Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Liber osee prophete

urn:nbn:de:bsz:31-304045

Visual Library

dei iſrael. i Domui autem iude. Hic tangitur pmiſſio fa-cta bonis k Miſericordia lectõe cõpꝛehenſa.i.tota miſeri-cordia:ſm ꝙ legit.iiij.reg.xx. De manu regis aſſyrioꝝ libera-bo te.⁊.iiij.reg.xix.in multis locis. l Ob hoc.i.propter h. m Promiſſa eſt.i.facta pmiſſio liberatõnis. Ez ezechias ⁊c. aliter exponit.

k Miſericordia lectõe cõpꝛhenſa ſ.de qua legitur Oſee.i. Domui iuda miſerebor: ⁊ ſaluabo eos in dño deo ſuo.hec ſaluatio legitur iiij.reg.xix. Qñ vna nocte pcuſ-ſa ſũt i caſtris aſſyrioꝝ. clxxxv. milia.
l Ob hoc ſ.
m Promiſſa eſt miſericordia.

monſtrat Explicit prologus
Incipit argumẽtũ in eundez.

O See crebro nominat e-phrai: ſamariã ioſeph: ieʒrahel: ⁊ vxorẽ fornica-riã: ⁊ fornicationis filios: ⁊ adulte-ram cubiculo clauſam mariti mul-to tpe ſedere viduam ⁊ ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum pſto-lari. Explicit argumentum.

n Ez ezechias ⁊c.ſublatis ydolis.iiij.reg.xviij.
o Pater eius.acham. p Templũ dei purgaſſe. per eiectio-nẽ ſoꝛdium. ⁊ ex hoc purificatũ: vnde ſubditur. q Et puri-ficaſſe.ij.parali.xxix. Mũdate domũ dñi dei patrũ noſtroꝝ ⁊ auferte omnem immũdiciam de omni ſanctuario.

Explicit expoſitio iſtius plogi. Incipit poſtilla Ni-colai de lyra ſuper oſeam pphetam.

V Uodecim prophetarum oſſa pullulant de loco ſuo. Eccle.xlix. Sicut in libro pſalmoꝝ pſalmi a diuerſis auctoꝛibus cõpoſiti in vno libro cõ-plectũtur: qui dicit liber pſalmoꝝ: vt ibidẽ fuit plenius declaratũ: ſic pphetie duodecim pphe-taꝝ in hoc libro reponũtur qui dicit liber duo-decim pphetaꝝ: de quo põt accipi verbũ ppoſitũ: duodecim p-phetaꝝ oſſa ⁊c. In q duo notãtur i generali.ſ.auctoꝝ qualitas cũ dicitur. Duodecim pphetaꝝ oſſa pullulant. ⁊ libri hui⁹ vni-tas: cũ dicitur. de loco ſuo. qꝛ hic coartantur qſi in vno loco. Cir-ca primũ in.xij. pphetis q̃tuoꝛ fuiſſe notãtur.ſ.numer⁹ cõueni-ens: ibi. duodecim viſus inſpiciẽs. Prophetaꝝ virtus ſtabili-ens. Oſſa ⁊ fruct⁹ pſiliens. Pullulant. Circa primum ſatis pꝫ ex noĩe ꝙ numerus duodenarius ex denario ⁊ binario ꝯponit. Per denariũ vero.x.pcepta decalogi: p binariũ aũt dilectio dei ⁊ pximi deſignãtur. Iſte prophe.x.pcepta decalogi ex dilectõe dei ⁊ pximi ſeruauerũt: ⁊ alios ad hanc obſeruantiã efficaciter induxerũt. vt pꝫ ex pceſſu huius libri: propter qᵭ ſub numero duodenario cõuenienter colligũtur: ⁊ iõ in.xij. patriarchis figu-rant. qꝛ tanq̃ patres fideles ppli ipſũ ad obſeruãtiã decalogi ex charitate dei ⁊ pximi verbis ⁊ opibus inuitauerũt: ideo de ipſis poteſt dici illᵭ Gen.xxxv. Erũt filij iacob duodecim. Per iacob qui ſupplãtatoꝛ interpretatur: ipſe de⁹ oĩbus preſidens ⁊ ſub pedibus ſuis tenẽs intelligit: cuius filij per adoptiõis gra-tiã fuerũt iſti.xij. prophete. ⁊ ſic pꝫ primũ. Circa ſm cõſideran-dũ ꝙ ſicut viſus corpalis ſtat ad ſupficiẽ viſi corpoꝛis: ⁊ vltra nõ progredit: ſic intellectus naturali cognitõe ſtat ad illud qᵭ ex ſenſibilib⁹ põt cognoſci nec vltra põt pgredi. Sꝫ intellect⁹ ppheticus lumine diuino cõfoꝛtat⁹ pgredit vltra.ſ.ad cogno-ſcẽdũ futura cõtingẽtia: cordiũ occulta ⁊ ſilia: ſicut pleni⁹ fuit declaratũ in principio libri pſalmoꝝ: ⁊ iõ prophete ãtiq̃tus ap-pellabãtur vidẽtes: qꝛ videbãt illa que alijs erãt occulta. ſꝫ qᵭ dicitur.i.reg.ix. Qui eñ propheta dicitur hodie vocabat olim vidẽs. verũtñ qꝛ hoc fiebat virtute diuina: ideo dicit.ij. Petri i.ca. Nõ voluntate hũana allata eſt aliqñ prophetia: ſed ſpiri-tuſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei hoĩes: ⁊ ſic pꝫ ſm. Cir-ca tertiũ ſciẽdũ ꝙ accipiẽdo generaliter eccleſiã. Una eſt ve.te. ⁊ noui: ſm ꝙ dicit Greg.omelia.vij. Quis patrſfamilias re-gnum ſimilitudinẽ tenet q̃ cõditoꝛ noſter: qui eos quos condi-dit ſic poſſidet ſicut dñs ſubditos in domo: qui hꝫ vineam vni-uerſalẽ.ſ.eccleſiã. que a pꝛio abel iuſto vſqꝫ ad vltimũ electũ q̃ in fine mũdi naſciturus ẽ quot ſanctos protulit quaſi tot palmites mi-ſit: ⁊ ſicut eſt vna eccleſia ſic eſt vnum eccleſie corp⁹. hui⁹ aũt corpoꝛis robur tẽpoꝛe veteris teſtamẽti cõſtitit in ſanctis prophetis: propt qᵭ merito dicitur: hui⁹ corpis oſſa. Et iõ in pſona hui⁹ corpis dicit my-ſtice ſanct⁹ iob. Oſſib⁹ ⁊ neruis cõpegiſti me. Quia corp⁹ eccleſie ve-teris teſta. cõpactũ fuit ⁊ foꝛtificatũ p ſanctos prophetas: qui pro ve-ritate fi. dei ⁊ moꝝ pſtã-ter ſteterũt cõtra ydola-tras: ⁊ plures eoꝛũ per martiriũ tranſierunt: vt amos ⁊ eſaias: ⁊ plu-res alij: ⁊ ideo merito dicũtur oſſa propt actũ foꝛtitudinis: ⁊ etiã ner-ui propter cõnexionem charitatis: ⁊ ſic pꝫ terti-um. Circa quartũ conſi-derandũ ꝙ.xij. prophe-te non ſolũ in vita verbõ ⁊ exemplis fecerũt fru-ctum optimum: ſed etiam poſt moꝛtem: ⁊ faciunt vſqꝫ ad finem mundi per doctrinã eorum in hoc libro contentã: propter qᵭ merito dicuntur continue pullulare: propt qᵭ de quolibet eoꝛũ põt dici illᵭ. Eccl.l.c. Quaſi oliua pullulans: ⁊ quaſi cupreſſus in altitudinẽ ſe extollens. Per pullulationẽ oliue intelligitur fructificatio pinguedinis gratie i vita pſenti: ⁊ per altitudinẽ cypreſſi cõſecutio beatitudinis in futuro: ⁊ vtrũqꝫ conſequũtur fideles vitã eoꝝ imitando ⁊ doctrinã implendo ⁊ patet quartũ ⁊ per cõſequẽs tota pars pꝛia principalis. Circa ſcõꝫ in quo notat libri vnitas cõſiderandũ ꝙ iſti duodecim prophete vno ſpiritu fuerunt inſpirati: ⁊ ad vnũ finem ſimilit oꝛdinati: ⁊ ad inuicẽ charitate vniti: propter qᵭ decẽter ſunt in eodẽ libro collocati q̃tum ad eoꝝ doctrinã: qᵭ notatur in vnitate loci cũ dicitur. De ſuo loco. de quo põt exponi qᵭ dicitur Iob.xxviij. Auro locus eſt in quo ꝯflatur in ſacra ſcriptura: per auꝝ intelligit ſapiẽtia diuina que fuit i iſtis pro-phetis. ⁊ ſicut minera auri pluribus poꝛtõibus colligit ⁊ in vna foꝛ-nace ad ꝯflãdũ põitur ⁊ ſic in vnam maſſaꝫ redigit: ſic ſapiẽtia diuina in iſtis pluribus prophetꝭ refulgens in hoc libro colligit ad inſtructi-onem fideliũ vt in pſenti cognoſcãt deuꝫ per fidẽ: ⁊ in futuro per aptã viſionẽ ad quã nos pducat qui cũ patre ⁊ ſpũſctõ viuit et regnat in ſe-cula ſeculoꝝ Amen.

In prologo.xii. prophetarum vbi dicitur. Sicut i libro pſalmoꝝ pſalmi a diuerſis auctorib⁹ compoſiti ⁊c.

Additio.

S Ecundũ ſniam beati augu. oĩm pſalmoꝝ in pſalterio cõten-toꝝ auctoꝛ fuit ipſe dauid: licꝫ quidã pſalmi ab aliis intitu-lentur: vt aſaph ⁊ filiis choꝛe: ⁊ hmõi. que quidẽ ſententia lꝫ eñ ab aliquib⁹ cõtradicatur: nihilomin⁹ probabilioꝛ videt ⁊ ſanioꝛ: prout ſufficiẽter fuit declaratũ in additiõib⁹ ſup pſ.i. Replica.

N pfatione.xii. propheta poſtil. dicit. Sicut pſalmi a plu-ribus editi cõtinentur in vno libro pſalmoꝝ. ita iſte prophe-tie ponũt in vno libro prophetaꝝ. Contra quod Burgeñ. dicit oĩm pſalmoꝝ dauid fuiſſe auctoꝛẽ ſm opiniones beati augu. Quid aũt mihi videat ad concoꝛdãdũ opiniões ſanctoꝛuꝫ do-ctoꝝ Aug. ⁊ Hiero. vide ſupra circa primum pſalmum in correctoꝛio.

Capitulum.i.

V Erbũ dñi. liber iſte in.xii. partes diuiditur: ſꝫ.xii. pro-phetas: ⁊ ſunt partes note. pꝛia aũt pars in qua conti-netur prophetia oſee diuidit in prohemiũ ⁊ tractatuꝫ qui incipit ibi. Pꝛĩcipiũ loquẽdi. In prohemio pꝛio oſtẽditur prophete gen⁹: cũ dicitur. b Ad oſee.fi-liũ beeri. ⁊ fuit iſte beeri propheta ſicut ⁊ filius licꝫ ei⁹ prophetia non hẽatur: ſicut nec de multis aliis qui tñ in ſcriptura prophete noĩant. hñt eñ prophete pro regula: ꝙ qñ in principio alicui⁹ prophete pꝛis nomẽ exprimit: prophetã fuiſſe intelligitur. ſcõo oſtẽditur prophetie tẽpus: cũ dicitur c In dieb⁹ ozie ioathan acham ⁊ ezechie regum iuda. tẽpoꝛib⁹ eñ iſtoꝝ quatuoꝛ prophetauit. d In dieb⁹ hiero-boã filii ioas. iſte eñ hieroboã fuit rex iſrael et noĩatur hic: qꝛ regna-uit cũ ozia rege iuda.xiiii.annis. e Pꝛĩcipiũ. Hic incipit tractat⁹ et diuiditur in duas partes: qꝛ pꝛio prophetat nõ ſolũ verbis ſed etiã

Incipit liber oſee prophete.
Capitulum.j.

V Erbũ[a] dñi qᵭ factũ ẽ ad oſee[b] filiũ beeri in diebus[c] ozie: ioa-than: achaꝫ: ezechie regum iuda: ⁊ in[d] dieb⁹ hieroboã filii ioas regis iſrael. Pꝛincipium[e] loquẽdi domino in oſee. Et dixit dominus ad oſee Vade[f] ſume ti-

ſenſibilibus factis:ſecundo ſimplicib⁹ v̄bis.ca.iiij. Circa primā ptes in qua virtualiter cōtinētur illa que poſtea ſequūtur cōſiderādū: q̄ ſicut dicit apſtus ad Ro.xj. Cecitas ex parte cōtingit in iſrael vt plenitudo gentium intraret: et ſic oīs iſrael ſaluus fieret. qḋ iplebitur circa fines mundi quādo iudei cōuertentur ad xp̄m generaliter detecta falſitate antichriſti: et ſm̄ h̄ ꝓpheta tria facit: p̄io q̄ denunciat futuraȝ iudeorū excecationem. ſc̄do gentiū illumīatione ibi Et erit. tertio iudeoruȝ finalē conuerſionē. ca.iij. p̄ia adhuc in duas: q: p̄io tangit̄ iudeorū captiuitas p̄cedēs xp̄i aduētū. ſc̄do eorum cecitas in eius aduētu. ibi. Et concepit. prima adhuc in duas: q: p̄io ponitur captiuitatis rō: ſecundo ipſa captiuitas. ibi. Et abiit et accepit gomer. Circa primū d̄r

e Principiū loquendi domino in oſee.i. ad ipſuȝ oſee. et dicunt expoſitores aliqui q̄ dicitur hic principium loquendi ad denotandum q̄ dn̄s locutus eſt pri⁹ ad oſee q̄ȝ ad reliquos prophetas ſequētes ſed hoc non bene videtur verū: q: abdias eſt vnus de ſequentibus: et tn̄ ipſe fuit homo ꝓfectus a tp̄e achab regis iſrael: cuius fuit diſpēſator ſm̄ oēs doctores hebraicos et latinos. A fine vero vite achab vſq; ad principiū regni ozie ſub quo oſee cepit ꝓphetiȝare: ꝑut dicitur i textu fluxerunt. cii. anni: vt pōt de facili videri in quarto regū numerando tp̄a regum intermedioꝝ: et ideo nō eſt veriſimile q̄ abdias iceperit poſt illū ꝓphetare ſȝ magis ātē ꝓpt̄ qḋ dicit ra.ſa. q̄ iſtō principiū loquēdi refertur ad litterā ſequētē cū dicitur. f Uade ſume tibi. ita q̄ iſtud fuit primū qḋ dn̄s locutus fuit ad oſee.

g Uxores fornicatōnū. dicūt aliqui q̄ iſta mulier quā duxit propheta in vxorē pri⁹ erat meretrix publica: et q̄uis vile eſſet eā accipere: ꝓpheta tamē ſe hūiliauit in hoc volēs deo obedire ſicut eſaias q̄uis eſſet de genere regio: iuit tamē nud⁹ et diſcalciatus vt obediret deo. Eſaie.xx. Dicit tn̄ hiero. in prologo q̄ hec mulier non fuit fornicaria fornicatōe corporis: ſȝ fornicatōe mentis: q: erat ydolatra et gentilis: et hoc videt̄ veri⁹: q: per hoc ſignum magis reſpondebat ſignato ſcȝ ydolatrie ppl̄i future: que per hoc ſignificabat̄: ſm̄ q̄ poſtea ſubditur q: fornicans fornicabitur terra a dn̄o. h Et fac tibi filios fornicationū. In hebreo h̄etur ſic. Accipe tibi vxorē fornicationū et filios fornicationū. ſ. accipe cum matre filios quos ante hūit: ita q̄ accepit matrem in vxoreȝ: et filios eius adoptauit. Filij eni quos genuit i ea poſtq̄ȝ fuit eius vxor nō poterāt dici filij fornicationū fornicatōe corporali q: legitimi erāt: nec fornicatione ydolatrie q: ꝓpheta nō ꝑmiſiſſȝ et ideo qḋ dicitur in tranſlatione noſtra. Fac filios fornicationū. ſic ē exponendū. Filios fornicatōnū fac tuos ꝑ adoptionem.

i Quia fornicās forni. terra. ſ. x. tribuū et duaꝝ. k A domino ꝑ ydolatriā. que eſt ſpūalis fornicatio: et dicitur. Fornicās fornicabit̄ reduplicādo ad denotādū multiplicatōeȝ ydolatrie: que facta fuit illo tēpore in vtraq; parte terre: ꝓpter qḋ regnū. x. tribuū p̄io fuit captiuatum ſub oſee. iiij. regū. xvij. et poſtea regnū duaꝝ tribuū ſub ſedechia iiij. reg. vltimo. Et ſic patet q̄ in hac parte pōitur captiuitatis ratio. ſcilicet ydolatrie multiplicatio. l Et abijt. Hic cōſequēter pōitur decē tribuū captiuatio que fuit prima: poſtea ſubdet̄ de captiuatiōe duarum tribuū que fuit ſecūda. Hec tamē pars p̄ia diuiditur: q: p̄io ponit̄ captiuitas: ſecūdo ei⁹ diuturnitas. ibi. Et ↄcepit. circa primum dicitur.

l Et abijt. ꝓmpte deo obediens. m Et accepit gomer. nomē eſt mulieris quā accepit in vxorem. n Filiā debelaiȝ. vna dictio ē debelaim ita q̄ de non ē prepoſitio hic vt aliqui dicūt et eſt nomē ꝓprium patris huius mulieris: vel loci vnde fuit nata. ſicut frequēter i ſcriptura dicūtur filie hierē mulieres inde nate. o Et ↄcepit. ḋ ꝓpheta.

p Uoca nomē eius ieȝrahel. q: captiuationē regni. x. tribuū per xp̄ȝ

bi vxorē[g] fornicationū: ⁊ fac[h] tibi filios fornicationū: quia[i] fornicās fornicabitur terra a domino[k] Et[l] abijt ⁊ accepit[m] gomer filiam[n] debelaiȝ: ⁊ cōcepit[o] ⁊ peperit ei filiū Et dixit dn̄s ad eum. Uoca[p] nomen eius ieȝrahel. Quoniam adhuc modicū ⁊ viſitabo[q] ſanguinē[r] ieȝrahel ſuper[s] domū iehu ⁊ quieſcere[t] faciam regnū dom⁹ iſrael. Et[u] in illa die conteram[x] arcū iſrl̄ in valle ieȝrahel. Et[y] cōcepit adhuc: ⁊ peperit filiā. ⁊ dixit ei Uoca[z] nomen eius abſq; miſericordia. Quia[a] non addaȝ vltra miſereri domui iſrahel: ſed obliuione[b] obliuiſcar eorum. Et[c] domui iuda miſerebor: ⁊ ſaluabo[d] eos in domino deo ſuo ⁊ non[e] ſaluabo eos in arcu ⁊ gladio: ⁊ in bello ⁊ in equis ⁊ in equitibus. Et[f] ablactauit eam que erat abſq; miſericordia. Et[g] concepit ⁊ peperit filium. Et dixit ei. Uoca[h] nomē ei⁹ nō ppl̄s me⁹. Q:[i] vos nō popul⁹ meus: ⁊ ego non ero veſter deus.

volebat ſignificare: eo q̄ ieȝrahel erat ciuitas regia: q: iſta tamē punitio incepit a ȝacharia abnepote iehu: ideo ſubdit̄ur.

q Et viſitabo. i. puniam ſeu vindicabo. r Sanguinem ieȝrahel. i. ſanguinē innoxiū effuſum in ieȝrahel. qḋ exponūt aliqui de ſanguie naboth ibi effuſo. vt h̄etur. iij. reg. xxi. ſȝ huic dicto obuiat qḋ ſubditur.

s Super domū iehu: quia dom⁹ eius non fuit punita ꝓpt̄ ſanguinē naboth: ſed magis exaltata: eo q̄ iehu in vindictam ſanguinis naboth deleuit domū achab. ꝓpter qḋ ⁊ ꝓpt̄ occiſionem ſacerdotum baal dn̄s dixit ad eum. iiij. Reg. x. q: ſtudioſe egiſti qḋ rectū erat ⁊ placebat i oculis meis: et oīa que erant in corde meo feciſti contra domum achab: filij tui vſq; ad quartam generationē ſedebūt ſuper thronum iſrael: ſȝ q: iehu poſtea fecit malum corā dn̄o vt ibidē h̄etur: et filij ei⁹ poſt eum: ideo iſtud malum dicitur hic ſanguis ieȝrahel: et q: iſti vel eorum aliqui innocētes occiderūt et illō dicit̄ h̄ vindicari ſuper domū iehu qḋ fuit impletum in ȝacharia eius abnepote: vt habetur. iiij. reg. xv. et ex tunc multū fuit afflictum regnū iſrael quouſq; fuit captiuatum per reges aſſyrioꝝ. ſ. teglatphalaſſar et ſalmanaſar: ideo ſequitur. t Et q̄eſ. fa. re. do. iſrl̄. oſee eius rege captiuato. u Et in il. die. i. in illo tēpore.

x Conteram arcū iſrael. q: tunc debellati fuerunt ab aſſyrijs.

y Et concepit. Hic cōſequēter denūciatur captiuitatis diuturnitas per nomē filie nate cum dicitur z Uoca nomē eius abſq; miſericordia: ideo ſubditur. a Quia non addam vltra miſereri domui iſrael. vltra differendo eius captiuitatē.

b Sed obliuione obliuiſcar. dimittēdo in captiuitate ſicut dimittitur res data obliuioni: vnde ſȝ hebreos illa captiuitas nō eſt adhuc reuocata. c Et domui iuda miſerebor. ei⁹ captiuitatē differēdo: q: ꝓpter merita ezechie qui regnauit tp̄e oſee populus iuda fuit ſaluat⁹ de manibus ſennacherib miraculoſe: ideo ſubditur. d Et ſaluabo eos in dn̄o deo ſuo. i. virtute dn̄i qui miſit angelū et interfecit in caſtris aſſyrioꝝ. clxxxv. milia bellatorū. iiij. reg. xix. iō ſubditur. e Et non ſaluabo eos in arcu ⁊c. et non ſolū miſertus fuit dn̄s regni iude captiuitatem differendo vſq; ad tempus ſedechie ſed etiā inductam relaxando inſpirādo cyro regi dare licētiam pp̄lo redeūdi: vt h̄ Eſdre. i. f Et ablactauit. i. a lacte amouit: et per hoc deſignatur q̄ oīs cōſolatio eſſet regno iſrael ſubtrahenda.

g Et concepit. Poſtq̄ȝ egit de captiuitate regni iſrael que p̄ceſſit chriſti aduētū: hic in aduentu chriſti deſcribitur cecitas iudeorum: et hoc per nomē filij nati cum dicitur. h Uoca nomen eius non populus meus. q: negauerūt ipſum ante p̄ſidē dicentes. Non hēmus regē niſi ceſarem. et tunc ꝓprie facti ſūt non populus eius: ſm̄ q̄ p̄dixerat Dan. ix. ca. Poſt ebdomadas. lxij. occidetur xp̄s: et non erit eius populus qui eū negaturus eſt. et de illis dicitur hic. i Q: vos nō ppl̄s me⁹

In ca. i. oſee. vbi dicitur in poſtilla. Et fuit iſte beeri propheta. ſicut et filius etc̄.

Additio.

Ut dictum fuit in additiōe ſuper hieremiā. i. ca. licet in dictis cuiuſdam doctoris thalmudici reperiatur: q̄ quā nomē patris alicuius ꝓphete exprimit̄ in principio ꝓphetie filij: pater etiā intelligitur fuiſſe ꝓpheta. nō tamē hoc dictū reputatur vt regula apud eos. ſed tanq̄ȝ dictū qḋ eadē facilitate cōtēnitur qua approbatur cum nullū funda

mentum habeat in ſacra ſcriptura: nec etiã in ratione. nam ma‑
nifeſtũ eſt ꝙ deus indifferenter dat donũ ꝓphetie cui vult etiã
ſi non ſit filius prophete. Item ad noſtram eruditionẽ non vi‑
detur ptinere noſſe: an beeri pater oſee fuerit ꝓpheta vel non
cum ꝓphetia beeri non inueniatur. Si enĩ ꝓphetia beeri inue‑

c **Et[a] erit** Ca. ij.
**numerus filiorũ iſrael qua‑
ſi arena maris: que ſine menſura ē
⁊ non numerabitur. Et[b] erit in lo‑
co: vbi[c] dicet eis nõ ppl's me[us] vos
dicet[d] eis: filii dei viuẽtis. Et[e] cõ‑**

niretur: oporteret nos cognoſcere ꝙ eſſet propheta et eius ꝓphetiã reciperemus: ſed cum talis ꝓphetia non inueniat curioſus videtur magis ꝙ vtile ſcire ipſum fuiſſe ꝓphetam vel non
Idem dicendũ de alijs patribus ꝓphetarum quorum noĩa in pro‑
phetijs filiorum exprimũtur: que quidẽ noĩatio patrum vt dicunt
quidã hebreorũ expoſitores fit eo ꝙ tales patres erant ſuis tẽ‑
poribus famoſi: qua ratione etiã noĩantur in aliquibus ꝓphe‑
tijs non ſolũ patres ſed etiã aui ⁊ ꝓaui: vt de zacharia ⁊ alijs

In eodẽ ca. vbi dicitur in poſtilla. In diebus hieroboã filij ioas.

Additio.

I queratur quare in ꝓphetia eſaie qui ꝓphetizauit tẽporibus quatuor regũ iude hic noĩatorum nõ noĩatur hieroboam qui regnauit cũ ozia rege iuda. xiiij. ãnis vt dicitur in poſtilla: ⁊ tamen noĩatur hic in ꝓhemio oſee. Quid ad hoc dicendũ ſit hẽtur in additione prima ſuper primum capitulum eſaie.

In eodẽ ca. vbi dr in poſtil. Vxorẽ fornicariã. Additio.

Cõm tranſlationẽ ionathe. ſ. chaldaicus illud quod hic dicitur. Sume tibi vxorem fornicariã. Et abijt ⁊ accepit gomer filiã debelaim ⁊ cõcepit ⁊c. ſimiliter et illud qđ infra. iij. ca. dicitur. Adhuc vade ⁊ dilige mulierem tuã dilectã amico ⁊c. totum intelligitur in viſione ꝓphetica factum non aũt in re: qđ licet deuiet a cõi expoſitiõe doctorum noſtrorum ⁊ etiã hebreorum: videtur tamẽ aliquã partẽ veritatis habere. Primo ex hoc ꝙ accipere mulierem fornicariã mentis aut corporis. dato ꝙ poſtꝙ eã accepit ꝓpheta neutro mõ eſſet fornicaria: tamẽ adhuc haberet ſpẽs mali: qđ deus nõ ꝑciperet facere pſertim ꝓphete: cuius vita cederet alijs in exemplũ. Itẽ illud factũ nullo mõ correſpondet rei figurate. Illa enĩ gomer erat fornicaria tñmodo antequã eã acciperet ꝓpheta: ſed poſt acceptionem erat vxor: lrĩma ⁊ caſta coniugali caſtitate ſcḋm cõmunẽ expoſitionẽ: ſed cõſtat ꝙ regnũ iſrael ⁊ etiã regnum iude poſtꝙ deo fuerunt cõiuncta ꝑ legis acceptionẽ fornicata ſunt a deo. ſcḋm aũt expoſitionẽ chaldaicã ꝓpheta accepit illam fornicariam ⁊ fecit filios fornicationũ: qđ ꝓprie correſpondet rei figurate: ſed qꝛ ſcḋm iſtã expoſitionẽ hoc ſolum fuit ſcḋm viſionem ꝓpheticã ⁊ nõ realiter: ideo nullã rationẽ hꝫ peccati vl' mali exempli. ſimiliter exponũt aliqui illud qđ hẽtur Geñ. xv. Sume tibi vaccam triẽnem ⁊ arietẽ triũ annorum ⁊c. qđ totũ fuit factum in viſione ꝓphetica: qđ ſatis ſufficiebat ad certificatiõnẽ abrae de his que ibidẽ cõtinentur: nam enĩ modicum ante de ipſo dicitur. Credidit abraam deo ⁊ reputatũ eſt ei ad iuſticiam: ⁊ ſic videtur ꝙ ei non oportebat oſtẽdere ſibi ſigna viſibilia ad credẽdum: cuius ſimile poteſt dici in propoſito. Replica.

Irca primũ oſee Burgeñ. mouetur cõtra poſtillatorem dicentẽ ꝙ patres ꝓphetarum in exordijs noĩati fuerint etiam ꝓphete. ſcḋm regulã hebreorum de hoc vide correctoriũ circa primũ capitulum Miere. Etiam circa idẽ capłm Burgeñ. vt yſmael manum mouet contra oẽs. nimirum ꝙ oĩm contra eum moueantur. Dicit enĩ illũ paſſum. Accipe fornicariam ⁊c. nõ debere intelligi ſcḋm rem: ſꝫ ſcḋm ꝓpheticam viſionem nõ realiter qꝛ hꝫ ſpeciẽ mali quã deus nõ precipere: vt ꝓpheta cederet alijs in malum exemplũ: huius correctionẽ vide Geñ. xij. in correct. penultimo. Sꝫ ꝙ burgeñ. hic arguit ꝙ factũ nullo modo correſpõderet rei ſignate: nõ valet: qꝛ ſcḋm materiam ſubiectã vtrumque correſpõdet: quamuis nõ oportet figuram ⁊ figuratũ per oĩa correſpõdere vt patet ꝑ totã legẽ veterẽ: imo et burgeñ. infra. xi. ca. cum glo. dicit. Typus partem indicat ꝙ ſi totũ ꝑcedat in typo: iam nõ eſt typus ſed veritas. correſpõdet aũt ſcḋm materiã fornicarie vt terra fornicãs ſit figurata: ſed non oportet ſi fornicaria ſumpta in matrimoniũ fuit emẽdata ꝙ igitur iſrael figuratus debuit eſſe emẽdatus. Et dicũtur filij lrĩmi: filij fornicationũ a denoĩatiõe materia: quãdo poſita fuit in exẽplo figurali. Et tunc deus etiã ſynagogã reciperet in vxorẽ lrĩmã ſi auferret fornicatiões ſuas a facie eius ⁊c. prout etiam Burgeñ. exponit.

**gregabuntur filii iuda ⁊ filii[f] iſrael
pariter[g]: ⁊ ponẽt[h] ſibimet caput[k]
vnũ: ⁊ aſcẽdent[l] de terra: qꝛ[m] ma‑
gnus dies iezrahel. Dicite[n] fratri‑
bus[o] vr̃is ppl's[p] me[us] ⁊ ſorori[q] vr̃e
miſericordiã[r] cõſecuta. Iudicate[s],**

Ca. ij.

Et erit. Hic incipit ſecũdũ capi. ſcḋm hebreos in quo poſt excecationẽ iudeorum ponitur illumĩatio gentiũ. Circa qđ ſciendum ꝙ ideo hic incipit nouũ capitulũ ad denotãdũ ꝙ incipit alia ſentẽtia a ꝑcedenti: ⁊ diuiditur in duas partes: qꝛ primo deſcribitur gẽtilitatis vocatio. ſecũdo vocate cõſolatio: ibi. Propter hoc. Prima i duas: qꝛ primo ponitur dicta vocatio: ſcḋo interponitur regni iude captiuatio ibi. Iudicate. Sciendũ etiã ꝙ gentiles cõuerſi ad fidẽ xp̄i noĩe iſrael noĩantur: ſicut fuit declaratũ Eſaie. xliiij. ſuper illud. Iſte dicet domini ego ſum. ⁊ ille inuocabit in noĩe iacob: ⁊ hic ſcribet manu ſua dño ⁊ in noĩe iſrael aſſimilabitur. ideo dicitur hic.

a Et erit numerus filiorum iſrael quaſi arena maris. i. in multitudine maxima: ſicut videmus impletũ in cõuerſione gentiũ. b Et erit i loco hanc auctoritatẽ allegat apl's ad Ro. ix. dictã ad litterã de cõuerſione gẽtiũ: ꝓpter qđ exponẽtes hãc partẽ aliter vidẽtur ab eo diſcordare: ꝓpter qđ ſicut dixi a principio intelligitur de illumĩatiõe gentiũ. dicit igitur. b Et erit in loco id ē in orbe vniuerſo vbi habitant gentiles.

c Vbi dicetur eis: non populus meus vos. qꝛ vſque ad aduẽtũ chriſti fuerunt idolatrie dediti. d Dicetur eis filij dei viuentis. per ſuſceptionẽ fidei: ſcḋm ꝙ dicitur Io. i. Quotquot aũt receperunt eũ dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri his qui credũt in noĩe eius. Et qꝛ cõuerſi ſunt ꝑ ꝑdicationẽ apoſtolorum ⁊ aliorum diſcipulorum qui fuerũt iudei: ita ꝙ ex iudeis ⁊ gentilibus facta eſt vna eccleſia: ideo ſubditur. f Et cõgregabũtur filij iuda. i. apli alijque diſcipuli natione iudei. g Et filij iſrael id eſt gẽtiles cõuerſi qui ſic noĩantur: vt ꝑdictũ eſt. h Pariter. i. in vna eccleſia. i Et ponẽt ſibimet. i. vnanimiter cõfitebũtur.

k Caput vnũ. ſ. xp̄m. l Et aſcendẽt de terra. i. multiplicabuntur fideles ꝑ orbẽ ſicut illa que pullulant de terra. vnde ⁊ de magna multitudine populi cõueniẽte ad inuicẽ dicitur vulgariter. Videbatur populus de terra pullulare. m Qꝛ magnus dies iezrahel. i. magna cõgregatio ſeu multiplicatio fideliũ: eo ꝙ iezrael interpretatur ſemẽ dei ⁊ hoc mõ exponit ra. ſa. licet vertat ad aliũ intellectũ: nõ enĩ poteſt conuenientẽr exponi pars iſta de populo redeũte de babylone vt volũt aliqui dicere: qꝛ ille populus rediit in hierłm eſdre. i. ⁊ nõ in iezrahel. qua ſamariã ⁊ alias ciuitates ꝓpinquas. x. tribuũ de quibus erat iezrahel tenebãt gentiles ibi adducti de aſſyrijs: vt hẽtur. iiij. reg. xvij. ⁊ prio eſdre. iiij. ⁊ quia ſicut dictum eſt per fideles de natione iudeorum facta eſt prima cõuerſio gentiliũ: ideo alloquitur eos dñs dicẽs.

n Dicite. vos apoſtoli ⁊ alij fideles de iudeis. o Fratribus vr̃is i. conuerſis de gentilibus qui facti ſunt fratres veſtri ꝑ ſuſceptionẽ fidei.

p Populus meus. i. ꝙ ſunt ppl's meus ſic ⁊ vos: ſic dicit apoſtolus ad Roma. iij. ca. Non eſt diſtinctio iudei ⁊ greci. nã idem dñs oĩm ⁊c.

q Et ſorori veſtre. ſ. gentilitati cõuerſe. r Miſericordiã cõſecuta cũ enĩ eſſet ab antiquo ydolatrie dedita ꝑ miſericordiam dei meram ⁊ non per merita patrũ: vocata eſt ad fidẽ ſicut iuda ꝑ merita abrae et aliorum ſanctorum antiquorum. s Iudicate. Hic denũciatur captiuitas duarum tribuũ que ſupra fuerat omiſſa: eo ꝙ captiuatiõi. x. tribuũ q̄ ſunt iſrael ſꝫ carnẽ iungebatur vocatio ſeu illuminatio gentium que ſunt in iſrael ſcḋm ſpiritũ. ⁊ diuiditur in duas ptes: qꝛ primo denũciatur captiuitas ratione culpe. ſecũdo ratõne ignorãtie. ibi. Et hec neſciuit. Circa primũ alloquitur iuſtos qui erãt in regno iuda: vt hieremiã baruch ⁊ alios dicẽs.

s Iudicate matrem veſtram. i. hieruſalem que erat metropolis in regno ⁊ ſic mater aliarum ciuitatum ⁊ totius populi: ſicut. ij. Regum dicitur de abela. Cur queris ſubuertere matrem ciuitatum in iſrael.

t Iudicate. i. ex malicia eius perpendite.

matrē veſtrā iudicate[t]: quoniam[u] ipſa non vxor mea: et ego[x] non vir eius. Auferat[y] fornicatiões ſuas a[z] facie ſua: et adulteria[z] ſua d medio vberū ſuorum ne[a] forte expoliem eam nudā: et ſtatuā[b] eam ſm dies natiuitatis ſue: et ponā[c] eā quaſi ſolitudinē: et ſtatuā[d] eā velut terrā inuiam: et interficiā[e] eā ſiti: et filiorū[f] illius non miſerebor quoniam[g] filij fornicationū ſunt: q fornicata eſt mater eorum. Cōfuſa eſt que cōcepit eos: q dixit. Vadā[h] poſt amatores meos: q dāt panes mihi et aquas meas: et lanā meā et linū meū oleū meū: et potum meum. Propter[i] hoc ecce ego ſepiā viā tuā ſpinis et ſepiam eam maceria. Et[k] ſemitas ſuas nō inueniet: et[l] ſequetur amatores ſuos: et nō[m] apprehendet eos: et queret eos et nō inueniet. Et[o] dicet. Vadam et reuertar ad virū meū priorē: q bene mihi erat tūc magis q̄ nūc. Et[p] hec neſciuit: q ego dedi ei frumētum et vinū et oleum: et[q] argentū multiplicaui ei et aurū: que[r] fecerūt baal. Idcirco[s] cōuertar et ſumā frumentū meū in tēpore ſuo: et vinum meū in tēpore ſuo: et[t] liberabo lanā meā: et linū meū: que operiebant ignominiā eius. Et[u] nunc reuelabo ſtultitiā eius in oculis amatorū eius: et[x] vir non eruet eā de manu mea. Et[y] ceſſare faciam oē gaudiū eius: ſolemnitatē[z] eius neomeniā[a] eius: ſabbatū[b] eius: et[c] oīa feſta tēpora eius. Et[d] corrūpā vineā eius et ficū eius de[e] quib9 dixit. Mercedes hee mee ſūt: quas dederunt mihi amatores mei. Et[f] ponā eā in ſaltū: et[g] comedet eam beſtia[h] agri. Et[i] viſitabo ſup eam dies baalim: quibus accēdebat incenſum: et[k] ornabatur inaure ſua et monili ſuo: et ibat poſt amatores ſuos: et mei obliuiſcebatur dicit dominus. Propter[l] hoc ecce ego lactabo eam et[m] ducā eā i ſolitudinē. Et[n] loquar ad cor eius

u Quoniā ipſa non vxor mea. et hoc ꝓpter ydolatriā per quā a me receſſit: et maxime tpe manaſſe qui ydola poſuit in tēplo dñi.
x Et ego nō vir eius. q vir et vxor correlatiue dicitur: et ideo remoto vno remouetur reliquū. y Auferat fornicationes ſuas. i. ydolatrias. z A facie ſua. ita q ad eas ãplius non attēdat ſed magis retro dorſum ꝓijciat.
z Et adulteria ſua etc. loquitur de hierlm per modū meretricis que inter vbera ſua ponit fragrātia aliqua vt magis placeat adultero: ſic habitatores hieruſalē offerebāt ydolis fragrās thymiama.
a Ne forte expoliem eā nudā p chaldeos: qui ciuitatē poſtea ſpoliauerūt omnibus bōis: hic dicit forte nō ꝓpter aliquod dubium exiſtēs in deo reſpectu futurorū q̄ ſunt ſibi certiſſima: ſꝫ ad denotādū libertatē arbitrij: p quā ſi pfecte peniteret deus parceret de pena.
b Et ſtatuā eā ſecūdū diē natiuitatis ſue. i. in magna cōfuſione et vilitate. ſcdꝫ qḋ dicit Ezechi. xvi. In die ort9 tui nō ē pciſus vmbilic9 tuus: et in aqua non es lota: et ſeqt. Proiecta es ſup faciē terre i abiectōe
c Et ponā eā q̄ſi ſolitudinē. deſtructis muris et cōbuſtis edificijs.
d Et ſtatuā eā velut terrā inuiā. propter multiplicationē ſerpentum et aliarum ferarū et longa vaſtatione terre. e Et interficiā eā ſiti deficiēte potu in obſidione. f Et filiorū eius nō miſerebor. ſꝫ partim occidentur et ptim captiuabūtur: et oia iſta paſſa eſt hierlm poſtea per chaldeos. g Quoniā filij fornicationū ſunt. i. multe ydolatrie ſicut viri ſanguinū dicūtur multi ſanguinis effuſores: genitiuus enī pluralis habet virtutē huius duplicis ſingularis.
h Vadā poſt amatores meos etc. poſt ydola quibus victū et veſtitū et alia neceſſaria attribuebāt. i Propter hoc ecce ego ſe. vi. tu. ſpinis etc. i. chaldeis obſidētibus hierlm in circuitu cum gladijs interficiendum. k Et ſemitas ſuas non inueniet. i. vias per quas poſſet effugere. l Et ſequetur amatores ſuos. i. deſiderabit aduētum egyptiorū qui promiſerant ei auxiliū. m Et non apphendet eos. q non fuerunt ei in auxiliū ſed magis in nocumētū. o Et dicet vadam et reuertar. q ciuitas hierlm vidēs ſe in arto poſitā et in pūcto captionis et deſtructionis: percepit q male fecerat colendo ydola: et querēdo humanū auxiliū ex dei diffidētia: ſed hoc fuit nimis tarde.
p Et hec neſciuit. hic cōſequēter denūciatur dicta captiuitas culpabilis rōne ignorātie: que cauſatur in aīa ex peccatorū multiplicatione ſm q dicitur ſap. ij. ca. Excecauit illos malicia eorū. et ſm hoc dicit h.
p Et hec neſciuit. q ego dedi ei frumētū etc. i. cibū et potū et indumētū: que diuitie ſunt naturales. q Et argentū multiplicaui etc. i. diuitias artificiales: magna enī cecitas fuit attribuere talia ydol' ſurdis et mutis. r Que fe. baal. ei ſacrificia offerēdo et pciōs eū ornādo
s Idcirco cōuertar et ſu. frumētum etc. i. auferā ab ea bona ad victū et veſtitū pertinētia. t Et liberabo lanā meā. de ſeruitute. q fuit ydolatris eorū ignominiā operiēdo. v Et nunc reue. ſtu l. eius in ocu. ama. eius. i. corā ydolis quib9 ſuiebat et ſcientib9 egyptijs quib9 cōfederata erat. x Et vir nō eruet eā. egiptij enī ñ poterant eā iuuare ſicut pmiſerāt. y Et ceſſare fa. om. gau. eius. ciuitatē et ppl'm deſtruendo. z Solēnitatē eius. i. ſolēnitates. ponēdo ſingulare p plurali: ſicut Exo. viij. Venit muſca grauiſſima. et que ſint ille ſolēnitates magis explicat dicēs.
a Neomeniā eius. que fiebat in principio cuiuſlibet menſis.
b Et ſabbatū eius. in fine cuiuſlibet ebdomade.
c Et omnia feſta tēpora ei9. i. feſta ſpalia que fiebāt ſemel ī anno. ſ. paſche et pētecoſtes et ſimiliū. d Et corrūpā vineā eius etc. i. vineas et alias arbores fructiferas quas pſciderūt chaldei in terris circa hieruſalem exiſtentibus.
e De quibus dixit. Mercedes he etc. q nō ſolū bona mobilia attribuebat beneficio ydolorū: ſꝫ et bona imobilia.
f Et ponā eam in ſaltū. hierlm enī deſtructa longo tēpore fuit ſine habitatorib9 et ſic creuerūt ibi ſpine et frutecta
g Et comedet eam. i. bona eius.
h Beſtia agri. id eſt nabucho. q̄ verſus in amētiam eiectus fuit ab hominibus et cū feris fuit habitatio eius: vt habetur Dañ. iiij. i Et viſitabo ſuper eam dies baalim. i. in quibus ſeruiuit baalim debite puniēdo. k Et ornabat inaure ſua etc. ad reuerentiā enī ydolorū ornabant ſe habitatores hierlm: ſicut catholici in feſtis ſanctorū. l Propter hoc partem iſtā exponit ra. ſa. de captiuitate babylonica et eius relaxatione vſqꝫ ad finē capituli: et aliqui expoſitores catholici cū ſequuntur in parte exponētes de reductione captiuitatis babylonice. ſed cōtra hoc obuiat littera in plurib9 locis et potiſſime in fine capituli q ab aplo ad romanos. ix. allegatur dicta litterā de cōuerſione gētiliū ad fidē vt videbitur: et ſꝫ hoc i parte ponitur gētilitatis vocate diuina cōſolatio. vt. ā. dictū eſt in diuiſione: ꝓpter hoc iſtud nō copulatur imediate ad litteras pcedentē ſed ad illud qḋ ſupra poſitū eſt. Dicite fratrib9 veſtris ppl's meus: et ſorori veſtre. i. gentilitati cōuerſe. Miſericordiā cōſecuta etc. l Propter hoc ecce ego lactabo eā. cōſolationibus ſpiritusſancti. vnde Act. x. capitulo legitur: q pdicāte petro cecidit ſpiritusſanct9 ſup corneliū et alios gētiles qui erant cū eo et loquebātur linguis. m Et ducā eam in ſolitudinē q a tpe apoſtolorū multi cōuerſi ad fidē transferebāt ſe ad loca ſolitaria vt melius vacarēt cōtēplationi et reficerētur pſolatōe diuina: ideo ſubditur. n Et loquar ad cor eius. qḋ fit in ſecretorū reuelatōe et ſpiritusſancti cōſolatōe. o Et da. ei vi. ei. eius ex eo. loco. Iſti ſunt apoſtoli qui vinum doctrine ſpiritualibus ꝓpinauerunt: ꝓpter qḋ ſaluator dicit de ſeipſo Joh. xv. ca. Ego ſum vitis vera etc. Et iſtud vinū germinat virgines. zacha. ix. Et iſti vinitores fuerūt ex eodem loco: q nati ī iudea ſicut et chriſtus. p Et vallem achor non eſt nomē loci ſꝫ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

q dicit Ra.ſa. quia achor non eſt nomen propriū ſ; appellatiuum et turbationē ſignificat: vt probatū fuit Joſue.vij. et ideo per vallē achor intelligitur humilis contritio de peccatis: ſicut dicit idem ra.ſa. ppter qđ andreas et alij ſequētes eū dicentes q vallis achor eſt hic nomē loci iuxta hiericho quē prius intrauerūt redeuntes de babylone magis iudaizant q̄ ſit ad hoc q̄ ipe.

q Ad aperiēdā ſpē. humilis enī cōtritio de peccatis apit ſpem ſalutis.

r Et canet ibi. deum laudādo.

ſ Juxta dies iuuentutis ſue: q̄ ſunt illi dies ſub diſ. Et iuxta. et pro id eſt. Et iuxta dies aſcēſionis eius de tra egypti. tunc enī aſcendens de mari rubro cecinit. Cantemus dño glorioſe ec̄. Exo. xv. Sic p̄mitiua eccleſia valde fuit diuinis laudibus intenta: vt patet in actib⁹ apoſtoloꝝ in pluribus locis.

t Jn die illa.i.in tēpore noui teſtamenti.

v Uocabit me ec̄. baalim. Dicūt hic aliqui q baalim idem ſignificat q vir meus: et tamē redeuntes de captiuitate vitabāt hoc nomē eo q erat ſimile noi ydoli.ſ. baal. Ra.ſa. hoc exponit magis catholice q̄tū ad hoc dicens: q vir meus hic accipitur id eſt ſpōſus me⁹ que eſt noiatio amoris. Baalim vero ſm ppietatē hebraici ſermonis idē eſt q dñs meus que noiatio eſt timoris: ſm illud malach.i.ca. Si ego dñs vbi eſt timor meus: et ſic eſt ſenſus q ex familiaritate cū deo ppl's eius vocabit eū ſub noie amoris: et nō timoris: et hoc ppie cōuenit ſtatui noue legis que eſt lex amoris ſm q dicit augu. Breuis differētia legis et euāgelij: timor et amor. ſic igitur timori ſucceſſit amor.

x Et auferā. noia baalim de ore eius ec̄. ſicut patet impletū p predicationē apoſtoloꝝ et alioꝝ credentium q ceſſauit ydolatria quaſi per totū mundū.

y Et percutiā eis fedus i die illa.i. tēpore gratie.

z Cū beſtia agri.i.cū crudelibus tyrannis.

a Et cū volucre celi.i.cū regibus ſuperbis.

b Et cū reptili terre.i.cū eoꝝ miniſtris: q: ⁊ iſti q̄ in principio pſequebātur fidē xpi ad fidē ſunt cōuerſi in magna pte toti⁹ mūdi: ⁊ maxime a tēpore conſtantini.

c Et arcū gladiū ⁊ bellū cōterā. q: xpianoꝝ pſecutores facti ſūt eoꝝ defenſores: ideo ſequitur.

d Et dormire.i. q̄ſcere.

e Eos faciā. ſedata pſecutōe.

f Et ſponſabo te mihi in eternū. q: eccleſie xpi ſpōſe non ſuccedet niſi ſtatus glorie.

g Et ſpō. te mihi in iuſticia ec̄. q: fides ſine opibus mortua eſt.

h Et erit in die illa exau.ſ. preces fidelium: ⁊ ſubditur modus.

i Et p id eſt.

k Exaudiam celos ec̄. qđ intelligitur de multiplicatōe bonoꝝ tpaliū ⁊ ſpūaliū in eccleſia. Dicūtur.n. celi exaudiri: qñ dei volūtate rores et pluuiā ſaluiferā īfundūt: ⁊ terra qñ humectatur ⁊ fecundatur ſic diffuſa: ⁊ terre naſcētia qñ terra pfert ea ī abūdātia. Quīq; ꝑo ad abūdātiā bonoꝝ ſpūaliū celi dicitur exaudiri: qñ angli qui ſunt ciues celeſtes īpetrāt apud deū etiā bona p regnis et pſonis ſue cuſtodie cōmiſſis: ⁊ terra.i. hitatores eius qñ exaudiuntur ab angelis: ⁊ bona ſpūalia p triticū vinū ⁊ oleum deſignata: qñ multiplicātur in fidelib⁹ ppls: ideo ſequitur.

l Et hec exaudiēt iezra.i. ſemē dei: cuiuſmōi ſunt fideles. ſic.ſ. dictū eſt ca.i. ppter qđ Ra.ſa. dicit h q p iezrahel itelligūtur filij captiuitatis in ſua reuerſiōe: qđ nō pōt itelligi de ciuitate iezrahel ad quā nō redierūt: vt dictū eſt.ſ. Jſta aūt cōpleta ſunt in eccleſia fideliū que ex dei beneficio bōis ſpūalibus ⁊ tēporalib⁹

ºdabo ei vinitores eius ex eodē loco: ⁊ᵖ vallem achor adᑫ aperiendam ſpem. Etʳ canet ibi iuxtaˢ dies iuuentutis ſue ⁊ iuxta dies aſcenſionis ſue de terra egypti. Et erit inᵗ die illa ait dñs vocabitᵘ me vir me⁹: ⁊ nō vocabit me vltra baali; Etˣ auferam noīa baalim de ore eius ⁊ non recordabitur vltra nominis eoꝝ. Etʸ percutiā eis fed⁹ in die illa cumᶻ beſtia agri ⁊ᵃ cum volucre celi etᵇ cum reptili terre. Etᶜ arcū ⁊ gladium ⁊ bellū conterā de terra: etᵈ dormire eosᵉ faciaꝫ fiducialiter. Etᶠ ſpōſabo te mihi in ſempiternū: etᵍ ſponſabo te mihi in iuſticia ⁊ iudicio: ⁊ in miſericordia ⁊ miſerationib⁹. Et ſponſabo te mihi in fide ⁊ ſcies q: ego dominus. Etʰ erit in illa die exaudiā dicit dñs: etⁱ exaudiāᵏ celos: ⁊ illi exaudiēt terrā: ⁊ terra exaudiet triticū et vinū et oleum: etˡ hec exaudiēt iezrahel. Et ſeminabo eā mihi in terraꝫ: etᵐ miſerebor eius q̄ fuit abſq; miſericordia. Et dicam non populo meo: ppl's me⁹ es tu: et ipſe dicet: deus meus es tu.

Cap. iij.

c Etᵃ dixit dominus ad me. Adhucᵇ vade ⁊ dilige mulierē dilectā amico ⁊ adulterā: ſicutᶜ

eſt fecūda.

m Et miſerebor eius que fuit abſq; miſericordia. tranſlatio.lxx. h;. Et diligā nō dilectam ec̄.i. gentilitatē: que ante vocationem non erat dilecta: et in hoc ſenſu allegat hanc ſcripturā apoſtolus ad Ro.ix. ppter qđ ſic eſt intelligenda pars iſta vt p̄dictū eſt.

Jn capitulo.ij. vbi dicitur in poſtilla. Et vallem achor non eſt nomen loci.

Additio.

Cōm glo. achor eſt nomen ppriū ⁊ ſignificat illū tranſgreſſorem de quo fit mētio ioſue.vij. a quo vallis illa in qua fuit interfect⁹ vallis achor noiaſ. et ē ſenſus q ſic punito illo achor iſraelite habebāt ſpē vincendi: ſic deſtructa hierlm ⁊ templo p romanos: ⁊ punitꝭ his qui peccauerunt in xpo: quaſi deſtruentis figuris: iam habēt apoſtoli gaudiū et ſpē q totū mūdum xpo ſubycient: vt in glo.

Jn eodē ca. vbi dicit i poſtilla. Et ſpōſabo te mihi in ſempiternum.

Additio.

t Et repetitur hic deſpōſatio: pmo cū dicitur. Deſpōſabo te in ſēpiternū: ſecūdo cū dicit. Et deſponſabo te mihi in iuſticia ⁊ iudicio et i miſericordia ⁊ miſeratōibus: tertio cū dicit. Et deſpōſabo te mihi in fide: et ſcies q: ego dñs. Uñ ſm glo. pmo ſpōſauit de⁹ eccleſiam antiquoꝝ in abraam: vel cū eduxit eam de egypto: vt vxorē haberet ſempiternā. Scđo in mōte ſynai dans eis pro ſpōſalibus legis iuſticiam ⁊ iudiciū et iungens legi miſericordiā vt ſi peccauerit captiuetur: ſi penituerit reuocetur. Tertio ſponſauit eā in aduētu filij: qđ eſt in fide trinitatis: in qua fide credētes ſtatim ſciūt: q ille eſt de⁹ quē prius negauerūt: hec in glo. vnde ſubdit. Et ſcies quia ego dominus.

Replica.

Jn ca.ij. vbi dicitur. Et vallē achor: poſtillator dicit Achor nō eſſe nomen ppriū ſed appellatiuū ſignificās turbationem: ⁊ h̄ clarius expoſuit ioſue.vij. ibi Burgeñ. ei nō cōtradixit: hic aūt ppter quādā gloſam Burgeñ. ſe opponit: ſed videtur glo. minus autentica que littere cōtradicit. Nā ioſue. vij. ille tranſgreſſor de q̄ hūc locū exponit nō eſt dictus achor: ſed acham. et.i. paralypo. ij. di Achar et in glo. interlineari ioſue. vij. dicitur hoc ide; ſentire beat⁹ hiero. Cū igitur in nulla correcta biblia noietur ille tranſgreſſor achor: videam⁹ quo aio Burgeñ: voluerit hanc glo. littere non conſonantē adducere niſi in odiū poſtillatoris. Non eſt igitur verum q vallis illa ſit ab illo trāſgreſſore dicta vallis achor ſed eſt dicta a tranſgreſſione: et ſic ē appellatiuū nomē non ppriū q: ſignificat turbationē: put etiam innuit glo. in hoc loco.

Capitulum.iij.

Et dixit. Poſt vocationem gentium hic conſeſquenter denunciatur finalis conuerſio iudeoꝝ. Circa quā primo ponitur iudeorum ingratitudo et tandem eorum excecatio. ſecundo eorum finalis conuerſio. ibi. Poſt hec. Prima in duas: quia primo ponit ſignū ppheticum. ſecundo ſignatum: ibi. Quia dies multos. Circa primum dicitur propheta a domino.

b Adhuc vade ⁊ dilige mulierem dilectam amico. in hebreo habetur ſocio. Ex quo patet q amicus hic dicitur eius ſponſus vel maritus: ſub quo tamē vt ingrata adulteratur: et ſic iuſte a marito dimittitur: ideo ſubditur.

c Sicut diligit dominus filios iſrael: eos de egypto educendo et legem diuinam aliaq; beneficia ſpecialiter tribuendo. ſecundū qđ dicitur pſal. cxlvij. Non fecit taliter omni nationi et iudicia ſua non manifeſtauit eis.

diligit dn̄s filios iſrl': et^d ipſi reſpe-
ctāt ad deos alienos et^e diligūt vina
cia vuarū. Et^f fodi eā bi quinde-
cim^g argenteis: et^h choro ordei et
dimidio choro ordei. Et^i dixi
ad eam. Dies multos expectabis
me. Nō^k fornicaberis: et^l non eris
viro: ſꝫ^m et ego expectabo te. Q:^n
dies multos ſedebūt^o filii^p iſrael ſi
ne rege et ſine principe et^q ſine ſa-
crificio et ſine altari: et^r ſine ephot
et^s ſine theraphin. Et^t poſt hec re
uertētur^u filii iſrael: et^x querēt dn̄ꝫ
deum ſuū: et^y dauid regē ſuū. et^z
paucbūt ad dn̄m: et^z ad bonū ei^9
in^5 nouiſſimo dierꝫ. Ca. iiij.

a Udite^a verbū domini filii
iſrael q:^b iudiciū dn̄o cū ha
bitatoribus terre. Non^c eſt enim
veritas: et^d non eſt miſericordia:
et^e non eſt ſciētia dei in^f terra. Ma
ledictū^g et^h mēdatium et^i homici-
dium et^k furtū et^l adulterium in-
undauerūt^m: et^n ſanguis ſanguinē
tetigit. Propter^o hoc lugebit ter
ra et^p infirmabitur om̄is qui habi-
tat in ea. In beſtia agri et in volu-
cre celi: ſed et^q piſces maris ꝯgre
gabūtur. Uerūtamē^r vnuſquiſqꝫ
non iudicet: et non arguatur vir.

d Et ipſi reſpectāt ad deos alienos. eos colēdo. ſtatim enim poſt legē
datam adorauerunt vitulum cōflatilem. exo. xxxii. et poſtea tēporib^9
iudicū et regum ydola coluerunt: vt patet ex decurſu illius tēporis.
e Et diligunt vinacia vuarū. In hebreo habetur. Dolia vel ciphos
ex quo patet q per vinacia hic intelligūtur vaſa vinorꝫ contētiua que
tamē diliguntur ꝓpter
vinū contētum: et ſic no
tantur hic de ebrietate
que ducit ad alia vicia
f Et fodi eam mihi. in
hebreo habetur. Et con
duxi eam mihi. ſ. adulte
ram a marito dimiſſam
ſm autē tranſlationem
noſtrā loqtur de plebe
iudaica p modū vinee
eo q dicitur vinea dn̄i
ſabaoth. eſa. v. capi. vi
nea aūt colitur cū foſſio
ne.
g Quindecim argente-
is. q: ſm doct. hebreos
et latinos eos ſequētes
per hoc deſignatur edu
ctio populi de egypto:
quā fec deꝰ. xv. die men
ſis primi. exo. xii.
h Et choro ordei et di
midio. chorus aūt. xxx.
modios cōtinet: et ſic chorus et dimidius cōtinet. xlv. modios ad deſi
gnandum. xlv. dies. qui fluxerunt a. xv. die mēſis primi excluſiue vſqꝫ
ad primā diē mēſis tertii incluſiue in qua populus exiēs de egypto ve
nit ad montem ſynai vbi recepit legem a deo: ſm q dicitur Exo. xix.
Menſe aūt tertio egreſſionis iſrael de terra egypti in die hac. i. prīa
die mēſis ſm q exponūt oēs catholici et hebrei. venerunt in ſolitudi
nē ſynai. Q^d aūt exfluerunt ibi. xlv. dies precaſe ſic patet: q: iudei faci
unt menſes per lunatiōes. vna vero lunatio hꝫ. xxix. dies cū dimidia:
ꝓpter qd iudei faciunt primū mēſem. xxx. dierꝫ. et ſm. xxix. et conſequēt
cōbinādo. ex quo patet q a. xv. die mēſis primi excluſiue vſqꝫ ad pri-
mā tertii incluſiue fuerūt dies. xlv. videtur aūt mihi q per iſtos nume
ros poſſunt cōuenientius deſignari ꝓphete ſancti et perſone per quas
plebs iudaica vſqꝫ ad chriſtū fuit deducta: ita q per. xv. argenteos in
telligūtur. xv. prophete quorꝫ habētur ꝓphetie. ſ. eſaias hieremias eze
chiel. et. xii. ꝓphete. daniel enī apud hebreos non reponitur inter pro
phetas ſed inter agiographa. vt patet per hiero. in ꝓlogo galeato. p
xlv. modios perſone in genealogia chriſti contēte: que math. i. ponū
tur. xlii. ſm tres quaterdenas ibidem poſitas: quibus ſi addātur tres
reges qui omittūtur inter ioram et oziā ſꝫ q declarat hiero. ſup Ma
th. habemus. xlv. i Et dixi ad eā. Dies multos expectabis me.
in ſignum q plebs iudaica expectaret meſſiā multis tēporib^9: adhuc
enī expectat k Non fornicaberis. q: non ſeruiuit ydolis.
l Et non eris cū viro. i. chriſto a quo es modo ſeparata ꝓpter ſuam
incredulitatē. m Sed et ego expectabo te loqtur in pſona dei q
expectabat iudeorꝫ finalem cōuerſionē. n Quia dies. Hic conſe-
quēter ponitur ſignatū per ꝓdigiale factū cū dicitur. Quia dies mul
tos. q. d. factum ꝓdictū deſignat q dies multos. o Sedebunt
id eſt manebūt. p Filii iſrael ſine rege et ſine pricipe. ſicut videm^9
modo ipleri: q: de ſuis non habēt regē vl' principē: ſed aliis regibus
et principibus ſeruiūt. q Et ſine ſacrificio: et ſine altari. q: nō pn̄t
ſacrificare extra hieru'm: a qua ſunt repulſi: et tēplum eſt deſtructum.
r Et ſine ephot. i. ſine veſte ſacerdotali: q: ſublatis ſacrificiis ceſſat
vſus veſtis ſacerdotalis. s Et ſine theraphin. i. imaginibus i q
bus demones ſolebant dare reſponſa: et apud iudeos nō ſunt talia.
t Et poſt hec. Hic vltimo ponitur iudeorum finalis cōuerſio: cū dici
tur. Et poſt hec. i. poſt iudeorꝫ abiectionem et excecationē.
v Reuertentur. ab errore ſuo. x Et querent dn̄m deū ſuum. de uo
te. y Et dauid. i. dei filium ieſum xp̄m. et q ſic debeat intelligi pꝫ
per tranſlationē chaldaicā apud hebreos autenticā: que ſic hꝫ. Poſt
hec reuertētur filii iſrael: et querent cultū dei ſui: et obedient meſſie filio
dauid regi ſuo. z Et paucbūt ad dn̄m. ipſum reuerēdo.

z Et ad bonū eius. timendo declinare ab eo qd bonū eſt i ocu
lis eius: et ſubditur tempus. 5 In nouiſſimo dierꝫ. i. circa
finem mūdi implebitur illud: vt dictum eſt. ſ. i. ca.
In ca. iii. vbi dicitur in poſtilla. Et poſt hec. Hic vltimo poni
tur iudeorum finalis conuerſio. Additio.

Hoc qd dicit
Et poſt hec
reuertētur filii iſ
rael et querēt do
minum deū ſuū
ſꝫ hebreos refer
tur ad tēpus in q
ſpectāt falſe meſ
ſiā vētur: i quo
tēpore dicunt q
reuertētur ad de
um per penitētiā
et erunt ſub obe
dientia ſui meſſie
et ſic tenent q ex
iſto loco non eſt
argumētū efficax
contra eos. Sed
bene inſpicienti
māifeſte pꝫ q ex
hoc qd dicitur.
Reuertentur filii
iſrael et q̄rēt dn̄m
deū ſuū et dauid
regem ſuū plane intelligitur q ille dauid. ſ. de quo ibi loquitur
iam venerat niſi q ipſi non querebant eū: non enī dicitur. Re
uertentur filii iſrael et querent dominum ſuum et veniet dauid
rex ſuus. ſed. Et querent dauid regē ſuum. q. d. querent illū qui
iam venerat: vnde et hec ꝓphetia impletur d his q quotidie cō
uertuntur ex eis: reſpectu quorꝫ dicitur. In nouiſſimo dierū et
ſi non ſit in tempore circa finem mūdi. Nouiſſimi enī dies dicū
tur tēpus noue legis: cui non ſuccedit alia lex: vt habetur infra
Miche. iiii. in poſtilla: vnde bene aſpicienti hec auctoritas pla
ne facit contra eos. Capitulum. iiii.

Udite. Supra oſee ꝓphetizauit non ſolum verbis ſꝫ
ſenſibilibus factis. hic cōſequēter ꝓphetizat ſimpli
cibus verbis explicādo magis ꝓmiſſa: que ſunt duo i
generali. ſ. dei iuſticia in peccatorꝫ punitione et eiꝰ mi
ſericordia in penitētie ſuſceptione. Et diuiditur in duas ptes:
quia primo ponitur explicatio: ſcd'a explicationis ꝓmulgatio
ca. viii. Prima in duas. q: primo explicatur dei iuſticia in pu
nitiōe peccatorꝫ: ſcd'o eius miſericordia in reuerſione eorꝫ. ca.
vi. Prīa in duas: q: prīo explicatur iuſticia erga populū indi
ſtincte. ſcd'o magis diſtincte capitulo ſequēti. Prīa adhuc in
duas: q: prīo explicatur dei iuſticia in punitione peccatorꝫ ꝯtra
ꝓximū. ſcd'o in punitione cōtra deū. ibi. Scd'm multitudinē
Circa primū dicitur. a Audite ver. qd debetis intelligere
b Quia iudici. dn̄o cū habitatoribus terre. et vult oſtēdere q
iuſte ꝓcedit in eorꝫ punitione ꝓpter qd ſubditur. c Non ē
enim veritas ad ꝓximū in verbis. d Et nō ē miſericordia
erga pauperes in effectu cordis. e Et non eſt ſciētia dei. di
rectiua in agendis. f In terra. i. in iudea. g Maledi
ctum. i. detractio ꝓximi et vituperiū. h Et mēdacium. no-
cendo ei in verbis. i Homicidiū. inferendo nocumētū cor
poris. k Et furtū. in rebus poſſeſſis. l Et adulterium
in pſona cōiuncta: et per cōſequēs in heredib^9 falſis: qui p ad
ulterium ſummittūtur. m Inundauerūt. i. vltra modū abū
dauerūt: ſicut aque inundātes ꝓprias ripas exeunt.
n Et ſanguis ſanguinē tetigit. ex predictis enī viciis ſecuta eſt
tanta effuſio ſanguinis q hoīes mutuo ſanguine fedabantur.
o Propter hoc luge. terra. i. deſolabitur. ſicut econtrario dicit
ridere metaphorice qn̄ floribus et fructib^9 repletur.
p Et infirmabitur oīs qui habitat in ea. nō ſolū hoīes ſꝫ etiā
beſtie et aues que deſeruiūt hoībus ad ſolaciū et cibum per ve
natione et aucupiū: et ideo puniūtur hoīes in morte eorꝫ quādo

peſtilētia morientur. q Et piſces mari cōgregabunt. heb. dicunt finientur. v̄bum enī hebraicum h̄ poſitum equiuocū eſt ad congregari ⁊ finiri: et ex circūſtantia littere videntur hebrei melius dicere. r Veruntamē vnuſquiſqꝫ non iudicet. i. nullus arguat peccatores huius populi: q2 faceret fruſtra: iō ſubditur.

dio legis diuine. r Populus meus in ligno ſuo. i. i ydolo ligneo s Interrogauit. euentū de futuris. t Et baculus eius annūciauit ei. erat enim q̄dam diuinādi modus ꝑ ꝓiectionē baculi ⁊ oīa iſta ⁊ ſimilia ad ydolatriā ⁊ ſuperſtitionē ptinēt: ideo ſequitur. v Spiritus enī for. decc. eos. i. malignus ſpūs tentās de ydolatria ⁊ deꝑtinētibꝰ ad eam.

s Populus enī tuus ſicut hi qui cōtradicūt ſacerdoti. ⁊ in h̄ oſtēditur eius icorrigibilitas.
t Et corrues hodie. i. cito ⁊ mutatur hic modus loquēdi de tertia perſona ad ſecūdam.
v Et corruet et ꝓpheta. ſcilicet falſus.
x Tecum. qui te nutriunt in viciis adulationibꝰ et mendaciis ſuis.
y Nocte feci tacere matrem tuā id eſt hieruſalē q̄ de nocte capta fuit. ij. paraly. vlti. ⁊ ſic cōfuſa conticuit.
z Conticuit populus meꝰ eo ꝙ non habuit ſciaꝫ ſcꝫ diuine legis. attendens magis falſis ꝓphetis: ideo ſubditur.
a Quia tu ſcientiam repuliſti. ſ. diuinā ꝓphetiā reuelatā. b Repel. te ne ſacer. fūga. mihi. Sacerdotes enī ſacros ꝓphetas perſequebantur: vt ps de hiere. xxvi. ⁊ ideo merito fuerunt partim occiſi ⁊ partim captiuati in captione hieruſalē.

Populus[s] enim tuꝰ ſicut hi qui
cōtradicunt ſacerdoti. Et[t] corrui
es hodie: et[u] corruet etiā ꝓpheta
tecum[x]. Nocte[y] tacere feci matrē
tuā. Conticuit[z] populus meꝰ eo
ꝙ nō habuerit ſcientiam. Quia[a]
tu ſciētiā repuliſti repellam[b] te ne
ſacerdotio fungaris mihi. Et[c] obli
ta es legis dei tui: obliuiſcar[d] filio
rum tuoꝝ ⁊ ego. Sc̄dm[e] multitu
dinē coꝝ ſic peccauerūt mihi glo
riā[f] coꝝ in[g] ignominiā cōmutabo.
Peccata[h] ppli mei comedēt. et[i]
ad iniquitatē coꝝ ſubleuabūt aīas
coꝝ. Et[k] erit: ſicut populus ſic ſa
cerdos. Et[l] viſitabo ſuper eū vi
as eius ⁊ cogitatōnes eius reddā
ei. Et comedēt et nō ſaturabūtur
Fornicati[m] ſunt et[n] nō ceſſauerūt
q̄m[o] dominū dereliquerūt in nō cu
ſtodiēdo. Fornicatio[p] et[q] vinū et
ebrietas auferūt cor. Populus[r]
meus in ligno ſuo: iterrogauit[s] et[t]
baculus eius annūciauit ei. Spi
ritus[u] enī fornicationū dcepit eos
et fornicati ſunt a deo ſuo. Sup[x]
capita montium ſacrificabāt: ⁊ ſu
per colles accendebāt thymiama
ſubtus quercū et[y] populū et tere
bithum: q2 bona erat vmbra eius
Ideo[z] fornicabūtur filie veſtre ⁊
ſponſe veſtre adultere erūt. Nō[ꝫ]
viſitabo ſuper filias veſtras: cum
fuerint fornicate: ⁊ ſuper ſponſas
veſtras cū adulterauerint: q̄m[a] ipi
cum[b] meretricibus cōuerſabātur:
et[c] cum effeminatis ſacrificabant[d]
et[e] populus non intelligēs vapu
labit[f]. Si[g] fornicaris tu iſrael: nō[h]
delinquat ſaltem iuda. Et[i] nolite
ingredi in galgala: et[k] ne aſcēderi
tis i bethauen: neqꝫ[l] iurauertis vi
uit dn̄s. Q̄m[m] ſicut vacca laſciui
ens declinauit[n] iſrael. Nūc[o] pa
ſcet eos dn̄s: quaſi agnū in latitudi
ne. Participes[p] ydoloꝝ ephraim
dimittere eū. Separatū[r] eſt conui
uiū coꝝ: fornicatōne fornicati ſunt
dilexerūt[s] afferre ignominiā ꝓte
ctores[t] eiꝰ. Ligauit[u] eū ſpūs in[x] a
lis ſuis: et[y] cōfundētur a ſacrificiis
ſuis. Ca. v.

a Audite[a] hoc ſacerdotes ⁊[b]
attēdite domꝰ iſrl': et[c] domꝰ
regis auſcultate: q2[d] vobis iudiciū
eſt. Quoniā[e] laqueus facti eſtis

x Super capita montium ⁊c. in talibus locis arduis ⁊ vmbroſis ydolatrias exercebāt.
y Et populū nomē eſt arboris vmbrā magnā facientis z Idō for. fi. veſtre. i. permittentur ſic decipi et iuſte: ad veſtram punitionem.
ꝫ Non vi. ſuper fi. ve. ⁊c. impediēdo eas a malis ſuis per punitionem, cuius cauſa ſubditur.
a Quoniā ipi. ⁊ pres coꝝ ⁊ mariti.
b Cū meretricibus cōuerſabātur. fornicando ⁊ adulterando corporaliter.
c Et cum effeminatis. id eſt cultoribꝰ ydoloꝝ eunuchizatis: ſicut virgines deputabātur ad cultum dee veſte.
d Sacrificabāt. fornicando ſpiritualiter.
e Et populus non intelligens. i. intelligere nolēs ꝙ iſta ſunt peſſima.
f Vapulabit. i. verberabitur plagꝭ a deo immiſſis. g Si fornicaris. Hic monetur duarum tribuū ppl's talia cauere: cū dicitur.
g Si fornicaris tu iſrl' ponitur hic ſi pro q2: vt patet per p̄dicta.
h Non delinquat ſaltē iuda: q2 habebat tēplum dei in hieruſalē. i Et nolite ingredi in galgala. locus eſt vbi ioſue circuncidit filios iſrael: vt h̄etur Joſue. v. ꝓpter qđ locus venerabilior reputabatur: ꝓpter qđ ydolatre poſtea ibi poſuerunt ydola. k Et ne aſcēderitis in bethauen. ibi enī poſitus vnus erat de vitulis aureis hieroboā. l Neqꝫ iurauertis viuit dn̄s. applicādo ydolis modū iurādi ꝓ deū. m Q̄m ſicut vacca laſciuiēs. que rumpit iugū. n Declinauit iſrael. a iugo diuine legis o Nūc paſcet eos dn̄s quaſi agnū in latitudine. q̄n enim agnus dꝫ occidi latius paſcitur: ⁊ per hoc deſignatur ꝙ. x. tribus cito eſſent gladio tradēde. p Particeps ydoloꝝ ephraim. i. deditus ydolatrie. q Dimitte eū. tu iuda ne conſortio eius corrūparis.
r Separatū eſt cōuiuiū coꝝ. i. excōicatum. s Dilexerunt afferre ignominiā. i. ydolatriā. t Protectores eius. i. reges ⁊ ſacerdotes
v Ligauit eum ſpiritus. ſ. malignus. x In alis ſuis. i. in intellectu per obſtinatōnē in effectu per executōnē. y Et cōfundentur a ſacrificiis ſuis. i. ꝓpter ſacrificia ſua ydolis ⁊ demonibus oblata.

Audite. Hic cōſequēter declaratur diuina iuſticia in punitōne peccatoꝝ magis diſtincte: ⁊ diuiditur i duas partes: q2 primo declaratur culpa. ſecūdo determinatur pena: ibi. Et rn̄debit. Circa p̄mū exp̄mit diſtincti ſtatꝰ ppli cū d̄r. Capl'm. v. a Audite h̄ ſacerdotes q̄ debebāt pceſſe i ſpūalibꝰ. b Et attēdite domꝰ iſrl' q̄ tenebāt deo vo ſuire ex legis ſuſceptōe. c Et domus regis. q̄ per potētiā debebat mala cohibere. d Quia vobis iudiciū eſt id eſt ordenatio iuſta: ⁊ ſubditur q̄ſi. e Quoniā la. facti eſtis ſpe

c Et oblita es legis dei tui. legis ſtudiū dimittēdo ⁊ mēdaciis pſeudo ꝓphetaꝝ intendendo. d Obliuiſcar filioꝝ tuoꝝ. in neceſſitatibus non ſuccurrēdo. e Secūdū multitudinem. Hic conſequēter declaratur diuina iuſticia in punitione ppli de peccatis contra deū. ſ. ydolatria multiplici: ⁊ diuiditur in duas partes: q2 primo circa hoc arguitur populus. x. tribuū: ſecundo monetur ppl's duaꝝ ibi. Si fornicaris. Circa primū dicitur.
e Secūdū multitudinē coꝝ ſic peccauerunt mihi. peccata multiplicādo. f Gloriā coꝝ. i. regiam dignitatem.
g In ignominiā cōmutabo. regem cū pplo captiuando.
h Peccata populi mei comedēt. ſ. ydoloꝝ ſacerdotes: q2 recipiebāt oblationes factas ꝓ peccatis: ⁊ potꝰ q2 ex populi ydolatria et qua cōſequebātur queſtū ſuſtentabātur.
i Et ad iniquitatē coꝝ ſubleuabūt aīas coꝝ. inducēdo eos ad ydolatrandū: ad maiorē queſtū cōſequēdum.
k Et erit ſicut populus ſic ſacerdos. i. ſimiles in punitione: iō ſubditur. l Et viſitabo ſuper eū vias eius. ſ. penā debitā inferendo. m Fornicati ſunt ydolatrādo. n Et nō ceſſauerunt. ydolatriā cōtinuādo. o Q̄m dn̄m dereliquerūt in non cuſtodiēdo. ſ. legem eius: cuius cā ſubditur.
p Fornicatō. ſ. corporalis ⁊ ſpiritualis. q Et vinū ⁊ ebrietas auferunt cor. iſta enī auertunt intellectū ⁊ voluntatē a ſtu

ēculationi.i.animabus que debereēt per contēplationē in deū eleuari
f Et ſicut rhete expanſum ſuper montē thabor.ibi eñ reges iſrael po
nebant cuſtodiā militū ad capiendum illos qui ibāt in hieruſalē ex
deuotione ad offerendū. g Et victimas declinaſtis in pfundum
cogentes offerre ydolis que ſunt dño offerenda. h Et ego erudi
tor.i.cognitor et oſteſor

plurali. n Et ego quaſi tinea ephraim.i.cito deſtruā eum.
o Et quaſi putredo domui iuda.i.tardius puniā eā. tardius
enim corrūpitur pannus per ſeipſum qđ fit putreſcendo ꝙ cor
rūpatur a tinea que corrūpit ipſum aliqñ etiā in nouitate ſua:
et ita regnū iuda tardius fuit captiuatū ꝙ regnū iſrael: vt ſupe
rius dictū eſt.

oīm eoꝝ. i Ego ſcio ephraim.i.maliciā eius et notatur hic et in pluribus locis: et maxime in hoc ppheta regnū.x. tribuū ephraim: eo ꝙ hie roboā prim⁹ rex fuit de illa tribu.
k Et iſrael nō ē abſcōditus a me.repertio eſt eiuſdē ſub alio nomine ad maiorem aſſertionē.
l Non dabūt cogitationes ſuas vt conuertātur: qꝛ ſunt obſtinati p deceptionē dyaboli: ideo ſequitur. m Qꝛ ſpiritus fornicationū.i.dyabolus de ydolatria tētans. n In medio eoꝝ eſt.tanꝗ poſſidēs.
o Et reſpōdebit. Hic conſequēter denūciatur pena: et primo multiplicit̄ ſecundo ſolenniter. ibi. Clangite. Circa primū dicitur. o Et rñdebit arro.iſrael. in fa. ei⁹ per penā debitam a deo illatam.
p Et iſrael. et ephraim ruent.i. rex et populus.

ſpeculationi: et[f] ſicut rhete expan
ſum ſup thabor: et[g] victimas de
clinaſtis in pfundū. Et[h] ego eru
ditor oīm eoꝝ. Ego[i] ſcio ephraim:
et[k] iſrael nō eſt abſcōditus a me.
Qꝛ nunc fornicatus eſt ephraim
cōtaminat⁹ eſt iſrl'. Nō[l] dabūt co
gitationes ſuas vt reuertantur ad
deū ſuum: qꝛ[m] ſpiritus fornicatio
nū in[n] medio eoꝝ: et dñm non co
gnouerunt. Et[o] reſpōdebit arro
gantia iſrael in facie eius: et[p] iſrael
et ephraim ruent in iniquitate ſua.
Ruet[q] etiā iudas cū eis. In[r] gre
gib⁹ ſuis et[s] in armētis ſuis vadāt[t]
ad querēdum dñm: et[v] non inue
nient. Ablatus eſt ab eis. In[x] do
mino puaricati ſunt qꝛ filios alie
nos genuerūt. Nunc[y] deuorabit
eos mēſis cū[z] partibus ſuis. Clā
gite[a] buccina in gabaa: tuba in ra
ma. Vlulate[b] in bethauen: poſt[c]

tergū tuum beniamin. Ephraim[d]
in[e] deſolatione erit. In die correp
tionis in[f] tribubus iſrael oſtēdi fi
dē. Facti[g] ſunt principes iuda q̄ſi
aſſumētes terminū: ſup[h] eos effun
dam quaſi aquā irā[i] meā. Calūni
am[k] patiens eſt ephraim fractus[l]
iudicio qm̄[m] cepit abire poſt ſordē.
Et[n] ego quaſi tinea ephraim: et[o]
quaſi putredo domui iuda. Et[p]
vidit ephraim languorē ſuū et[q] iu
das vinculū ſuū. Et[r] abijt ephrai
ad aſſur et[s] miſit ad regem vltorē.
Et[t] ipſe non poterit ſanare vos:
nec[v] ſoluere poterit a vobis vincu
lū[x]. Qm̄[y] ego quaſi leena ephraim
et[z] quaſi catulus leonis domui iu
da. Ego[a] capiam et vadam: tol
lā et non eſt qui eruat. Vadens[b]
reuertar ad locū meū: donec[c] defi
ciat: et[d] queratis faciem meam.

Capitulum. vi.

p Et vidit ephraim languorē ſuū id ē captiuitatē irreparabilē: ſic languor eſt infirmitas incurabilis.
q Et iudas vinculū ſuū.i.captiuitatē reuerſibilem ſicut vinclum ſolubile.
r Et abijt ephraim ad aſſur.quia primo conſenſit reddere tributū regi aſſyriorum.
s Et miſit vltorem.i.ad regem egypti: vt per eū liberaret a dicto tributo: ad quē miſit oſee.iiij. re. xvij. t Et ipſe non poterit ſanare vos. immo iſta miſſio fuit occaſio deſtructiōis regni iſrl': vt ibidem habetur.
v Nec ſoluere poterit a vobis.

q Ruet etiā iudas cū eis.i.ſimili pena punietur: nō tamē eodē tēpore qꝛ regnum iſrael fuit captiuatū primo tēpore oſee. et regnū iuda poſt ea tēpore ſedechie. r In gregib⁹ ſuis.q̄ ſunt de ouibus et capris
s Et armētis ſuis.i.bobus et vaccis. t Vadent ad querendum dominū.offerēdo ſacrificia de iſtis aīalibus imminēte hora ſue captōis
v Et non inuenient.ſ.eius miſericordia indigni: cuius cā ſubditur.
x In dño pua.ſunt qꝛ fi.alie.genuerunt.docētes eos ydolatrare.
y Nunc deuorabit eos menſis.ſ.iulij.dicit ra.ſa.in quo ſamaria fuit capta. z Cum partibus ſuis.qꝛ tunc terra.x.tribuū que erat diuiſa in.x.partes ſm̄ numeꝝ tribuū: fuit deſtructa. a Clangite. Hic cōſequēter ſequitur pene pmulgatio ſolēnis. Circa qđ ſciēdū ꝙ terra beniamin ex vna parte erat coniūcta terre decē tribuū. Gabaa vero et rama erant duo fortalicia in ſorte beniamin. Bethauen vero erat aliud fortaliciū in ſorte ephraim: et ideo ipſo deſtructo ab aſſyrijs illi qui erant in fortalicijs beniamin ceperūt clāgere buccinis. vt popul⁹ duaꝝ tribuū ſe pararet ad reſiſtendū ne terra eoꝝ deſtrueretur ſicut terra decē tribuū eis vicina. et hoc eſt qđ dicitur. Clangite buccina in gabaa ꝛc. Et ſubditur cā. b Vlulate in bethauen.tanꝗ iā capti.
c Poſt tergū tuum beniamin.i.iuxta te: ppter qđ timēdū tibi eſt ne patiaris ſimile. d Ephraim.i.regnum decem tribuum.
e In deſolatione erit.per ſalmanaſſar. f In tribubus iſrael oſtēdi fidem.i.fidelitatē pphetaꝝ meoꝝ qui prenūciauerūt eaꝝ deſtructionem g Facti ſunt prin.iuda q.aſſumētes terminū.captiuatis eñ decē tribubus per ſalmanaſſar illi de regno iuda cogitauerūt dilatare terminū ſuū intra metas decē tribuū: cū tamē ſortes eſſent diſtincte ſm̄ ordinationē dei ppter qđ in penā huius cupiditatis ſubditur.
h Super eos effundā.quaſi aquā.i.abūdanter. i Iram meam ſcilicet per nabuchodonoſor. k Calūniā patiens eſt ephraim. licz enim pateretur iuſte ex parte ſui: tamē Salmanaſſar inuaſit iniuſte et iniqua volūtate. l Fractus iudicio.ſ.diuino iuſto: ideo ſubditur
m Qm̄ cepit abire poſt ſordem.i.poſt ydolū ponitur hic ſingulare p

de regno iuda. x Vinculum captiuitatis veſtre. exierunt eñ egyptij de terra ſua ad auxilium iudeoꝝ: ſed territi ex decurſu chaldeoꝝ redierunt in terrā ſuā: vt hētur hiere.xxxvij.
y Quoniā ego quaſi leena ephraim.cito deuorans eū.
z Et quaſi catulus leonis.qui minus crudeliter agit. Domui iuda: ideo ſubditur de vtraqꝫ domo. a Ego capiā.q.r.qꝛ ipſa captiuitas facta eſt virtute diuina principaliter.
b Vadēs reuertar ad locū meū.ſubtrahēdo ab vtroqꝫ regno ſubſidiū meū. c Donec deficiatis capti ab aduerſarijs.
d Et queratis faciē meā.vexatione dante vobis intellectum.
In ca.v.vbi dicitur in poſtil. Quia filios alienos genuerunt ꝛc.

Additio.

Hoc qđ dicitur. Quia filios alienos genuerūt.poteſt accipi ſicut ſonat.ſ.de generatione carnali: eo ꝙ vxores alienigenas ducebāt ex quib⁹ filios generabant contra dei preceptum.

Caplm.vi.

In tribulatione. Poſt declarationē diuine iuſticie conſequenter declaratio ponitur ſue miſericordie: et oſtenditur primo quibus miſericordia concedatur. ſecūdo quibus denegatur: ibi. Quid faciā tibi. Circa primū ſciēdū ꝙ dei miſericordia in aduentu xp̄i fuit declarata: ppter qđ merito pars iſta d̄ aduētu eius exponitur a catholicis et hebreis diuerſimode. Dicit eñ Ra.ſa.ꝙ cum dicitur hic. In tribulatione ſua ꝛc.intelligitur miſeria in qua ſunt modo iudei per orbē diſperſi: a qua petunt in ſuis orationibus publicis et priuatis p meſſiā liberari cuius aduētum expectāt iudei: et ideo qđ ſubditur poſtea. Viuificauit nos poſt duos dies id ē tertia die ſuſcitabit nos: per primā diē intelligitur dies primi templi per ſalomonē edificati: cui ſucceſſit nox deſtructionis per chaldeos: per ſecūdā diē tempus ſecūdi per zorobabel reedificati: cui ſucceſſit nox deſtructōis per romanos: per tertiā diē temp⁹

edificationis tertij tēpli per meſſiam: de quo exponūnt edifica tionem templi que habetur in fine ezechielis ſm errorem ſuum. Hoc aūt dictum fundatur ſuper falſo.ſ.ꝙ xp̄us ſit venturus: qđ iam tranſijt in preteritū: ſicut dixi diffuſe in quadaꝫ queſtione de quolibet: ꝛ aliqua repetij ſuper librū pſalmoꝝ ꝛ ſuper yſaiaꝫ ꝓpter qđ h omit to exponēdo lit terā ſm catholi/ cam intentiones

a Jn tribulati/ one ſua.i.pecca/ torum ſuoꝝ peni tentia: q: veris penitētibus con ceditur miſericoꝛ dia.

b Mane cōſur gēt ad me. ꝛ iſtō fuit tēpoꝛe Joh. baptiſte qui p̄di cauit baptiſmus penitentie: ꝛ mł/ ti ad eius doctri nam egerunt ve ram penitētiam vt pꝫ in quatuoꝛ euāgelijs: ꝛ dicit tempus eius ma ne: q: per ipſū ad principiū tempoꝛi gratie qđ dicitur dies: ad Ro.xiij. Nox p̄ceſſit dies aūt appropinq̄/ uit.

c Uēite ꝛ reuer tamur. baptiʒati enim a iohanne inuitabant alios ad penitētiā baptiſmi.

i Jn[a] tribulatōne ſua ma ne[b] conſurgent ad me. Uenite[c] ꝛ reuertemur ad dn̄m quia[d] ipſe cepit et[e] ſanabit nos: percutiet[d] ꝛ curabit nos. Ui uificabit[e] nos poſt duos dies: i die tertia ſuſcitabit nos: et[f] viuemus i conſpectu eius: ſciemus[g] ſeq̄mur q3[h] vt[i] cognoſcam[9] dn̄m. Quaſi[k] diluculū p̄paratus eſt egreſſus ei[9] et[l] veniet quaſi ymber nobis tēpo raneus ꝛ ſerotinus terre. Quid[m] faciā tibi ephraim: quid faciā tibi iuda. Miſericoꝛdia[n] veſtra quaſi nubes matutina: ꝛ quaſi ros mā̄e pertrāſiens. Propter[o] hoc dola ui in ꝓphetis: et[p] occidi eos i ver bis oꝛis mei: et[q] iudicia tua quaſi[r] lux egredientur. Quia[s] miſericoꝛdi am volui: et[t] non ſacrificiū: et ſcien tiaꝫ dei plus q3 holocauſtū. Jpſi[u]

d Quia ipſe cepit.i hebꝛeo habetur. Diripuit.i.tēpoꝛibus pre teritis puniuit nos quaſi in peccatis captos. e Sanabit nos.ſpiritualiter ꝛ tēpoꝛaliter. d Percutiet nos. Repetitiō eſt euſdē ſententie ad maioꝛē aſſertionē. e Uiuificabit nos ꝛc.ꝙ poſt duos dies mortis ſue ꝛ ſepulture reſurrexit xp̄s: cuꝰ reſurrectio eſt principiū reſurrectionis noſtre ad vitā imoꝛtaleꝫ. i.ad Coꝛin.xv. Chꝛiſtus reſurrexit a moꝛtuis p̄mitie doꝛmientiū quoniā per hoīem moꝛs ꝛ per hominem reſurrectio moꝛtuoꝛuꝫ ꝛ ſicut in adam oēs moꝛiuntur ita ꝛ in chꝛiſto oēs viuificabūť Et hec expoſitio magis conſonat littere q̄ p̄cedens: q: accipit dies ꝓpriſſia aūt valde impꝛopꝛie. f Et viuemus in con/ ſpectu eius.vita gratie ꝛ poſtea glorie. g Sciemꝰ.noticia fidei. h Sequemurq3.imitādo opera chꝛiſti.

i Ut cognoſcamꝰ dn̄m: facie ad faciē. Cōſequenter ponit mo dus viuēdi ꝛ conuerſandi.cū dicitur. k Quaſi diluculuꝫ p̄ paratus eſt egreſſus eius.q: ipſe ē lux vera Joh.i.

l Et veniet quaſi ymber tēpaneus.ꝛ i hoc ſignificatur doctri na chꝛiſti ſub metaphoꝛa ymbris terrā fecūdantis: licet autem tempus chꝛiſti ꝛ eius p̄dicatio ꝛ cōuerſatio p̄ceſſerint eius moꝛtē et reſurrectionem: tamē hic poſt ſcribūtur. q: frequenter in ſacra ſcriptura prius facta ſcribūtur poſtea: vt patet in nouo ꝛ veteri teſtamēto. m Quid faciā tibi. Hic cōſequēter oſtēditur q̄ bus miſericoꝛdia dei denegatur.ſ. hypocritis et apte malis: et oſtēditur hic primo in duabꝰ domibus.ſ. iſrael et iuda ſimul: ſe cūdo in regno iſrael per ſe ſequēti ca. Circa primū dicitur.

n Miſericoꝛdia veſtra quaſi nubes matutina ꝛc.q.d. ſicut nu bes matutina aliq̄n diſſoluitur oꝛiēte ſole ſine pluuia: ꝛ ros ma tutinus ſine humectatione terre: vt q̄n eſt multum paruulus: ſic miſericoꝛdia veſtra eſt ſine effectu: ꝛ per cōſequens ficta: et iſta hypocriſis notabiliter viguit in iudeis tēpoꝛe chꝛiſti: vt patet i decurſu euāgelij. o Propter hoc dolaui in ꝓphetis.i.p ꝓ phetaꝝ coꝛrectionē volui eos reducere ad rectitudine: ſic ligna per dolationē p Et occidi eos in verbis oꝛis mei.i.occidēdos p̄ dixi per ꝓphetas qui ſunt os meū verba mea ꝓferendo.

q Et iudicia tua.i.punitōes tibi inferende. r Quaſi lux ingredi entur.i.manifeſte apparebūt iuſte. s Quia miſericoꝛdiā volui.i. acceptaui. t Et non ſacrificiū ꝛ ſciētiā dei ꝛc. ſacrificia eñ veteris legis nō erant accepta de ſe: ſed tm̄ ex offerentiū deuotione: ſed iſta cū h de ſe ſunt acceptabilia in q̄tū ſunt bona de ge nere: tamē non ſunt me ritoꝛia vite eterne niſi fi ant ex charitate.

v Jpſi aūt ſicut adam tranſgreſſi ſunt pactum ꝛc. ſic eñ adā trāſgreſſꝰ fuit mādatum dn̄i de li/ gno vetito comedendo ſic iudei de vtroq3 re/ gno tranſgreſſi fuerunt legem dn̄i datā in mōte ſynai.ꝛ exprimitur con ſequēter quedā terra.ꝛ. tribuū in hoc malo val/ de notabilis cū dicitur.

x Galaad ciuitaſ ope rantiū ydolū.ꝛ ſic tranſ grediebatur mandatuꝫ legis oꝛdinans ad de/ um.

y Supplātata ſangui ne. Hebꝛei dicunt. Inſi diatrix ſāguini. Dictio enim hebꝛaica hic poſi/ ta ad ſupplātationē et inſidiationē eſt equiuo ca: videť tm̄ hic mag̃ ac/ cipi ꝓ inſidiatione. Q: ſubditur poſtea. z Et quaſi fauces viroꝝ latronū.q: querunt glutire bona alioꝝ. a Particeps ſacerdotuꝫ. in hebꝛeo habeť. Societas ſacerdotū.i. maioꝝ eo mō loquēdi quo di citur.ij.Reg.viij. Filij autem dauid ſacerdotes erāt. b In via iter ficientium.per hoc deſignatur ꝙ maioꝛes de galaad erāt cōſentanei ꝛ participes in latrocinijs iſtis et homicidijs: ꝛ in hoc erat tranſgreſſio legis cōtra primū. c Pergentes de ſichē. ad aliū locū vbi erant nūdine ad quas poꝛtabātur pecūie ꝓ emēdis mercimōijs: ꝛ latrōes p̄dicti ponebāt ſe in inſidijs ibi. d In domo iſrael vidi hoꝛrēdū ſ. ydolatriā et homicidiū. e Sed ꝛ iuda pōe meſſem tibi.i. tēpus tue collectōis ꝛ tranſlationis de terra tua ꝑ chaldeos. f Cū con uer.ca.po.mei. Hebꝛei aūt dicūt. Cuꝫ cōuertero ineptā leticiā populi mei. Dictio eñ hebꝛaica poſita hic equiuoca ē ad captiuitatē et leticiam ineptā: et hoc ſecūdo modo magis cōſonat littere p̄cedēti. q: i cap tiuitate babylonica cōuerſa fuit leticia iude in miſticiā. trāſlatio vō no ſtra ſic exponitur. Sꝫ ꝛ iuda pone meſſem tibi ꝛc. q. d. lꝫ cito debeas duci in captiuitatē: tamē adhuc erit meſſis tibi in terra tua. g Cū redux.in ca.ppli mei.ſub ʒoꝛobabel de licentia cyri: et in hoc notatur diſtinctio captiuitatis iude ꝛ iſrł: q: iſta reuerſa fuit ad terrā ſuā: capti uitas aūt iſrael non eſt reuerſa.

a+ Iſrael: in the right main text column:

aūt ſicut adam tranſgreſſi ſunt pa ctum: ibi preuaricati ſunt in me. Galaad[x] ciuitas operantiū ydolū ſupplātata[y] ſanguine: et[z] quaſi fau ces viroꝝ latronū: particeps[a] ſa cerdotū in[b] via interficientium p̄[c] gentes de ſichē: q: ſcelus operati ſunt. Jn[d] domo iſrael vidi hoꝛrē dum ibi foꝛnicationes ephꝛaim cō taminatus eſt iſrael. Sed[e] et iu da pone meſſem tibi: cū[f] conuerte ro captiuitatem populi mei.

c Um[a] ſanare Ca.vij. vellē iſrł reuelata[b] eſt iniqui tas ephꝛaiꝫ ꝛ malicia ſamarie: q:[c] operati ſunt mendaciū. Et[d] fur i greſſus eſt ſpolians: latrunculus foꝛis: et[e] ne foꝛte dicāt in coꝛdibuſ ſuis oēm maliciam eoꝝ me recoꝛ datū: nunc[f] circundederūt eos ad inuentiones ſue coꝛam facie mea

Capitulū.vij.

Um ſanare vellē. Hic incipit capitulū in hebꝛeo ī libris coꝛ rectis: in quo oſtēditur negatio diuine miſericoꝛdie regni iſ/ rael propter multitudinē et euidētiā ſue iniquitatis: et pꝛio ponitur euidētia cū dicitur in pſona dn̄i. a Cū ſanare vellē iſrael.eius captiuitatem reducēdo b Reuelata eſt iniquitas ephꝛaim ꝛc.i. tā multiplex et manifeſta: ꝙ hmōi beneficio eſt indigna.

c Operati ſunt mēdaciū.erga hoīes et deum ꝑ ydolatriā et fallaciaꝫ

d Et fur ingreſ.eſt ꝛc.i. parati ſunt aliena rapere intus et extra: et ſic patet euidētia multiplicis peccati eoꝝ cōtra ꝓximū. Conſequēter po nitur eadē euidētia in peccatis contra deū cū dicitur. e Et ne foꝛ/ te dicant ꝛc.q.d. non poſſunt dicere ꝙ eoꝝ peccata antiqua latebant me: et nunc ſum recoꝛdatus: q:. f Nunc circū. eos adin.ſue.i. ita e uidentes ſunt circa eos: ſicut furtū qđ circūdat collū latronis deꝑhēſi

Dicũtur autẽ h adinuẽtiones vituli aurei quos adiuenit hieroboam rex primus in iſrael de cõſilio falſoꝝ ꝓphetaꝝ ne populus regni iſrael reuerteretur ad regnũ dauid: vt habet .iij. Reg. xij. vnde ſubditur.

g In malicia ſua letificauerunt regẽ .ſ. ꝓphete falſi ⁊ ſacerdotes exceſſoꝝ: cũ enim veniſſet ꝓpheta dñi ad increpãdum hieroboam vitul' immolãtẽ: et ad eius di ctũ altare fuiſſet ſciſſum et man⁹ regis areſacta: ꝓpheta falſus iuit poſt virum dei et reduxit eũ per mẽdacia ſua: ꝓpter qḋ fuit pcuſſus a leone in itinere .iij. reg. xiij. Et ſic ꝓpheta falſus cõfirmauit reges in errore dicens ꝙ ille nõ fuerat ꝓpheta dñi nec a deo miſſus: cũ in itinere fuiſſet a leone pcuſſus et ſic rex et principes eius cõſentientes fuerũt letificati.

h Oẽs adulterantes id eſt ydolatrantes.

i Quaſi clyban⁹ ſuccẽſus a coquente .i. ad h incitati a rege. ſm enim cõmunẽ modũ loquẽdi ille qui incitat alios ad malũ dicitur ſuccendere furnum.

k Quieuit ciuitas paululum ⁊c. q2 a principio totus populus nõ fuit infectus illa ydolatria. ſed paulatim ad hoc tractus totus populus: et tunc fuerũt poſite cuſtodie ne aliq̃ irent i hier'ſ in diebus ſolẽnibus.

l Dies regis noſtri. ſic dixit hieroboã: ꝙ ſolẽ-

facte ſunt. In[g] malicia ſua letificauerunt regẽ ⁊ in mendaciis ſuis principes. Oẽs[h] adulterãtes q̃ſi[i] clybanus ſuccẽſus a coquente. Quieuit[k] paululũ ciuitas a cõmixtõne fermẽti donec fermẽtaretur totum. Dies[l] regis noſtri. Cepe-runt[m] pñcipes furere a[n] vino. Extẽdit[o] manũ ſuã cũ illuſoribus: q2[p] applicuerũt quaſi clybanũ coꝝ ſuum cũ[q] inſidiaretur eis. Tota[r] nocte dormiuit coquẽs eos mane ipſe ſuccẽſus q̃ſi ignis flãme. Oẽs[s] calefacti ſunt quaſi clybani et[t] deuorauerũt iudices ſuos. Oẽs[u] reges coꝝ ceciderunt: nõ eſt q clamet in eis ad me. Ephraim[x] i populis ipſe cõmiſcebatur. Ephraim[y] factus eſt ſubcinericius panis: qui[z] nõ reuerſatur. Comederũt[a] alieni robur eius: et[b] ipſe neſciuit: Sed[c] et cani effuſi ſunt in eo: et ipſe ignorauit. Et[d] humiliabitur ſuperbia iſrael in facie eius. Nec[e] re-

nitas dñi erat in bethel vbi erat vnus vitulus .iij. regũ. xij. m Ceperũt principes furere .i. cũ eo ydolatrare. n A vino. fecerat enim principibus magna cõuiuia: vt ſic eos attraheret ad intentionẽ ſuã: ideo ſubditur. o Extendit ma. ſu. cũ illuſoribus. in hoc eñ illudebant deo. p Quia applicue. quaſi clyba. coꝝ ſuum .i. ex feruẽti voluntate ſecuti ſunt cũ ydolatria. q Cũ inſidiaretur eis. vt auerteret eos a deo ſuo. r Tota nocte dormiuit .i. in pace quieuit quãdo vidit aſſentiẽtes ſibi. q2 vltra nõ timuit occidi ab eis per reuerſionẽ eorum ad regnũ dauid ꝓpter qḋ audacius ad ydolatriã eos inuitauit ideo ſubditur. Mane ipſe ſuccẽſus. s Oẽs calefacti ſunt .i. ardẽtes in ydolatria. t Et deuorauerũt iudices ſuos. interficiendo ſenes vitulos illos reprobãtes. v Oẽs re. eo. ceci. in illã ydolatriã vnde de quolibet eorũdẽ dicitur .iiij. Reg. iiij. A peccatis hieroboam q̃ peccare fecit iſrael non receſſit ⁊c. x Ephraim. hic ponitur ydolatrie multiplicitas: cũ dicitur. Ephraim in populis ipſe cõmiſcebat'. q2 regnũ iſrael nõ ſolũ fuit infectũ ydolatria hieroboã: ſ3 etiã ydolatriis gentiliũ exiſtẽtiũ circa regnũ ⁊ non ſolũ ad horã ſed etiã cõtinue: ideo ſubditur. y Ephraim fa. eſt ſubcinericius .i. ydolatriis gentiũ infectus: ſicut panis ſubcinericius cõtrahit ſordes a cineribus.

z Qui nõ reuerſat'. p penitẽtiã. a Come. alie. ro. eius. q2 ꝓpter peccata iſta frequẽter fuit ab hoſtib⁹ depredatus. b Et ipſe neſciuit. q2 hoc eſſet ꝓpter hanc ydolatriã: ⁊ ſic patet eius excecatio: non ſolũ iuuenũ ſed etiã ſenũ: ideo ſubditur. c Sed ⁊ cani ef. ſunt in eo .i. dediti iſti peccato: ideo ſubditur pẽa. d Et hu. ſu. iſrael. qḋ impletũ fuit tẽpore oſee qui cũ populo iſrael ductus eſt captiu⁹ i aſſyrios .iiij. Reg. xvij. e Nec reuerſi ſunt. per penitẽtiã debitã.

f Et factus eſt ephraim q̃ſi colũba ſeducta .i. rheth⁹ aucupis capta

g Nõ habẽs coꝝ .i. fiduciã in dño. h Egyptum inuocabãt, cõfu-

gientes ad humanũ auxiliũ ⁊ dimittẽtes diuinũ: ⁊ hoc tẽpore oſee .iiij. reg. xvij. h Ad aſſyrios abierũt tẽpore manahen .iiij. Reg. xv. i Et cũ ꝓfecti fuerit. cõfidẽtes de auxilio hũano et diffidẽtes de diuio. k Expã. ſuper eos rhete meũ. dã do eos in manibus aduerſarioꝝ: et cã ſubditur. l Q2 receſſerunt a me p multiplicẽ ydolatriã: vt viſum eſt.

uerſi ſunt ad dñm deũ ſuum: ⁊ nõ queſierũt eũ i oib⁹ his. Et[f] factus eſt ephraim quaſi colũba ſeducta nõ[g] habẽs coꝝ. Egyptũ[h] inuocabant ad[h] aſſyrios abierũt. Et[i] cũ profecti fuerit: expandã[k] ſup eos rhete meũ: ⁊ quaſi volucrẽ celi detrahã eos. cedã eos ſ3 auditionẽ cetus eoꝝ. Ve eis: q̃m[l] receſſerũt a me. Vaſtabũtur: q2 preuaricati ſunt i me. Ego[m] redemi eos et ipſi locuti ſunt contra me mẽdacia. Et[n] nõ clamauerũt ad me in cordẽ ſuo ſed[o] vlulabãt in[p] cubilibus ſuis. Super[q] triticum ⁊ vinum ruminabãt: ⁊ receſſerũt a me. Et[r] ego erudiui eos et confortaui brachia eoꝝ: et[s] in me cogitauerũt maliciã. Reuerſi[t] ſunt vt eſſent abſq3 iugo facti[u] ſunt quaſi arc⁹ doloſus. Cadent[x] in gladio principes eoꝝ a[y] furore lingue ſue. Iſta[z] ſubſannatio eorum in[z] terra egypti.

Capitulum. viij.

m Ego redemi eos. de ſeruitute egypti.

n Et ipſi locuti ſunt ↄtra me mẽdacia. dicẽtes de vitul' aureis. Ecce dij tui iſrael: q̃ eduxerũt te ð terra egypti .iij. reg. xij.

n Et nõ clamauerũt ad me i corde ſuo. me deuote deprecando.

o S3 vlulabãt in cultu ydoloꝝ.

p In cubilibus ſuis .i. in delubris

q Sup triticũ et vinũ ruminabãt. q2 poſt ydolatriã gulam ꝑcebãt.

r Et ego erudiui et confortaui brachia eoꝝ mittendo eis ꝓphetas ad eruditionem eorum ⁊ cõfortationẽ in bono.

s Et in me cogitauerũt maliciã ꝓphetas meos occidendo. t Reuerſi ſũt vt eſſent abſq3 iugo. primo eñ ſubtraxerunt ſe a iugo roboam filij ſalomonis .iij. reg. xij. et poſtea a iugo diuio legis ſeruiẽdo ydolis. v Facti ſunt quaſi arcus doloſus. qui reflectit ſagittã cõtra tenẽtẽ eũ: ſic populus iſrael blaſphemias retorq̃bat in deũ ſuſtẽtatorem ſuũ. x Cadẽt in gladio .ſ. aſſyriorum.

y A furore lingue ſue .i. ꝓpter blaſphemias cõtra deũ.

z Iſta ſubſannatio eoꝝ .i. deriſio dei. z In terra egypti. id eſt didicerũt eã cũ eſſent inter egyptios. In ca. vij. vbi dicitur in poſtilla. Cũ ſanare vellẽ. Additio.

Uod dicitur hic. Cũ ſanare vellẽ iſrael ⁊c. vſq3 ibi. Corã facie mea facta ſunt. Aliter exponẽdũ videtur. Ad qḋ ſciẽdũ ꝙ in illo populo .x. tribuũ erãt aliqua peccata occulta et aliqua mãifeſta de quibus loquit' ꝓpheta in pſona dei ad modũ medici qui intẽdens curare aliquẽ morbũ patẽtem inuenit in infirmo aliũ morbũ occultũ ex quo curatõ redditur difficilior: et hoc eſt qḋ dicit. Cũ ſanare vellẽ iſrael .ſ. a morbo ſeu peccato publico. Reuelata eſt iniquitas ephraim et malicia ſamarie .ſ. ille que erant occulte. qḋ declarat cum ſequitur. Quia operati ſunt mẽdaciũ. in mẽdacio enim pernicioſo duo cõiter occurrũt vicia. Primũ eſt patens .ſ. falſa vocis ſignificatio. Aliud eſt latens .ſ. intentio fallẽdi: que in corde ↄſiſtit ſoli deo nota: qui ſm ꝓphetã ſcrutat' corda et renes. Declarat eñ ꝓpoſitum in eo qḋ ſequitur. Et fur ingreſſus eſt ſpolians latrunculus foris. Contingit eñ q̃nq3 ꝙ aliquis aliena cupiens et nõ audẽs hoc publice facere furatur: et ſic eſt vicium latens: et cũ h3 oportunitatẽ in publico hec rapit: et ſic eſt patens viciũ: et de hoc dicit. Et fur ingreſſus eſt .ſ. latẽs. Et ſpo-

ſtans latrunculus foris. et ſic patēs. Conſequenter quia iter eos erant aliqui qui murmurātes de diuina iuſticia dicebāt: q̄ ma la que deus eis inferebat nō proueniebāt ex culpa ꝓpria ſ3 ex demeritis antiquoꝝ parentū, ꝑut etiā hodie hebrei erronei aſſe runt dicentes: q̄ ſunt in hac captiuitate ꝓpter peccatū vituli in deſerto fabricati

diuina ordinatione regnū decē tribuū erat datū dauid et filijs eius ī ſempiternū: ſed contra hoc videtur qd̄ dicitur. iij. reg. xi. ipſi hieroboā Hec dicit domin⁹ deus iſrael. Ecce ego ſcindam regnū de manu ſalo monis et dabo tibi decē tribus. Dicendū q̄ hoc fuit indirecte et quaſi per accidens, ſ. ad puniēdū malum ſalomonis ad qd̄ declinauit in ſe

qd̄ falſuꝫ eſt pro ut alibi eſt oſten ſum: ideo ſubdit Ne forte dicāt in cordib⁹ ſuis oēs malicias eoꝝ me recordari. ſ3 oſtē dit q̄ punitō eis illata ſeu cōmina ta correſponde bat peccatis eoꝝ principaliter com miſſis vnde ſub dit. Nūc circum dederūt eos ad inuētiones ſue. coram facie mea facte ſunt. q. d. nō p̄ preteritis an tiquoꝝ vicijs pu niuntur ſ3 ꝓ eis que ꝑ ipſos ſunt principaliter ꝑpe trata. Replica Mi ca. vij. vbi dicit Cū ſana

i In gutture tuo ſit tu ba quaſi[b] aquila ſuper[c] domum dn̄i: ꝓ[d] eo q̄ trāſgreſſi ſunt fedus meū: et[e] legē meā ꝑuaricati ſunt. Me[f] inuoca būt deus meus: et[g] cognouim⁹ te iſrael. Proiecit[h] iſrael bonū: inimi cus[i] ꝑſequetur eū. Ipſi[k] regnaue runt et[l] nō ex me: principes[m] extite runt: et nō cognoui. Aurū[n] ſuum et argētū ſuū fecerunt ſibi ydola: vt[o] interirent. ꝓiectus[p] eſt vitul⁹ tuus ſamaria. Irat⁹ eſt furor me⁹ in eis. Uſq3 quo[q] nō poterūt emū dari. Quia[r] et iſrael et ipſe eſt. Ar tifex[s] fecit illū et nō eſt de⁹. Quō[t] in araneaꝝ telas erit vitulus ſama rie: q2[u] ventuꝫ ſemiabūt: et[x] turbi

nem metēt. Culmus[y] ſtans: non eſt in eo germē: non faciet farinaꝫ Qd̄ et ſi fecerit alieni comedēt eā deuorat⁹ eſt iſrael. Nunc[z] factus eſt in nationib⁹ quaſi[a] vas immun dū: quia[b] ipſi aſcēderunt ad aſſur. Onager[c] ſolitarius ſibi ephraim Munera[d] dederūt amatoribus: ſ3 et cū mercede cōduxerūt natōnes Nūc[e] cōgregabo eos et[f] qeſcent paulisꝑ ab onere regis et prīcipū. Q2[g] multiplicauit ephraiꝫ altaria ad peccādū facte ſūt ei are ī delictū Scribā[h] ei multiplices leges meas que[i] velut aliene ꝯputate ſūt. Ho ſtias[k] offerēt immolabunt carnes et comedēt: et dn̄s nō ſuſcipiet eas Nunc[l] recordabitur iniquitatis

necture: et ſic permiſit ro boam reſpondere dura populo: ex qua reſpon ſione decē trib⁹ fuerunt ab eo diuiſe: et ſic iſtud cōtingit ex ꝑmiſſiōe di uina et nō ꝓprie ex ordi natione diuina que re ſpicit aliq̄d ſm ſe et ab ſolute: ideo ſubditur.

m Principes extiterūt et nō cognoui. i. non ap probaui. ſ. malicias po puli ſe a regno dauid ſe gregātis: et per hoc regē ſibi ſtatuētis ꝓpria vo luntate et nō d̄ manda to dn̄i n Aurū ſuū et argētū ſuū fecerunt ſi bi ydola. ſ. vitulos aure os.

o Ut interirēt. hec enī ydolatria fuit interitus ſui cauſa.

p Proiectus eſt vitu lus tuus. i. vituli q2 duo fuerunt accipiendo ſin gulare ꝓ plurali.

reuelēcid qd̄ burgeñ. vult addere ſuper poſtil. videtur ſimplici ter falſum q̄ deo medico ſit aliquis morbus notus et aliq̄s oc cultus: q2 oīa nuda et aperta ſunt oculis dei. et ſi dicere velit Burgeñ. q̄ aliquis ſit occultus hoībus nō deo tunc expoſitio non eſt ad ꝓpoſitū littere: que eſt v̄bū dn̄i dicentis. Cū ſanare vellem et c.

Capitulum. viij.

In gutture. Poſt declaratōnē diuine iuſticie et miſe ricordie. hic cōſequēter ponitur ꝓmulgatio vtriuſq3 et prio iuſticie: ſecūdo miſericordie. caplo. xiiij. Pria in duas. q2 prio ponitur dei iuſticie ꝓmulgatio: ſcdo ꝑpli increpatio. ca. ſequenti. Pria in tres: q2 primo ꝓclamatur dei iuſticia cōtra iudā: ſcdo cōtra iſrael. ibi. Me inuocabūt. ter tio iterū contra iudā. ibi. Et iudas. Circa primū dicitur ꝓphe te a dn̄o. a In gutture tuo ſit tuba. i. clama alte ad moduꝫ ſonitus tube: et qd̄ debeat clamare ſubdit. b Quaſi aq̄la id eſt nabucho. rapax ad modū aq̄le: ꝓpter qd̄ aquila vocatur ezech. xvij. Aquila vna grandis et c. c Super domū dn̄i. i. cito veniet ad deſtruēdū domū dn̄i in hieruſaleꝫ: qd̄ fuit imple tū tꝑe ſedechie. iiij reg. vltimo. et ſubditur cā.

d Pro eo q̄ tranſgreſſi ſunt fedus meū. iuramento nominis mei firmatū. Sedechias enī de cōſilio ſenioꝝ et ſacerdotū rupit iuramētū qd̄ fecerat nabucho. de ſeruiēdo ſibi fideliter ſub tri buto. ij. paraly. vltio. e Et legē meā ꝑuaricati ſunt. faciēdo multipliciter contra leges dn̄i datam in monte ſynai. Poteſt et̄ iſta pars exponi de deſtructione templi ꝑ exercitum romanoꝝ eo q̄ aquila eſt ſignū romani imperij. d Pro eo q̄ tranſ greſſi ſunt fedus meū. occidendo chriſtuꝫ qui miſſus erat ad fe derandū inter deum et populum. e Et legē meam preuari cati ſunt. imitantes mādata dn̄i ꝓpter ſuas traditiones ſm q̄ improperat eis chriſtus. Math. xv. f Me inuocabunt. Hic conſequēter ꝓmulgatur diuina iuſticia cōtra iſrael: cum di citur. Me inuocabūt. artati ab aſſyrijs g Cognouim⁹ te iſrael. i. nos qui ſum⁹ populus tu⁹ iſrael: et ſubintelligendū eſt q̄ hec vocatio erit fruſtra. et ſubditur cā. h Proiecit iſrael bonū. i. cultum dei pro cultu vitulorum. i Inimicus perſe quetur eum. vſq3 ad captionem et captiuationem.

k Ipſi regnauerūt. ſ. reges iſrael. l Et non ex me, quia ex

q Uſq3 quo nō poterūt emūdari. ſ. filij iſrael ab h̄ delicto. q. d. nunq̄ vſq3 ad eoꝝ captiuationē. r Q2 ex iſrael et ipſe eſt. i. ipſe vitulus eſt de auro et argēto regni iſrael. s Artifex fecit illū. ex quo pateꝫ q̄ non eſt de⁹ qui nō eſt fact⁹ ſ3 factor oīm. t Quō in araneaꝝ te las erit ꝓiect⁹ in loco vili. in heb. hētur q̄ſi baſtile erit. i. diſſipat⁹ ī fru ſta ſicut ligna que ponūtur in ignē. Ex quo videt̄ q̄ iſti vituli erāt tātū aurei extert⁹ et lignei interius. et ſic ſubtracto auro ꝑ aſſyrios ignis fa ctus fuit de ligno. v Q2 ventū ſemiabūt. i. opa inania. x Et turbinē metēt. i. in captiuitatē ibūt. y Culm⁹ ſtans nō eſt ī eo et c. i. ſi cōtingat eis aliq̄ apparētia ꝓſperitatis nō tn̄ veniet ad effectū: et ſi veniat ab aduerſarijs rapiet̄. z Nūc fact⁹ eſt in natōibus. i. ci to ducet̄ in aſſyrios captiu⁹. loq̄tur enī d̄ futuro ꝑ modū p̄teriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. a Quaſi vas immūdum. i. ibi viliter tracta bitur.

b Quia ipſi aſcēderūt ad aſſur. i. ibi ī captiuitatē cito ducētur: et ſub ditur cā. c Onager ſolitari⁹ ſibi ephraī. onagri diſcurrētes ꝑ de ſerta cōtrahūt vētū ad ſui refrigeriū: ſm q̄ d̄r hiere. xiiij. Onagri ſtete runt in rupib⁹: traxerūt vētū quaſi dracones. Sic iſti diſcurrebant ad diuerſa loca gētiū ad attrahēdū ſibi ydolatrias eoꝝ: et ī hoc delecta bātur: iō ſubditur. d Munera dederūt amatorib⁹. i. ydoloꝝ ſa cerdotib⁹: et ad idē ptinet qd̄ ſubditur. Sed et cū mercede et c. et ſubdit̄ pena. e Nunc congregabo eos. i. modico tꝑe tenebo eos in terra ſua congregatos. f Et quieſcent paulisper ab onere regis. ſc3 aſſyrioꝝ: in cuius regno opprimētur dura ſeruitute. q. d. cito ſūt de terra ſua diſpergendi et in ſeruitutem deducēdi: et ſubditur cā.

g Quia multiplicauit ephraim altaria. ſ. ydoloꝝ. h Scribā eis multiplices leges meas per ꝓphetas eis rememorando.

i Que velut aliene computate ſunt ab eis. eaſ tranſgrediendo: ſm ali quos iſtud legitur interrogatiue. Scribaꝫ eis multiplices leges addē do precepta preceptis. q. d. non: eo q̄ eſſet fruſtra: vnde ſubdit̄. Que velut aliene et c.

k Hoſtias offerent et c. Circa hoc ſciēdū q̄. x. tribus licet colerēt ydo la tamē cū hoc colebāt dn̄ꝫ: ꝓpter qd̄ dixit eis helyas. iij. reg. xviij. Uſ q3 quo claudicatis in duas ptes: nunc colendo baal nunc colendo do minum. ſed talis cultus non eſt deo acceptus: ideo ſubditur. Et do minus non ſuſcipiet eas: ideo ſubditur punitionis acceleratio.

l Nunc recordabit̄ iniquitatis eorum. penam debitam inferendo.

coꝝ et viſitabit peccata coꝝ. Ipſi[m] in egyptū cōuertētur. Et[n] oblitus eſt iſrael factoris ſui: et edificauit delubra: et[o] iudas multiplicauit vrbes munitas. Et[p] mittā ignē in ciuitates ei⁹: et deuorabit pes illius.

Capitulū. ix.

n Noli[a] letari iſrael: noli[b] exultare: ſicut[c] populi: q2[d] fornicatus es a deo tuo. Dilexiſti[e] mercedē ſup oēs areas tritici. Area[f] et torcular nō paſcet eos: et vinū mentietur eis. Non habitabunt in terra dn̄i. Reuerſus[g] ē ephraim ī egyptum: et[h] in aſſyriis pollutum[i] comedit. Nō[l] libabūt dn̄o vinū et nō placebūt ei. Sacrificia[m] eoꝝ quaſi panis lugentiū. Oēs qui comedēt eū cōtaminabuntur: q2[n] panes coꝝ aīe ipſoꝝ: nō intrabit in domū dn̄i. Quid[o] facietis ī die ſolenni in die feſtiuitatis dn̄i. Ecce[p] eñ ꝓfecti ſunt a vaſtitate. Egyptus cōgregabit eos: memphis[q] ſepeliet eos. Deſiderabile[r] argētū eoꝝ vrtica hereditabit: lappa in tabnaculiſ eoꝝ. Venerunt[ſ] dies viſitatōnis: venerunt[t] dies retributionis. Scitote[u] iſrael ſtultū ꝓphetā[x] inſanū: virū[y] ſpiritalem. Propter[z] multitudinē iniqtatis tue: et multitudo amētie. Speculator[a] ephraiȝ cū[b] deo meo ꝓpheta[c] laqueus[d] ruine factus eſt ſuper oēs vias eius. Inſania[e] in domo dei eius. Profunde[f] peccauerūt ſicut in diebus gabaa. Recordabitur[g] iniquitatis eoꝝ ꝛ viſitabit peccata eoꝝ. Quaſi[h] vuas in deſerto inueni[i] iſrael quaſi[k] prima poma ficulnee in[l] cacumine ei⁹ vidi patres eoꝝ. Ipſi[m] aūt intrauerunt ad beelphegor: et[n] abalienati ſunt in[o] confuſione: et[p] facti ſunt abhomiabiles: ſicut ea que dilexerunt. Ephraim[q] quaſi auis auolauit[r]. Gloria[ſ] eoꝝ a ptu ꝛ ab vtero et a conceptu. Qđ[t] et ſi enutrierit

m Ipſi in egyptum conuertentur. i. in ſeruitutem durā ꝛ vilem ſicut fuerunt in egypto. n Et oblitus eſt. repetitio eſt cauſe punitōis dicte. o Et iudas. Hic reuertit̄ propheta ad declarandū diuinā iuſticiā contra iudam dicens. Et iudas multiplicauit vrbes munitas decem eñ tribus in captiuitatem ductis due tribus que remāſerant fortificauerūt terrā ſuā ꝫ fortaliciȷſ: vt hētur. iiij. Regū. ꝛ q2 tēpore ſedechie nimis cōfidebant de illis ꝛ parū de deo: iō puniti ſunt iuſto dei iudicio: ꝓpter qđ ſubditur.

p Et mittā ignem ꝛc. qđ fuit adimpletū p exercitum chaldeorum.

Capitulū. ix.

Noli letari. Poſtq̄ poſita eſt diuine iuſticie cōtra ppl'm declaratio: hic cōſequēter ponitur eiuſdē increpatio tanq̄ cōuicti multiplici delicto: ꝛ diuiditur ī duas partes: q2 pmo increpatur populus vt viliſ peioratus: ſecūdo vt multiplicit̄ ingratus. ca. ſequēti. Pria diuidit̄ in quinq3 partes ſꝫ quinq3 mutatiōes de bono in malū. Pria eſt de abūdantia in penuriam ſecūda de mūdicia ī immūdiciā. ibi. Reuerſus eſt. tertia de ſciētia ī ſtulticiā. ibi. Scitote. quarta de bonitate in maliciam. ibi. Quaſi vuas. quinta de fecunditate in prolis carentiam ibi Ephraim. Circa primū dr̄. a Noli letari. in aīo. b Noli exultare. exterius in ſigno. dr̄ eñ exultatio q̄ſi extra ſaltatio.

c Sicut ppli. q. d. magis habes materiā triſticie q̄ gentiles qui non ſunt tranſgreſſores legis moſaice ſicut ꝛ tu. q2 nō fuit eis data.

d Quia fornicatus es a deo tuo. ydolatrādo ꝛ legē eius trāſgrediendo. e Dilexiſti mercedē ſup oēs areas ꝛc. p cultu enim ydolorum cōſequi ſpabāt abūdāciā tꝑaliū bonoꝝ: ſed accidit eis cōtrariū quia hec abūdātia quā cōſecuti fuerāt deū colēdo mutata eſt ī penuriā: iō ſubditur. f Area ꝛ tor. non paſ. eos: ꝛ vi. me. eis. q2 nō creſcet quātum ſperabāt: ꝛ cū hoc eȷiciētur de terra ſua captiui: ideo ſubdit̄. Nō habitabūt in terra dn̄i. g Reuerſus. Hic increpatur de mutatiōe ſcđa. ſ. de mūdicia in immūdiciā cū dr̄. Reuerſus eſt ephraī in egyptum id eſt de mūdicia vite quā lex tradidit: in immūdiciā cōuerſatiōis egyptiace. h Et in aſſyriȷs. ſ. ductus. i Pollutū comedit. i. comedet cito cybaria in lege ꝓhibita. l Nō libabūt dn̄o vinū. q. d. ꝓpter ſui immūdiciā ineptū ē ad dei ſacrificiū. m Sacrificia eoꝝ q̄ſi panis lugentiū. i. polluta. in domo eñ in qua erat mortu⁹ oīa cibaria reddebātur polluta ꝛ illi qui comedebāt ea: ideo ſeq̄tur. Oēs qui comedent ꝛc. n Quia pa. eoꝝ aīe ꝛc. q. d. ille panis pōt reficere hominē: ſed ineptus eſt ad faciēdū inde deo oblationē: ideo ſubditur.

o Quid facietis in die ſolēni. in quo debetis apparere corā dn̄o cum oblationib⁹ ꝛ nō vacui ꝛ nō hētis aliquid aptū ad offerēdū ꝛ ſꝫ hūc ſenſum cōtinuatur littere pcedēti. Ra. ſa. aliter exponit di. q̄ alloq̄tur duas trib⁹ a nabucho. occidēdas dicēs. o Quid facietis in die ſolēni. quādo dn̄s de cadaueribus veſtris faciet ſolēne ꝯuiuiū beſtiȷſ ꝛ auib⁹. q. d. nō habetis refugiū: ꝛ ſic cōiungitur cū littera ſequēti: cū dr̄. p Ecce eñ ꝓfecti ſunt ꝛc. pauci qui effugerūt in deſtructiōe hieruſalē iuerāt in egyptū cōtra cōſiliū hiere. ſ. iohannan filius charee: ꝛ aliȷ cū eo: hiere. xliij. ideo ſubditur. p Egypt⁹ cōgregabit eos. iſta tamē fuga nō valuit eis: q2 cito poſt nabucho. intrauit egyptū: ꝛ eos occidit: iō ſubditur. q Mēphis ſepeliet eos. ciuitas ē egypti que nūc dr̄ damiata. r Deſiderabile argentū eoꝝ vrtica hereditabit. hieruſalē eñ deſtructa longo tpe fuit ſine habitatoribus vbi fugientes abſcōderāt ſua pcioſa: ꝛ ſic ibi creuerūt vrtice ꝛ ſpine.

ſ Venerūt dies viſi. i. punitiōis.

t Venerūt dies retributiōis. ſ. p peccatis: ꝛ ī hoc notatur iuſticia hui⁹ punitionis.

u Scitote. Hic increpatur tertia peioratio. ſ. de ſapiētia in ſtulticiam. dederat eñ dn̄s illi pplo legē de q̄ dr̄ Deut. iiij. Hec ſapiētia ꝛ intellectus corā pplis. ſꝫ ꝓpter trāſgreſſiōs eius fuerūt excecati: q2 frequētatio peccatoꝝ excecat mētis oculū: iđo ſubdit̄. Scitote iſrl'. ꝛ dicūt aliqui correctores q̄ ſunt due dictiones: ſcito ꝛc. ꝛ ſic iſrael eſt vocatiui caſus. ſed in hebreo eſt vna dictio: ꝛ tūc iſrael ē accuſatiui caſus: ꝛ ſic eſt ſēſus. u Scitote ꝛc. q. d. ꝑꝫ oībus q̄ populus iſrael fact⁹ eſt ſtultus. x Propheta inſanū. q2 ꝓphete iſrael erant arrepticȷ a demonib⁹: ideo cū ſubditur. y Virū ſpiritalem. intelligitur maligno ſpiritu arreptū ꝛ ſubditur cauſa huius.

z Propter mul. iniqui. tue ꝛ mul. amentie. ſuple facta eſt a demone deo iuſte ſibi permittēte. Cōſequēter ſubdit de bonis ꝓphetis. a Speculator ephraim. i. annūcians veritatē ephraim. b Cū deo meo. i. loquens ſpiritu diuino. c Propheta. ſ. ꝛ ſm veritatē ſꝫ q2 tales ꝓphetas querebāt interficere ſicut infra patebit de amos: ideo ſequitur. d Laqueus ruine factus eſt ſuper oēs vias eius: q2 in dictis ꝛ factis talis ꝓphete querebāt occaſionē mortis ſue: ꝛ q2 regnū iſrael nō ſolū hoc faciebat: ſed etiā regnū iuda: in quo erat templū: iō ſubdit̄. Inſania ī domo dei ei⁹: q2 zacharia iterfecerūt ī domo dn̄i. ꝗ. ꝑaly. xxiiij. ꝛ q2 iſta erāt horrēda: iō ſubditur. f Profunde pec. ſicut in die gabaa. in qua vxor leuite mortua fuit in credibili libidine. Iudic. xix. g Recordabitur iniqui. eoꝝ nō q2 obliuio cadat in deo: ſed q2 ad modū recordantis ſe hꝫ quādo punit peccata diſſimulata. h Quaſi vuas. hic increpatur quarta mutatio de virtute in maliciā. cū dicitur in perſona dn̄i Quaſi vuas in deſerto. que ſunt ibi valde pcioſe. q2 rare.

i Inueni iſrael. in primis patribus abrahā yſaac ꝛ ſimilibus.

k Quaſi prima poma ficulnee. que ſunt aliȷs meliora.

l In cacumine eius vidi patres eoꝝ: ſicut enī in cacumine arboris fructus citius maturantur et melius: eo q̄ a ſole attingūtur liberius: ſic dicti patres fuerūt meliores poſterioribus. de q̄bus ſubditur. m Ipſi aūt intrauerūt ad beelphegor. id ē

ad ydolatriã filioꝝ ãmon ⁊ moab. Nume. xxv. n Abalie nati ſunt a deo. o In confuſiõe .ſ. ſua. vt ibidem habetur. p Et facti ſunt abhoĩabiles ſicut ea que dilexerũt .i. ſicut ydola que abhoĩationes nominãtur frequenter in ſcriptura.
q Ephraim. Hic increpatur ppl's de quita mutatõe .ſ. a fecũditate plis in carentiã: ⁊ diuidit in tres partes: qꝛ pͥo ꝓpoſitũ pre dicitur: ſecũdo incidens ponit: ibi Sed ⁊ ve. tertio ſcriptura ad pͥmũ refertur. ibi. Ephraim. Carẽtia vero prolis in magna pte fuit eius captiuatio: qḋ notatur cum dicitur.

filios ſuos abſq; lib'is eos faciã in hoĩb⁹ ſ;ᵘ ⁊ ve eis: cũ receſſero ab eis. Ephraiʒᵃ vt vidi tyr⁹ erat fũdataᵇ in pulcritudĩe. Etᶜ ephraiʒ educet ad interfectorẽ filios ſuos da eis dñe. Quid dab' eis? Daᵉ eiſ vulnãᵉ ſine lib'is: etᶠ vbera arentia Oẽsᵍ neqͥtie eoꝝ in galgal: qꝛ ibi exoſos habui eos. Propter malicias adinuẽtionũ eoꝝ de domo mea

q Ephraim q̃ſi auis auolãs de nido ſuo. r Auolauit. ductus extra terram ſuã in captiuitatẽ: ⁊ loqͥtur ꝓpheta de futuro p modũ p̃teriti ſicut frequẽter dixi: ⁊ iõ ſic intelligẽdũ ẽ in alijs vbi nõ exprimit.
s Gloria eoꝝ a ptu. in hoc em̃ gloriabãtur ꝙ vxores eoꝝ faciliter cõcipiebãt ⁊ ſine periclo piebãt: ex quib⁹ ſequebat abũdãtia plis. De mutatõe hui⁹ glorie ſubdit. t Qḋ ⁊ ſi enutrierint filios ſuos abſq; liberis eos faciã. interficiẽdo eos per aſſyrios. v Sed ⁊ ve eis. Hec ẽ ps incidẽtalis in qua ꝓpheta in pſona dei loquẽs denũciat futurã deſtructionẽ ppli iudaici p romanos: habita occaſione ex eius deſtructõe p aſſyrios: de qua ãte imediate fuerat locut⁹. Circa qḋ ſciẽduʒ ꝙ iſte eſt vnus de paſſibus ſcripture veteꝛ teſtĩ corruptis a iudeis ſ; qḋ dicit frater Raymũd⁹ in hebraica lingua valde pit⁹. Ad cui⁹ intellectũ ſciẽdũ: ꝙ ſic in hebreo hẽtur. Oꝛ etiã ve eis beſuri de eis. Hebrei ṽo hñt duplices litteras ſcilicet Samech ⁊ ſin i ſono ⁊ charactere differentes. Qñ vero beſuri p litteram ſamech ſcribit ſignificat in receſſu meo. Qñ vero ſcribitur p ſin ſignificat incarnationẽ meã: hic aũt ſcribit per ſin: ⁊ iõ hec ẽ vera littera. Quia etiã ve eis incarnatio mea de eis. Aſſumpſit em̃ deus carnẽ de iudeis: ⁊ ex hoc ſecutũ ẽ ve eis: qꝛ p maiori pte fuerũt increduli ⁊ pſecutores chriſti: ⁊ in vindictã mortis eius p romanos tradidi: ⁊ captiuati fuerũt: qḋ etiaʒ deſignat p hoc qḋ in pͥcipio dr. Oꝛ ẽt ve eis. ẽt i latio additamẽtũ ſignificat ⁊ i hebreo loco ei⁹ ponit h̄ dictõ gaʒ p quã ſignificat additamẽtũ cõſiſtẽs ⁊ diminutio ppli iudaici p romãos fuit tãta imo maior q̃ illa q̃ fuit facta p aſſyrios ⁊ chaldeos. a pͥcipio em̃ obſidionis p romanos vſq; ad finẽ mortui fuerũt fame peſtilẽtia ⁊ gladio decies cẽtum milia. Hãc aũt ṽitatẽ fidei noſtre cõſonã nititur ra. ſa. repellere dicẽs ꝙ littera ſin qñ punctatur deſup i ſiniſtra parte hʒ ſonũ ⁊ virtutẽ littere ſamech: ⁊ ſic beſuri ſignificat h̄ receſſuʒ ⁊ non incarnationẽ: qꝛ ſic punctat littera ſin in hoc loco Sed iſtud videt fuga veritatis: pͥo qꝛ hec littera in toto ve. te. nõ inuenitur alibi ſic punctata: vt dicit p̃dict⁹ frater Ray. ⁊ ego ſimiliter nõ recolo me vidiſſe alibi ſic pũctatã: ꝓpter qḋ videtur hec additio facta ad deprauãdũ ſententiã: ſecundo qꝛ puncta non ſunt de ſubſtantia littere: nec a principio ſcripture fuerunt: vnde ⁊ rotuli qui in ſynagogis eoꝝ legũtur ſunt ſine punctis: ſed p magnũ tẽpus poſtea inuẽta ſunt hmõi pũcta ad faciliꝰ legẽdũ. Cũ igit ſbtracto pũcto p̃dcõ ipſi ꝯcedũt ꝙ beſuri p ſin ſcriptũ incarnationẽ meã ſignificat cõuicũtur cõcedere ꝙ h̄ beſuri incarnationẽ ſignificat. Et qm̃ trãſlatio noſtra dictũ ra. ſa. ſequitur que ſic hʒ. Sed ve eis cũ receſſero ab eis. pʒ ꝙ fuit facta p⁹ corruptões dictã: põt tñ trahi noſtra tranſlatio ad predictũ intellectũ. Sʒ ve eis ⁊c. qꝛ ꝓpt negociatõẽ incarnatõis dei de⁹ receſſit ab eis dimittẽs eos in cecitate eoꝝ vſq; q̃ i trauerit plenitudo gẽtiũ ſʒ ꝙ deducit apl's ſatis diffuſe in ep'la ad Ro.
a Ephraim. Hic ſcriptura reuertitur ad predictam carentiam plis i regno decem tribuũ tẽpoꝛe ꝓte, ⁊c, cum dicitur,

a Ephraim vt vidi tyrus erat .i. ſimilis tyro in filiorum multitudine ideo ſubditur. b Fundata in pulcritudine. pulcritudo em̃ ciuitatꝭ principaliter in multitudine plebis cõſiſtit: ⁊ cõſequẽter oñdit mutationẽ in oppoſitũ. c Et ephraiʒ edu. ad interfe. filios ſuos .i. ad regem aſſyrioꝝ qui eos debellauit ⁊ captiuauit. d Da eis dñe. id eſt dabis.

eiiciã eos. Nõ addaʒ vt diligam eos. Oẽsʰ pͥcipes eoꝝ recedẽtes Percuſſus ẽ ephraiʒ: radixⁱ eoꝝ exiccata ẽ. Fructũ nequaq̃ȝ faciẽt Qḋᵏ et ſi genuerit: interficiã amãtiſſima vteri eoꝝ. Abiiciet¹ eos deus me⁹: qꝛᵐ nõ audierũt eũ etⁿ erũt vagi i natõib⁹. Ca. x.
Vitisᵃ frondoſa iſrael fructuſ adequatus eſt ei. Se

e Vulnã ſine liberis .i. vxores ſteriles.
f Et vbera arentia. ita ꝙ iam nati nõ poterũt nutriri: ⁊ ſubditur cauſa huius pene.
g Oẽs neqͥtie eorũ in galgal. ibi em̃ circũcidit Joſue filios iſrl': et tunc ibi pͥo quieuit archa aliquo tẽpoꝛe: propter qḋ ꝓphe falſi dicebant ꝙ erat loc⁹ ſanctioꝛ tẽplo qḋ erat in hieruſm: ⁊ docebãt pplm̃ ibi colere ydola ex quo reddebãtur deo exoſi ⁊ a deo reprobati: ideo ſequit. Nõ addam vt diligã eos. h Oẽs prin. eoꝝ rece. ab eo p ydolatriam ⁊ a terra ſua per captiuitatem i Radix eoꝝ exiccata eſt .i. virtus ꝓlificãdi. k Qḋ et ſi genuerint. nõ tamẽ viuẽt. l Abiiciet eos de⁹ me⁹ de terra ſua. ṽbũ eſt ꝓphete captiuitatẽ denũciãtis.
m Quia nõ audierũt eũ. reuocantẽ eos per ꝓphetas ad bonũ.
n Et erũt vagi in nationibus .i. captiuati in longinquis regionibus.

In capitulo. ix. vbi dicitur in poſtilla Quia panis eoꝝ anime ipſoꝝ ⁊c.

Additio.

Hoc qḋ dicitur. Quia panis eoꝝ aĩe eoꝝ non intrabit in domũ dñi. exponitur ab hebreis ſic. Quia panis eoꝝ quẽ offerent ſe offerre intendũt ꝓ aĩabus ipſoꝝ: non intrabit in domũ dñi .ſ. acceptabilẽ. In eo. capi. vbi dicitur in poſtilla. Circa qḋ ſciendũ ꝙ iſte eſt vn⁹ de paſſib⁹ ſcripture.

Additio

Oppoſitio Raymundi eſt vera. Ad cuius maiorem declarationem ſciendum ꝙ littera penultima alphabeti hebraici dr ſin que ſimpliciter ſcripta ſonat ſicut littera noſtra. xviij. ſcilicet. s. Si autẽ punctetur deſuper in ſiniſtra parte habʒ ſonum littere tertie noſtri alphabeti. ſcilicet. c. ⁊ in hoc dictum ra. ſa. hic in poſtilla allegatũ continet aliquid veritatis. Sed attendẽdum ꝙ hec dictio bacar in hebreo ſignificat carnem ꝓprie ⁊ cõmuniter: q̃ quidem dictio bacar vbicũq; ſcribitur in hebreo ſcribitur cum littera s. p̃dicta punctura in ſiniſtra parte deſuper poſita: ⁊ ex hac dictõne deriuatur hec dictio becuri: ſcripta cũ eadem ſin ſic punctata: ⁊ ſic ſignificat idem qḋ incarnatio mea in lingua noſtra. vnde cauillatio ra. ſa. non valet vt patet, ex dictis p̃ſertim habẽti noticiã in grammatica hebraici ſermonis.

Capitulum. x.

Vitis frondoſa. Poſt increpationem populi de ſua peioratione. Hic cõſequẽter increpatur de ingratitudine ⁊ diuiditur in quatuoꝛ partes ſ'm quatuoꝛ ingratitudines: quaꝝ prima ponit in ca. preſenti: alie tres in tribus ſequẽtibus. prima i duas qꝛ primo increpatur ingratitudinis culpa: ſecũdo ſubditur pena. ibi: diuiſuʒ eſt. Circa primũ cõſiderandũ ꝙ de⁹ fecit ibi pplo magnũ beneficiũ introducẽdo eũ in terrã lacte ⁊ melle manãtẽ. Exo. iij. ſʒ h̄ beneficio igrati cõuerſi fuerũt ad ydolatriã: ideo dicit hic. a Vitis frõdoſa iſrl'. vocat aũt ppl's vitis ſicut dr Eſa. v. Vinea dñi exercituũ dom⁹ iſrl' eſt. ⁊ dr hic frõdoſa: qꝛ in mltitudie ppli ⁊ abũdãtia diuitiaꝝ fuit ibi fortificata: ⁊ h̄ ex terre fertilitate: ideo ſubdit b Fruct⁹ adeq̃tus eſt ei. qꝛ q̃tũcunq; ppl's creuiſſet fruct⁹ terre ſufficiebãt ad ei⁹ ſuſtẽtatõem: ſʒ qꝛ hec abũdãtia fuit eis occaſio recedẽdi a deo ſʒ ꝙ p̃dixerat moyſes Deutero. xxij. Incraſſatus eſt dilect⁹ ⁊ recalcitrauit ⁊c. iõ ſubdit. c Scdm mul. fru. ſui .i. diuitiaꝝ naturaliũ ⁊ artificialiũ. d Multiplicauit altaria. ad ydolatriã exercendã. ⁊ nõ ſolũ vni⁹ ydoli ſed multoꝝ. ideo ſubdit e Iuxta vbertatẽ terre ſue exuberauit ſilachris.
f Diuiſum eſt. Hic ꝯñr ſubditur pena: ⁊ pͥo ponit punitio. x. tribuũ

ſecundo correctio duaꝝ: ibi. Arabit iudas. Prima in tres: qꝛ pꝛio po nitur punitio ppl'i: ſcđo aſportatio ydoli: ibi. Uaccas. tertio captiua tio ſcepti regij: ibi. Cōfuſio. Circa primū đr. f Diuiſū eſt cor eoꝝ partis ydola colēdo: ptiꝫ deū. g Nūc interibūt. i. cito interficienť ⁊ captiuabūtur p regē aſſyrioꝝ. h Ipſe cōfriget ſimulachra eoꝝ accipiēdo inde aurūꝫ ⁊ argētū. i Depopu labitur aras eoꝝ. accipi endo ſibi precioſa orna mēta eoꝝ. k Quia nūc dicēt: iſraelite.

l Nō eſt rex nobis. i. ñ pōt nos defēdere. ſicut cōiter de rege đr. qui ne ſcit vel nō pōt pplm̄ de fendere. Nō hēmus re gē: ⁊ ſubdit cām.

m Nō enī timem⁹ dñꝫ ſic enī dicebāt aliq̄ boni inter eos. ex quo nō re uertemur ad dñꝫ rex nō pōt nos defendere.

n Loquimini v̄ba viſi onis inutilis. V̄bū eſt p phete increpātis pplm̄ eo ꝙ credebāt v̄bis fal

cīdū[c] multitudinē fruct⁹ ſui mľti plicauit[d] altaria: iuxta[e] vbertatē ter re ſue exuberauit ſimľachris. Diui ſuꝫ[f] eſt cor eoꝝ: nūc[g] interibūt. Ip ſe[h] cōfringet ſimľachra eoꝝ depo pulabiť[i] aras eoꝝ. Qꝛ[k] nūc dicēt nō[l] ē rex nobis. Nō[m] enī timem⁹ dñm. Et rex qđ faciet nob'. Loq mini[n] verba viſionis inutilis ⁊ fer eris[o] fed⁹ cū[p] mēdatio et[q] germia bit quaſi amaritudo iudiciū ſuper ſulcos agri. Uaccas[r] bethauen coluerūt[s] hitatores ſamarie. Qꝛ[t]

ſoꝝ ꝓphetaꝝ. in hebꝛ. habeť. Loq̄mini v̄ba iuramēti falſi. i. q̄ſi iurātis falſo iurans. o Et ferietis fedus. ſ. fallaciter cū ꝓximis veſtris: ⁊ ideo aliq̄ libri hñt. p Cū mēdacio. ſed nō eſt in hebꝛeo: ſubītel ligitur tñ. q Et germiabit quaſi amaritudo iudiciū ſup ſulcos a gri. i. ꝑuerſitis iudiciū pauperū: qui vocāť ſulci agri: eo ꝙ per potētiaꝫ diuitum opprimūtur ⁊ moleſtātur. r Uaccas. Hic cōſequēter de ſcribiť exportatio ydoli: ⁊ qꝛ iſta littera ē imutata et ſm̄ hebꝛeos ī pte corrupta: ideo ad eius intellectū ſūt aliq̄ premittenda: Primuꝫ eſt ꝙ manahen rex iſrael dabat ſingulis annis munera ꝑcioſa regi aſſyrio rū vt cōfirmaret regnū ſuū qđ intrauerat violēter. iiij. reg. xv. ⁊ inter il la munera erāt vituli aurei quos fecerat hieroboā vel ſaltem vn⁹ illoꝝ de quo fit hic mētio. ſ. ille qui erat in bethel que alio noīe đr bethauen Joſue. viij. ⁊ in hoc cōuenīūt hebꝛei ⁊ latini. Dicūt vlterius aliq̄ expo ſitores latini: ꝙ ſacerdotes illi⁹ ydoli ſeu ydoloꝝ fecerūt occulte vitu los de cupro deauratos: ⁊ illi fuerūt portati in terrā aſſyrioꝝ ⁊ ipſi fur tiue retinuerūt ſibi aureos. ⁊ cū poſtea rex aſſyrioꝝ vidit fraudē indi gnat⁹ afflixit grau⁹ terrā: ⁊ ſm̄ hoc exponūt litterā iſtā dicētes.

r Uaccas bethauen. i. vitulū qui erat in bethel quē vocat ꝓpheta no mine vacce derīſorie ⁊ in plurali vaccas: eo mō loquēdi quo đr Exo. xxxij. Iſti ſunt dij tui q̄ eduxerūt te de terra egypti. ⁊ tñ nō erat ibi ni ſi vn⁹ vitulus cōflatilis s Coluerunt hitatores ſamarie. que erat metropolis ⁊ ſic hitatores eius colebāt ydolū a rege ſuo factū.

t Quia luxit ſup eū. i. ſup vitulū ppl's eius qui colebat eū: ideo luxit. q̄ñ fuit exportat⁹ mō ꝑdicto. v Et editui ei⁹. i. ſacerdotes vituli: ⁊ di cūtur editui ab ede ⁊ tueor eris. q̄ſi tuētes ſeu cuſtodiētes edē ydoli.

x Sup eū exultauerūt. ꝓpter ſuū lucrū: qꝛ illi furtiue retinuerunt: ſed ppl's lugebat qꝛ ipm̄ ſublatū credebat. y In glīa eius. i. in vitu lo qui reputabať honor patrie. z Quia migrauit ab eo. i. a pplo ſm̄ eius opinionē. a Siq̄dē ⁊ ipſe in aſſur delat⁹ eſt. cū aliqs mu nerib⁹ vt credebat ppl's. b Mun⁹ regi vltori. qꝛ vlciſcebať ma nahen de cōtradicētib⁹ ſibi. c Cōfuſio ephraī capiet. i. ex hoc cō fuſionē reportabit fraude detecta: vt ꝑdictū eſt. d Et cōfundetur iſrael in volūtate ſua. i. in volūtate ſacerdotū q̄ fecerūt tale furtū: ex q̄ ſecuta eſt cōfuſio regni mō ſupradicto. Hec expoſitio nō videť valere pꝛio qꝛ ſatis videť diſtorta. ſcđo qꝛ cū dicitur. Coluerūt hitatores ſa marie. qꝛ luxit ſuper eū ppl's. lꝫ qꝛ de ſuo ſignificato eſt redditiuuꝫ cāe dicti imediate ꝑcedētis: luct⁹ vero populi de aſportatōe vituli nō eſt aliquo mō vel cā vel rō ꝙ habitatores ſamarie colerent ipm̄: ſꝫ magi ē ad oppoſitū. Itē furtū ſacerdotū videť eſſe fictitiū: qꝛ in receptione ⁊ traditione reꝝ ꝑcioſaꝝ adhibeť magna diligētia: vas autē aureū a cupro deaurato ſtatī diſtinguiť ꝑ colorē ⁊ pōdus. Itē expoſitores iſti dicūt hoc haberi ab hebꝛeis: qđ nō videť verū: qꝛ ra. ſa. maximus do ctoꝝ inter hebꝛeos nihil penit⁹ dicit de hoc furto vel fraude: ſed ad cō

trariū ſenſū exponit litterā. Quātū ad hoc ſciēdū ergo ꝙ hec ē littera hebꝛaica. ad vaccas beth auen timuerūt hitatores ſama rie. i. ꝓpter vitulū q̄ erat in bethel vt ſupꝛa dictū eſt. Timuerūt hitatores ſamarie. ſ. ne infortuniū ⁊ malū veniret ſup regnū ꝓ pter miſſioneꝫ vituli regi aſſyrioꝝ. erat enī ſamaria metropolis

luxit ſup eū ppl's eius. et[v] editui e ius ſuper[x] eū exultauerūt in[y] gl'ia e ius: qꝛ[z] migrauit ab eo. Siq̄dē[a] et ipe in aſſur delat⁹ eſt munus[b] regi vltori. Cōfuſio[c] ephraim capiet: et[d] cōfundet iſrl' in[d] voluntate ſua. Trāſire[e] fecit ſamaria regē ſuū: q̄ ſi ſpumā ſup faciē aque. Et[f] diſp dētur excelſa ydoli peccatum[g] iſrl' Lappa[h] et tribulus aſcēdet ſuper aras eoꝝ. Et[i] dicēt mōtibus ope rite nos: et collibus: cadite ſuper nos. Ex[k] diebus gabaa peccauit

regni: ⁊ ideo ꝑce teris exprimitur timor ei⁹ reſpectu infortunij futuri. Trāſlator vō nō videť credidiſſe hūc timorē fuiſſe reuerentie: ⁊ ideo tranſtulit Colu erūt: ꝓ timuerūt qꝛ luxit ſup eū. i. ſuper vitulū trāſ portatū. Pplus ei⁹. i. ppl's regni. Et editui. i. ſacer dotes ſiliter luxe rūt: qꝛ habuerūt maiorē cām lugē di: ⁊ iſte luct⁹ mo uit habitatores ſamarie ad mag timēdū de infortunio futuro. Sup eā exultauerūt in glīa ei⁹. i. ſuper vitulū exultauerūt ſacerdotes ⁊ popul⁹ q̄ñ glorioſe vene rabantur. ⁊ iō luxerūt in ei⁹ deportatōe de qua ſubditur. Qꝛ mi grauit ⁊c. ita ꝙ lꝫ qꝛ migrauit refertur ad illđ qđ ꝑdicitur de lu ctu ſacerdotū ⁊ ppl'i. cetera patēt ex ſupradictis.

c Cōfuſio. Hic pñr deſcribitur captiuatio ſcepti cū đr. Cōfu ſio ephꝛaim capiet. i. reges iſrl' q̄ ſic noīatur qꝛ prim⁹ rex fuit de tribu ephꝛai. d Et cōfūdetur iſrael. i. ppl's eiuſ. d In voluntate ſua. quia conſenſit regi in cultu vitulorum. ideo ſub ditur.

e Trāſire fecit ſamaria regē ſuū quaſi ſpumā ſup facies aque. i. fecit eū duci in captiuitatē viliter: ſicut ſpuma eſt res vilis: eo enī ꝙ ppl's conſenſit regi in cultu ydoloꝝ: ydolatria fuit multi plicata in regno q̄ fuit rō captiuatōis regis ⁊ ppl'i.

f Et diſp dentur excelſa ydoli. i. vtriuſqꝫ vituli qui colebātur ī locis altis. g Peccatū iſrl'. hoc đr qꝛ. iij. ⁊. iiij. Reg. frequē ter repetitur de hieroboā: eo ꝙ fecit vitulos ꝙ peccauit: ⁊ pec care fecit iſrl'. h Lappa ⁊ tri. aſcēdet ſup aras eoꝝ. qꝛ terra vertetur in deſertū. i Et dicēt. ſ. iſraelite q̄ iminēte captione ſua deſiderabāt occultari in cauernis montiū. k Ex dieb⁹ gabaa peccauit iſrl'. Ad intellectū hui⁹ ſciēdū ꝙ cāus de ydo lo michee ⁊ vxore leuite in gabaa mortue fuerūt eodē tpe: ⁊ licꝫ ſcribātur in fine libri iudicū tñ cōtigerūt cito poſt mortem ioſue ⁊ de cāu ydoli declarauī iudicū. xvij. ⁊ idē patet de alio cāu: qꝛ tunc tpis phinees fili⁹ eleazari ſacerdotis erat ſummus ſacer dos: vt hētur Iudic. xx. ca. ſic ergo đr. k Ex dieb⁹ gabaa peccauit iſrael. qꝛ a tēpore quo gabaa enormiter peccauit ī vxo re leuite: tot⁹ ppl's iſrael peccauit in ydolo michee: qꝛ permiſit il lud ſtare ī tribu dan vſqꝫ ad decē tribuum captiuitatē. iō ſubdiť.

l Ibi ſteterūt. qꝛ ydoluꝫ michee in tribu dan ſtare ꝑmiſerunt: et iuxta hoc fit hic memoria de peccato gabaa: arguēdo pplm̄ iſ rael q̄ fuit ita ſollicit⁹ de vindicāda iniuria hūana: ⁊ tamē ne glexit vindicare iiuriā diuinā: licet enī benefecerit in pꝛio. ſ. pu gnādo cōtra gabaonitas: tñ magis tenebať ad ſcđꝫ. ſ. ad amo uēdū ydolū de tribu dan: ⁊ ꝓ iſta negligētia fuit punitus ipu gna cōtra gabaonitas a q̄bus fuit bis turpiter debellatus. lꝫ vicerit in tertio cōflictu: ⁊ hoc eſt qđ ſubditur. a Nō comp hendet eos in gabaa ꝑliū ſup filios iniquitatis. i. gabaonitas q̄ bus nō ꝑualuerūt pꝛima vice ⁊ ſcđa. b Iuxta deſideriū me um corripiā eos. ꝑ regē aſſyrioꝝ. c Cōgregabūtur ſup eoſ ppl'i. ſ. multi cū rege venīētes. d Cū cor. ꝓpter du. iniq̄. ſu as. i. ꝓpter duos vitulos quos inique coluerunt.

e Ephꝛai. id ē regnū iſrael. f Uitula doc. diligere tritu

tam.i.ſimilis eſt vitule que cōſueuit triturare.i.excutere granū in area ex cōculcatōe ſua. ſic eīn teritur meſſes in terra illa. Ui/tula aūt talis diligit locū triture q: cōſueuit ibi comedere ad li/bitū ſuū: ſm illud deutero.xxv. Nō ligabis os bouis triturā tis. ⁊ ideo nō vult exire de loco illo licet percutiatur: ⁊ ſi exit cito reuertitur: ſic po/pulus iſrael fuit frequēter flagel/latus a deo ꝓpt ydolatriā: ⁊ tamē nō dimiſit eā: ⁊ ſi aliq̄ dimiſerūt, hoc fuit tātū ad horā. Littera autē hebraica pla nior eſt que talis eſt. Ephraim vi/tula ſtimulata di ligit trituram.i. locū triture: non dimittēs illū pro ſtimuli punctiōe.

g Et ego tranſ. ſuper pulcr. colli eius. totalit̄ ſub/iugando aſſyrio/rum regi.

⁊ eius familia irruēte ſubito ſup gentē iprouiſam: que credebat i pace ⁊ quiete: ſicut legitur de vaſtatōe lachis. Judic.xviij. In die plij ſic i/ſidioſe cōmiſſi. Matre ſup filios alliſa. tales eīn latrōes nō ſolū ſolēt interficere mares ſʒ etiā feminas ne accuſentur: ⁊ ſic occidunt matres cū filiis: ⁊ eſt intentio ꝓphete: q̄ ſic fiet decē tribub⁹ ꝓ peccatis ſuis. iō ſubditur.

iſrael. Ibi[i] ſteterūt. Nō[a] cōprehē/det eos i gabaa pliū ſup filius iniq̄/tatis. Juxta[b] deſideriū meū corri/piā eos. Cōgregabūtur[c] ſup eos ppli: cū[e] corripiētur ꝓpter duas i/q̄tates ſuas. Ephraī[f] vitula[f] do/cta diligere triturā et[g] ego tranſiui ſup pl'critudinē colli ei⁹. Aſcen/dam[h] ſuper ephraim. Arabit[i] iudas cōfringet ſibi ſulcos iacob. Seminate vob̄ in iuſticia: ⁊ metite in ore miſericordie: inouate vobiſ nouale. Tēpus[k] aūt regrēdi dūʒ

cū[l] venerit qui docebit vos iuſtici/am. Araſtis[m] ipietatē iniq̄tatē meſ/ſuiſtis: comediſtis[o] frugē mēdacij q:[p] cōfiſus es in vijs tuis et[q] in mł/titudine fortiū tuoꝝ: cōſurget[r] tu/multus in pplo tuo et[s] oēs muni/tiones tue vaſtabūtur[t] ſicut vaſta tus ē ſalmana a[u] domo ei⁹: qui[x] vi/dicauit baal in[y] die plij: matre[a] ſu/per filios alliſa. Sic[b] fecit vob̄ be/thel a[c] facie malitie neq̄tiaꝝ vr̄aꝝ.

Ca.xi.

Sicut[a] mane trā/ſijt: pertranſijt[b] rex iſrael: q:[c]

b Sic fecit vobis be thel.i.ſic meruiſtis.

c A facie neq̄tiarū ve/ſtraꝝ.i. ꝓpter nequitias veſtras ibidē factas ad orando vitulum.

In ca.x. vbi d̄r in po/ſtilla. Circa primū dicit Diuiſum eſt cor eorum

Additio.

Uod d̄r. Diuiſum eſt cor eoꝝ nūc inte/ritūt videtur plane cō/cordare dicto ſaluatoris xi.ca. Lu. vbi d̄r. Omē regnū in ſe diuiſum de/ſolabitur. Ex quo enim hebāt multa ⁊ varia ydo/la: vt paulo ſupra dicit. Juxta vbertatē terre ſue exuberauit ſimulachris: cōſequēs erat vt di/uiderentur in eoꝝ cultura: ⁊ ſic p̄dictū peccatū cōtrahebat ſecū diuiſi/onē.

In eodem capitulo vbi dicitur in poſtilla. Ad vaccas bethauen.

Additio.

Bi nos hēmus. ad vaccas bethauen. in hebreo hr̄. Ad vitulos bethauen. qđ magis concordat cū tēxu p̄nti: q: ephraīʒ vitulos co/lebat.

In eodem capitulo vbi dicitur in poſtilla. Semina te vobis in iuſticia.

Additio.

Bi nos hēmus in hoc loco. Cū venerit q̄ docebit vos iuſticiam: in hebreo habetur. donec veniat qui doceat vos iuſticiam. qđ intelligendum eſt proprie de xp̄o qui impios iuſtificat ipſi⁹ gr̄a. Un̄. ad Roma.iij.ca. Juſtifi cati gratia ipſius: ⁊ cōtinuat ad p̄cedentia ſic. Nā hic ꝓpheta hortatur pplm̄ iſraeliticū in generali vt diſponat ſe ad receptionē xp̄i: ⁊ hoc p obſuationē legis ſub qua erat. de quo dicit. Seminate vobis in iuſticia. q: vera obſuatō legis diſponebat ad legē xp̄i: ſicut ſeminatio ad meſſē: ideo ſubditur. Metite in ore miſericordie. Lex eīn xp̄i p̄cipue ī miſericordia cōmēdatur. vn̄ Mathei.ix.ca. Nō/ne legiſtis: miſericordiā volo ⁊ nō ſacrificiū. ⁊ q: tēpus aduētus xp̄i nō erat ita ꝓpinquū: ſic tēpus ſeminatōis appropinq̄t xp̄i meſſis ſtati ſequētis: iō ſubdit. Innouate vobis nouale. q.d. hec ſeminatio frequē/tanda eſt ⁊ cōtinuāda donec veniat plenitudo tp̄is de quo dicit. Tē/pus aūt reqrendi dn̄m donec veniat ⁊c.ſ. xp̄s ſol iuſticie. ſed q: ipi ex/hortati oppoſitū fecerūt: cū ꝓ maiori pte legē chriſti nō receperūt: iō ſubditur. Araſtis ipietatē. iniquitatē meſſuiſtis. q.d. nō araſtis iuſti/ciā ꝓut exhortabari in obſeruatione legis ſed poti⁹ ipietatem: q: v̄ba legis nō ad declarationē veritatis xp̄i ſed errore exponebāt: vt patet in q̄ꝫ plurimis locis: vnde ⁊ merito iniq̄tatē meſſuiſtis. Ca.xi.

h Aſcēdā ſup ephrai.i. faciā aſcēdere regē aſſyri/orum ſup ipſum. ita q̄ ponet pedes ſup eius collū. Ille eīn qui eſt ſimpliciter debellat⁹ d̄r ſuppeditat⁹. i Arabit iudas. Hic ponitur correctio duaꝝ tribuū: ⁊ diuidit̄ in duas ptes: quia primo pōitur hec correctio. ſcđo tribuū obſtinatio. ibi. araſtis. Circa primū ſciendū q̄ due trib⁹ vidētes.x. trib⁹ captiuatas ꝓ/pter peccata ſua diſpoſuerūt ſe ad bonum adhortāte eas eze/chia rege eoꝝ. iō dicitur. i Arabit iudas.i. diſponet ſe ad laborē pnie ⁊ ad opa v̄itatis ⁊ miſericordie: ideo ſubdit̄. Se/minate vobis in iuſticia ⁊c. k Tēpus aūt reqrendi dn̄m. ꝑ bona opa. l Cū vene. qui do. vos iuſticiā.ſ. rex ezechias ſed qn̄ ezechie ſucceſſit manaſſes fili⁹ eius q̄ fuit peſſim⁹: ⁊ ydo/la poſuit in domo dn̄i. ideo ſubdit̄. m Araſtis impietatē idē diſpoſuiſtis vos ad male agēdū: ſic exponūt aliq̄ cōtinuā/do ad litterā p̄cedētē: ſed q: in fine cōcludit̄. Sic fecit vobis be/thel in qua adorabat̄ vitulus q̄ erat in regno iſrl' ⁊ nō iuda: pʒ q̄ hec littera nō cōiūgit̄ p̄cedēti: ſʒ dirigit̄ ad populū.x. tribuū ꝓpter qđ dicendū q̄ hic. Araſtis ⁊c. incipit alias pars in q̄ p⁹ correctionē duaꝝ tribuū p̄dictaꝝ reuertit̄ ꝓpheta ad oſtēdēdū obſtinationē in malo.x. tribuū di. m Araſtis ipietatē. co/gitādo male agere. n Iniq̄tatem meſſuiſtis. iplēdo opere. o Comediſtis frugē mēdacij. acq̄eſcendo falſo ꝓphete. p Quia cōfiſus es in vijs: in mittēdo nūcios ad reges egypti vt rebelles aſſyrijs: qđ fecit oſee.iiij.reg.xvi. q Et in multi/tudine fortiū tuoꝝ. magis cōfidēs de eis q̄ de deo: ꝓpter hoc ſupple. r Cōſur. tumul. in pplo tuo.i. ſon⁹ cōfuſus fugien/tiū de p̄lio. s Et oēs muni. tue. in q̄bus confidebas. t Vaſta.ſ. vaſta. eſt ſalma ⁊c. Judic.viij. ſcribit̄ q̄ gedeon de/bellauit zebee ⁊ ſalmana principes madian: ⁊ captos occidit: eo q̄ interfecerāt fratres ſuos in thabor: ⁊ ſm hoc exponit̄ hec littera. Sicut vaſtat⁹ eſt ſalmana princeps madian. u A domo eius.i. a gedeone ⁊ ſocijs ei⁹ de quo d̄r. x Qui vin/dicauit baal.i. vindictā accepit de eo: q: ſuffodit altare eius. et lucū ſuccidit. Judic.vi. y In die plij. refert̄ ad illud. Sic vaſtat⁹ eſt ſalmana.ſ. in die plij gedeonis cū ipſo. a Ma/tre ſup filios alliſa.i. eo q̄ occiderat fratres gedeōis: ⁊ matrem eoꝝ cū ipſis. ſm hebreos alia eſt hic ſnīa ⁊ littera ſʒ ad eandem cōcluſionē. Ad cui⁹ intellectū ſciēdū q̄ i hebreoꝝ hētur hic ſal/manaſʒ ſalman. nec eſt nomē ꝓpriū ſm eos: ſed appellatiuū ⁊ ſignificat pacificā ſeu quietā: hoc etiā videtur q: ſalmana qđ ē nomē ꝓpriū incipit ꝑ litterā ſade. ſalman v̄o hic ſcriptū incipit ꝑ litterā ſin. Itē ꝓ eo q̄ hēm⁹. A domo ei⁹ qui vīdicauit baal. in hebreo hr̄. A domo inſidiatoris. eſt igitur hec littera. Sicut vaſtata eſt pacifica a domo inſidiatoris: ⁊ eſt ſenſus. Sicut gēs pacifica ⁊ q̄eta nō timēs ſibi de periculo vaſtatur ab inſidiatore

Sicut mane. Hic increpatur ppl's ꝓ ſecūda ingratitudine q̄ accipitur reſpectu beneficij eductōis ppli de egypto ⁊ dedu/ctōis per deſertū: ⁊ licet iſtō beneficiū p̄ceſſerit tpe beneficiū poſitū ca. p̄cedēti: nō tamē intentōe: q: ad hoc facta eſt edu/ctio ppli de egypto vt induceretur in terram lacte ⁊ melle manātē. Pre/terea ſic frequēter dictū eſt in ſacra ſcriptura frequēter prius facta po/ſterius ſcribūtur. Preſens igitur ca. in duas ptes diuiditur: quia prio ponitur ppli vaſtatio ꝓ ſua ingratitudine. ſecūdo ponitur eiuſdeʒ cō/ſolatio ex diuina dulcedine. ibi. Quomō. Circa primū dicitur.

a Sicut mane tranſit. velociter.

b Pertranſit rex iſrael. id eſt regnū iſrael cito deficiet: ⁊ hoc ꝓ ingra/titudine beneficij accepti: qđ notatur cū dicitur.

c Quia puer iſrael. pueritia huius ppli attenditur ſm tēpus exitus de egypto. vt frequēter ſupra dictū eſt. iō ſequitur.

d Et ex egypto vocaui filiū meum. Unde exo.iiij. dicit dominus. Fi/lius meus primogenitus iſrael.

e Uocauerunt eos.ſ. moyſes ⁊ aaron ⁊ alij ꝓphete ſequētes exhor/tantes populum ad bonū. f Sic abierūt a facie eoꝝ. id eſt retro/

cedentes a monitis coꝝ:ideo ſequitur. Baalim immolabāt ⁊c.
g Et ego quaſi nutricius ephra. portabā eos. ſicut nutrix portat īfan
tul. h Et neſcierūt. i. ſe neſcire ſimulauerūt. i Qð curarē
eos. i. ꝙ gererē curam de eis beneficia exhibēdo. in hoc apparet īgra
titudo eoꝝ. k In funiculos adā trahā eos. i. in beneficijs ex
hibitis que attrahunt
corꝺ hoīs: ⁊ ſunt quedā
vincula dilectionis.
l Et ero eis quaſi exal
tās iugū ⁊c. i. ſubleuās
laborē eoꝝ ſicut auriga
qñ videt bouē onere de
preſſum ſubleuat iugū
vt alleuiat⁹ vires reſu
mat ad laborādū ſic do
minus filios iſrael affli
ctos in deſerto recreauit
beneficijs educēdo eis
aquā de petra ⁊ ſimilia
vt melius laborē itiner
tolerarēt.
m Et declinaui ad eū
vt veſceret. dando ð ce
lo māna. Exo. xvi.
n Nō reuerteꝛ in terrā
egypti. ſic eñ fuit iniun

puer iſrael et dilexi eū: et ex egyp
to vocaui filiū meū. Vocauerūt
eos: ſic abierūt a facie eoꝝ. Baal
imolabāt: ⁊ ſimulachꝛis ſacrifica
bāt. Et ego quaſi nutriti⁹ ephra
im: portabā eos in brachijs meis
et neſcierūt ꝙ curarē eos. In
funiculis adā trahā eos in vincul
charitatis. Et ero eis q̄ſi exaltās
iugū ſup maxillas eoꝝ: et decli
naui ad eū vt veſcereꝛ. Nō reuer
tetur in terram egypti: et aſſur ip
ſe rex eius qm̄ noluerūt conuerti.

ctū populo vt non reuerteretꝛ ampli⁹ in egyptum querēdo amicitias
egyptioꝝ: ſed q: trāſgreſſi fuerūt hoc vt dictū eſt ca. precedēti, ideo ſe
quitur.
o Et aſſur ipſe rex ei⁹. i. ipm ſubijciēdo ſibi ⁊ captiuādo. p Qm̄
noluerūt cōuerti. ad bonū ſm monita ꝓphetaꝝ. q Cepit gladi⁹
ſ. deuorare hitatores ciuitatū eius. r Et cōſumet electos. i. bella
tores robuſtos. s Et ppl's me⁹ pendebit. i. ſuſpēſa ⁊ cōfuſa mē
te remediū expectabit. t Ad reditū meū. ſ. p exhibitū beneficium
qð ab eis ſubtraxi. ⁊ q: ibi fuit long⁹ tpis tract⁹: ideo ſubditur.
v Iugū aūt iponetꝛ eis ſimul. i. grauis ſeruit⁹ ab aſſyrijs. x Qð
nō auferetur. q: captiuitas. x. tribuū nō fuit reuocata ð aſſyrijs: ſꝫ cap
tiuitas duaꝝ fuit reducta de babylone. y Quō. Hic ponitur po
puli cōſolatio ex diuina pietate ad qð oſtēdēdū p̄io excludiꝛ ppli me
ritū cū ðr in pſona dei. y Quō dabo te ephraim. in manibus ad
uerſarioꝝ ſicut meruiſti. z Protegā te. ab aduerſarijs: qð nō me
ruiſti. a Quō dabo te. ⁊ ſndet. b Sicut adama ponā te vt
ſeboim. i. ſm demerita tua deberes ipperpetuū deleri ⁊ ſubuerti abſqꝫ
reparatione aliqua ſicē iſte due ciuitates Adama ⁊ ſeboim fuerūt fundi
tus ſubuerſe cum ſodoma ⁊ gomorra. c Cōuerſum eſt in me coꝛ
meū. i. nō puniui te ſm totū rigorē iuſticie mee. d Conturbata ē
penitudo mea. i. cōmota eſt ſuper te miſericordia mea. e Non fa
ciā furorē ire mee. i. rigorē iuſticie mee. f Non cōuertar. ab intenti
one miſericordie. g Vt diſpdā ephraim. i. totaliter deleā abſqꝫ
reparatione. h Qm̄ de⁹ ego. qui punitionē ad correctionem facio.
i Et nō hō. qui punit ad interitū ⁊ ad vindictā. i In medio tui
ſanct⁹. i. te ſanctificās. k Et nō ingrediar ciuitatē. i. cultū meū nō
ponā in vna ciuitate tm̄ ſed ꝑ totū mūdū: ⁊ ē hoc ipletū tēpore gratie ī
quo ſacrificiū eccleſie offerꝛ vbiqꝫ ⁊ nō in vna ciuitate tantū: ſicut fie
bat tpe veteris te. extra eñ hierlm non erat loc⁹ ſacrificij: ⁊ ꝓpter hoc
dixit dñs. Malach. i. ca. A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum magnū eſt no
mē meū in gentib⁹. ⁊ in oī loco offerꝛ ⁊ ſacrificaꝛ noī meo oblatio mū
da. ꝓpter qð dixit ſaluator Io. iiij. Venit hora in q̄ nō in monte hoc
neqꝫ hieroſolymis. ſ. tm̄ adorabitis patrē ſed vbiqꝫ: ideo ſubdiꝛ. Sꝫ
veri adoratores erūt qui adorabūt prēm in ſpū ⁊ veritate. Spūs eñ
eſt de⁹ qui loco nō circūſcribiꝛ nec ad locū determiatur.
l Poſt dñm ābulabūt. ei obediēdo. m Quaſi leo rugiet ⁊c. hoc
aūt exponit ra. ſa. de meſſia futuro: ⁊ q̄tū ad hoc qð de xpo exponit
bene dicit: ſed qð dicit futuꝝ iā eſt ipletū: q: xp̄s qui diciꝛ leo de tribu
iuda Apocal. v. ca. Rugijt clamore ſue pdicationis in ſe ⁊ apoſtolis.
n Et formidabūt filij maris. i. hoīes ſeculi hui⁹: qð ē quaſi mare pro
celloſuꝫ. o Et auolabūt quaſi auis ex egypto ⁊c. i. velociter veni
ent ad fidē: qð ipletum eſt a tpe apoſtoloꝝ a quo fides xpi publicata
eſt p vniuerſum orbē. ſicut plenī⁹ declaratū fuit ſup illud Pſal. xviij.
In oēm terrā exiuit ſonus eoꝝ ⁊c. ⁊ multi nō ſolū de gentibus ſꝫ etiā
de iudeis regni iude ⁊ regni iſrael per orbem diſpſis: conuerſi ſunt ad

fidem. p Et collocabo eos in domib⁹. i. in eccleſijs vbiqꝫ
per orbē terraꝝ edificatis ⁊ poſtea in celi māſionib⁹. Io. xiiij.
In domo patris mei māſiones multe ſunt ⁊c. In capi.
xi. vbi diciꝛ in poſtil. Iō ſubditur. Ex egypto vocaui filiū me
um. Additio.

Cepit gladius in ciuitatib⁹ eius
et conſumet electos eius ⁊ come
det capita eoꝝ. Et populus me⁹
pēdebit ad reditū meū. Iugū
aūt iponetur eis ſimul: qð nō aufe
retur. Quō dabo te ephraim ꝓ
tegā te iſrael. Quomō dabo te.
Sicut adama ponā te: vt ſeboiꝫ
Cōuerſuꝫ ē in me coꝛ meū: pĩter
ꝯturbata eſt penitudo mea. Nō
faciā furorē ire mee: Nō ꝯuertar
vt diſperdā ephraiꝫ: qm̄ de⁹ ego
et nō hō. In medio tui ſāct⁹: et

Loſa ſup h
verbum. Ex
egypto vocaui fi
liū meū, nō eſt h
pretermittēda q̄
ſic dic. Hoc teſti
monio vtitur ma
the⁹ qñ ex p̄cee
pto āgeli ex egy
pto redit ieſ⁹ cuꝫ
matre ad terrā iſ
rael: quia hic ty
pice referūtur ad
xp̄m: tamen q: ty
pū habuerūt ſal
uatoris nō ꝓ oīa
opera ſua cum fi
gurauerūt. typuſ
eñ ꝓrem indicat
qð ſi totū ꝓcedit
in typo iā nō ē

typus. ſed hyſtorie veritas appellāda. Hec in gloſa.
In eo. ca. vbi ðr in poſtilla. Et populus meus pendebit.
Additio
Litera hebreoꝝ in hoc loco eſt aliq̄liter obſcura: tamē recte
cōſiderāti videꝛ ſic tñ referenda. Et ppl's me⁹ ſuſpenſus ē
ad rebellionē meā: ⁊ ad altū vocāt eā: ſimul nō exaltabiꝛ: cuiꝰ
ſnīa talis eſſe videtur ꝙ ppl's ille qui vocabaꝛ a ꝓphetis ad al
tum. ſ. ad emēdationē vite: ſemꝑ erat in hoc ſuſpēſus non recte
intendēs ſed tendēs ad rebellionē, vnde nūꝙ ſimul tendebat
in altū ad qð vocabatur. Capitulū. xij.
Ircūdedit me. Hic incipit. xij. ca. ſm hebraicā verita
tem in quo ppl's. x. tribuū increpaꝛ de tertia ingrati
tudine: q̄ reſpicit beneficiū ipēſuꝫ iacob patriarche ñ
ſolū ꝓ ſe ſed etiaꝫ ꝓ poſteris. q̄ beneficio abuſe ſunt
decē trib⁹ erga deū ipm ꝓ ydolis dimittēdo: ⁊ erga fratres ſu
os duaꝝ tribuū eos multipliciter pſequēdo. vt patet. iij. regum
⁊. iiij. in plurib⁹ locis: ꝓpter qð in hoc ca. iuxta beneficiū iacob
impēſum deſcribiꝛ ingratitudo ſeu malicia. x. tribuū: ⁊ p̄io ge
neraliter: ſcðo ſpāliter. ibi. Si galaad. Prīa ī duas: q: p̄io po
nitur malicia ppli: ſecūdo miſericordia dñi: ibi. Et ego dominꝰ
Prīa adhuc in tres: q: p̄io malicia ppli ꝑmittiꝛ: ſecūdo bene
ficiū dei interponiꝛ. ibi. In vtero: tertio ſcriptura ad primus re
uertitur. ibi. Chanaan. Prīa adhuc in duas: q: primo pōitur
decē tribuū culpa: ſecūdo pena: ibi. Ephraim paſcit. Circa pri
mū ðr in pſona dei. a Circūde. me. i. me clauſit.
b Ephraim. i. hieroboā prim⁹ rex de tribu ephraim.
c In negatōe. dauid ſui mei dicēdo. Nō eſt nobis pſ dauid
⁊c. iij. reg. xij. Et in negatōe nōis mei. dicendo de ydolis fabri
catis. Iſti ſūt dij tui iſrael qui eduxerūt te de terra egypti: ⁊ q:
hieroboā induxit ad hāc negationē duplicē: p̄io trībū ephraiꝫ
⁊ cōſequēter alias nouē: ideo ſubditur. d Et in dolo do
mus iſrael: ſed q: trib⁹ iuda ſtetit in veritate cult⁹ diuini per lō
ga tpa: ideo ſubditur. e Iudas aūt teſtis deſcēdit cū deo.
in hebreo hētur. Iudas aūt adhuc potēs cū deo. q: licet dimi
nutū fuerit regnū ſuū: tñ adhuc hūit poteſtatē ſup tres trib⁹. ſ.
iude beniamin ⁊ leui: q: ſacerdotes ⁊ leuite per regnū iſrael diſ
perſi in ciuitatib⁹ ſibi aſſignatis a ioſue dimiſerūt eas nolētes
vitulos colere ⁊ habitauerūt in regno iuda vbi remanſerat dei
cultus: ideo ðr. Potēs cum deo. id eſt q̄ eſt ſanct⁹ ⁊ fidelis im
plēdo ꝓmiſſa: ideo ſubditur. Et cum ſanctis fideli. qð exponit
Ra. ſa. dicēs. i. cū deo ſancto ⁊ benedicto: ⁊ hec expoſitio ē mul
tū conſona fidei noſtre: licet ꝑter ei⁹ intentionē. hic eñ exprimi
tur articulus ſancte trinitatis. per hoc eñ ꝙ de deo ðr. Cū ſan
ctis fideli p nomē plurale qð coniungitur ſingulari innuitur re
cte pluralitas pſonaꝝ in vnitate eſſentie. Ad hanc expoſitōeꝫ

poteſt trahi trāſlatio noſtra. cum dr. e Judas aūt teſtiſ. ſ. veritatis per hoc qḋ retinuit cultū diuinū. f Deſcēdit. per hoc qḋ eius regnū fuit diminutū. q2 tn̄ cultū dei retinuit ſubdiſ. Cū deo. Hāc aūt litterā aliq̄ expoſitores noſtri exponūt de fidelitate tribus iude que p̄ria poſt moyſen intrauit mare rubrū: ⁊ ſic dr. Judas teſtis. ſ. veritatis a moyſe dicte. Deſcendit. ſ. poſt eū in mare rubrum. Cū deo. i. ſ3 mādatū diuinū. Et cū ſanctis fidelibus. i. cū moyſe ⁊ aaron. S3 hec expoſitio videt̄ falſa eo q̄ in hebreo nō h̄r fidelibus in pluraliſ3 fideli in ſingulari. Hec aūt expoſitio nō h3 conſequētiā ad p̄cedētem litterā. ſ3 prima expoſitio eſt ſm veritatem hebraicā et cōſona fidei catholice et cōſequēter ſe habens ad literas immediate precedentem.

nō ingrediar ciuitatē. Poſt[l] dn̄3 ābulabūt. Quaſi[m] leo rugiet: q2 ipſe rugiet: et[n] formidabūt filij maris. Et[o] auolabūt q̄ſi auis ex egypto ⁊ q̄ſi colūba de terra aſſyriorū et[p] collocabo eos in domib9 ſuis dicit dn̄s.

Capitulū. xij.

c Circūdedit[a] me ephraim[b] in[c] negatōe: et[d] in dolo domus iſrl'. Judas[e] aūt teſtis deſcendit[f] cū deo: et cū ſanctis fidelibus ephraim[g] paſcit[h] ventū et[i] ſeq̄t̄ eſtū. Tota[k] die mēdaciū et vaſtitatē multiplicat. Et[l] fedus cu3 aſſyriis iniit et[m] oleū in egyptū ferebat Judiciū[n] ergo dn̄i cū[o] iuda: et[p] viſitabo ſup[q] iacob. Juxta[r] vias ei9 et[s] iuxta adinuētiōes ei9 reddet[t] ei In vtero ſupplātauit fratrē ſuum et[a] in fortitudine ſua directus[b] eſt cū angl'o. Et[c] inualuit ad āgelu3 et[d] cōfortatus ē. Fleuit[e] et[f] rogauit eū. In[g] bethel inuenit eū: et[h] ibi locut9 eſt nobiſcū. Et[i] dn̄s de9 exercituū dn̄s[k] mēoriale ei9. Et[l] tu ad[m] dn̄m deū tuū cōuerteris. Miſericordiā[n] ⁊ iudiciū cuſtodi ⁊ ſpera in dō tuo ſemp. Canaan[o] i manu ei9 ſtatera doloſa: calūniā dilexit. Et[p] dixit ephrai. Verūtamē diues[q] effectus ſum: inuenit[r] ydolum mihi. Omnes[s] labores mei

g Ephraim. Hic conſequēter ponitur populi decē tribuum pena. ⁊ primo in bonis poſſeſſis: cū dicitur. Ephrai paſcit vētū. in penam eñ predicte duplicis negationis fuit multū afflict9 a circūſtantibus pplis: ⁊ maxie ab aſſyriis a q̄bus fuit p̄io ſub tributo ſubiect9: ⁊ poſtea captiuatus. iiij. reg. xvij. ⁊ ſm hoc dr. g Ephrai. i. ppl's decem tribuū ſic noīatus: eo q̄ hieroboā prim9 rex fuit de illa tribu vt p̄dictū eſt. h Paſcit vētū. ſuperbis aſſyriis reddēdo tributum. i Et ſeq̄tur eſtū. i. egyptū que eſt in plaga auſtrali reſpectu iudee: ⁊ ſic in calidiori regione. Oſee eñ rex iſrael q̄rens liberari a tributo aſſyriorū miſit nuncios ad regē egypti cu3 muneribus magnis. vt ei9 auxilio liberaret̄. vt h̄ētur. iiij. reg. xvij. k Tota die mēdaciū ⁊ vaſtitatē multiplicat. mentib9 eñ fuit regi aſſyriorū cui iurauerat ſub tributo ſeruire: ⁊ p̄ hoc incurrit vaſtitatē ⁊ deſtructionē regni ſui: q2 rex aſſyriorū p̄pendēs q̄ volebat ab eius ſeruitute recedere terrā ei9 vaſtauit. ⁊ ip̄m finaliter captiuauit. l Et fedus cū aſſyriis iniit. hoc ſubditur ad exponēdū qḋ dictū eſt obſcurius de pacto qḋ firmauit cū rege aſſyriorū de reddēdo ſibi tributū. m Et oleū in egyptū ferebat. i. p̄ nuncios mittebat cū aliis muneribus vt liberaretur a predicto tributo: ⁊ q2 ex hoc ſecuta eſt captiuitas regis ⁊ regni vt dictū ē: ⁊ q2 hoc fuit in p̄te perſecutōis regni iude quā regnū iſrael ſibi intulit: ideo cōcludit̄. n Judiciū ergo dn̄i. in punitione ephraim. o Cū iuda. i. p̄ iuda. p Et viſitatio id eſt punitio dei. q Sup iacob. i. ſup regnū iſrael: eo q̄ iacob ⁊ iſrael ſunt noīa ſynonima. Gen̄. xxxij. r Juxta vias eius. i. opera. s Et iuxta adinuētōes ei9 in pſecutōe iude ⁊ ydolorū fabricatōe. t Reddet ei. penā debitā inferendo. v In vtero. Hic cōſequēter pōitur beneficiū patriarche iacob ip̄ſum cui9 decē tribus erant ingrate. ⁊ pōitur hic duplex bn̄ficiū: vnū ante natiuitatē. cū dr. v In vtero ſupplantauit fratrē ſuū. collidebāt̄ eñ in vtero matris. Gen̄. xxv. ⁊ cū mr̄ dn̄s cōſuleret de iſto conflictu: reſpōdit dn̄s. Duo ppl'i ex vētre tuo diuidētur: populuſq3 ppl'm ſupabit ⁊ maior ſeruiet minori ⁊c. Secundum beneficium fuit poſt natiuitatem in etate iam adulta: ideo ſubditur.

a Et in fortitudie ſua direct9 eſt cū āgelo. d' hac lucta dixi plenī9 Gen̄. xxxij. aliq̄d tn̄ eſt repetēdū. eo q̄ aliq̄d hic addiſ qḋ ibi dimittiſ. Sciēdū igiſ q̄ ſm Ra. ſa. ⁊ alios hebreos ille āgelus erat cuſtos eſau. pp qḋ zelans p̄ eo voluit īpedire iacob ne tranſiret in terrā p̄miſſiōis ad obtinēdū bn̄dictiones ⁊ p̄ioge

nita yſaac in p̄iudiciū eſau. ſ3 dn̄s tantā fortitudinē tūc cōtulit iacob q̄ nō potuit eū īpedire ſed magis iacob p̄ualuit: iō dr hic. Directus ē cū āgelo eructauit cū eo. Et inualuit ad angelū ⁊ cōfortat9 eſt. qḋ videſ angelus: fleuit: eo q̄ non poterat eū īpedire. Et rogauit vt dimitteret eū ſm qḋ dr Gen̄. xxxij. Dimitte me iā aurora eſt ⁊c. q̄rens dilatōem de ſn̄ia dei ſup iura bn̄dictōis ⁊ p̄iogeniture iō ſubdiſ i pſona āgli. In bethel inueniem9 eū ſ. deū. Et ibi loq̄tur nobiſcū. determinās hanc cām: ⁊ talis eſt litera hebraica. Hec aūt expoſitio cōtinet aliq̄ incōuēientia. Prio q2 ſ3 dictū hebreorū ille angelus erat bonus: eo q̄ erat cuſtos eſau. de9 aūt iā ante dixerat ipſi iacob. Reuertere in terrā natiuitatis tue. Gen̄. xxxi. nullo aūt mō veriſimile eſt q̄ angelus bon9 vellet executionem diuini mandati īpedire: cū eius volūtas ſit oīno cōformis volūtati diuine: nec poteſt dici q̄ angelus ſanctus ignoraret reuelationem factā ipſi iacob. tum q2 reuelātiones fiunt hominibus mediātibus angelis: ⁊ ideo illa que hoībus reuelātur pri9 a ſanctis angelis cognoſcūtur: tū q2 iacob reuelatōem ſeu mādatū dei p̄dictū narrauerat vxoribus ſuis rachel ⁊ lye. Gen̄. xxxi. talia ṽo nō latēt āgelos quorū cognitio nō īpediſ p̄ diſtātiā localē. Itē āgelus expiens tātā fortitudinē in iacob vt dicūt hebrei. ignorare nō potuit q̄ eſſet a deo. ⁊ p̄ ꝯñs nullo mō de h̄ fleuiſſet: nec dilatōe3 de iure bn̄dictōis ⁊ p̄iogeniture determiando q̄ſiuiſſet cū volūtas ei9 ſit totaliſ cōformis volūtati diuine: ppt̄ qḋ ſic dixi Gen̄. xxxij. ille āgelus fuit cuſtos iacob: ⁊ ex volūtate dei in corpe aſſūpto apparuit ſibi: vt nō ſolū ṽbo ſ3 etiā ſenſibili ſigno aſſecuraret eum de eſau fratre ſuo quē nimis timebat: ⁊ iō p9 luctā in qua finxerat ſe non poſſe p̄ualeſ iacob dixit. Si forte fuiſti ꝯ deū. i. ꝯ angelu3 a dō miſſū: pp qḋ dr de9 p̄ncipatiue: q̄to magis ꝯ hoīes p̄ualebis. i. ꝯ eſau cū filiis ſuis: nec tamē illa fictio angeli fuit mendaciū. ſicē nec illa q̄ dn̄s finxit ſe longi9 ire. Luce. xxiiij. q2 per fictionē angeli ſignificabaſ ṽitas futura. q̄ ppl's deſcēdēs de iacob p̄ualeret ppl'o deſcēdēti de eſau: ſicē ⁊ p̄ hoc q̄ dn̄s finxit ſe lōgi9 ire ſignificauit q̄ adhuc erat lōge ſeu peregrin9 a diſcipulorū mēte: vt expōit beat9 Greg. omel. xiij. Igiſ ſm h̄ exponēda ē hec lr̄a. a Et i fortitudine ſua. i. quā hēbat a natura ſua ⁊ nō datā a deo ad horā vt dicūt hebrei. b Direct9 eſt cū angelo luctādo cū eo. c Et inualuit ad āglm nō ſm exiſtā ſ3 ſm apparentiā p̄ āgeli fictionē q̄ ſic ſe hēbat q̄ſi eū ſuparē nō poſſ3 abſq3 tn̄ falſitate ⁊ mēdacio vt dictū eſt. d Cōfortat9 eſt p̄ bn̄dictionē angeli ſibi datā: ſm q̄ dr Gen̄. xxxij. Et bn̄dixit eū in eodē loco.

e Fleuit. ſ. iacob. f Et rogauit eū. i. deuote ⁊ cū lachrymis rogauit eū vt dirigeret eū i via ⁊ cuſtodiret: ⁊ ſic factū ē: iō ſubdiſ. g In bethel inuenit eū. ſ. deū cū āgelo h Et ibi locut9 ē nobiſcū: q2 ibi de9 in p̄ñtia āgeli dixit ei. Ego de9 oīpotēs: creſce ⁊ mltiplicare: ⁊ ſubdiſ. Terrāq3 quā dedi abraā ⁊ yſaac dabo tibi ⁊ ſemi tuo. Et ad hūc ītellectū pōt applicari lr̄a hebraica cū dr. In bethel inueniem9 eū: vt ſit ṽbū āgeli denūciātis iacob d' eū ſibi appariturū in bethel. Gen̄. xxxv. Et ibi loq̄tur nobiſcū replicās bn̄dictōes patrū tuorū ſup te ⁊ ſemē tuū p̄ q̄b9 ego rogaui eū. Angeli eñ p̄curāt bonū ſue cuſtodie ꝯmiſſorū. i Et dn̄s de9 exercituū. i. āgelorū. k Mēoriale ei9. i. ipſi9 iacob tū q2 hūit dei ſp̄ in mēoria: tū q2 nomē dei ſup iacob memorabatur in q̄tū de9 iacob dicebatur: ⁊ ē ṽbū p̄phe mēorātis iuſticiā iacob p̄iarche vt eā poſteri imitētur: iō ſubditur. l Et tu. ſ. ppl's iſrl' m Ad dn̄m deū tuū cōuerteris. ſi iacob imitari ſtudueris: ⁊ ſubdiſ modus cōuerſiōis. n Miſcdām ⁊ iudiciū cuſtodi q2 miſericordia ſine iudicio puſillanimitas eſt, et iudicium ſine miſericordia crudelitas eſt. o Chanaan. Hic ſcriptura reuertitur ad ſcribēdu3 maliciā. x. tribuus

non[t] inuenient mihi iniquitatē quā peccaui[u] ego dñs deus tu[us] ex ter ra egypti. Adhuc[x] ſedere te faciā i tabernaculis: ſicut[y] i dieb[us] feſti uitatis. Et[a] locutus ſū ſup ꝓphe tas: ⁊[b] ego viſioneꝫ multiplicaui. et[c] i manu ꝓphetaꝝ aſſimilat[us][d] ſuꝫ Si[e] galaad idolum[f] ergo fruſtra erāt i galgal bob[us][g] imolātes Nā et[h] altaria eoꝝ q̄ſi aceruí ſuper ſul cos agri. Fugit[i] iacob i regioneꝫ ſyrie: et[k] ſeruiuit iſrl' in vxorē: ⁊[l] in vxorē ſeruauit[m]. In[n] ꝓpheta autē eduxit[o] dñs iſrl' de egypto: ⁊[p] i ꝓpheta ſeruatus eſt. Ad[q] iracūdiaꝫ me ꝓuocauit ephraim in amaritu dinib[us] ſuis: et[r] ſanguis eius ſup[s] eū veniet: et[t] obprobriuꝫ ei[us] reſti tuet ei dominus de[us] ſuus.

Capi. xiii.

l Loquēte[a] ephraí horror[b] inuaſit[c] iſrl': et[d] deliquit in baal ⁊[e] mortuus eſt. Et[f] nūc addi derūt ad peccandū: feceruntq; ſibi cōflatile de argēto ſuo: quaſi ſimi litudineꝫ ydoloꝝ. Factura[g] artifi cū totum eſt. His[h] ipſi dicūt. Im molate[i] hoies vitulos[k] adorātes. Idcirco[l] erūt[m] quaſi nubes matu tina: et ſicut ros matutinus p̄teriēs Sicut puluis turbine raptus ex a rea et ſicut fum[us] de fumario. Ego[n]

q̄rū ad cupiditatis viciū dicēs. Chanaan in manu ei[us] ſtatera dolo/ ſa. ⁊ nō eſt hic chanaan nomen ꝓprium q: chananei de terra illa erāt expulſi. ſed eſt nomē appellatiuū ſignificans mercatorem: ſicut ⁊ ꝓuer biorum. xxxi. Syndonē fecit ⁊ vendidit: ⁊ cingulū tradidit chananeo

p Et dixit ephraim. i. ꝓplus decē tribuū: vt ſupra dictū eſt.

q Verūtamē diues ef fect[us] ſum. abſq; fruitione dei.

r Inueni ydolū mihi. id eſt auꝝ ⁊ argētuꝫ qđ eſt ydolū cupidi. ſm q dicit gloſa. vnde in he breo habet' hic. Inueni cenſum mihi. i. faciliter acquiſiui. s Oēs labores mei nō inueni ent mihi iniquitatem. i. q̄tūcunq; laboraſſem corporaliter non acq̄ſiuiſ ſem tantā pecuniā quā ꝓphete vocāt iniq̄tatē. maior enī pecunia acq̄ ritur p fraudē vſure: q̄ per laborē corpalē. Ra. ſa. exponit dicēs. q hic eſt modus loquendi de curtat[us] vbi oportet ali quid ſuppleri ſic. ij. reg. v. dr̄. Propoſuerat enī dauid in die illa: qui p/ cuſſiſſet iebuſeum ⁊c. ⁊ nō fit ibi aliq̄ mētio de remuneratōe ſm hebra icam veritatē ſed ſupplēdū eſt fiet magiſter militie. ſic exponitur. i. pa/ ralip. x. ⁊ eodē modo hic cōtinuādo litere p̄cedenti. Inueni ydolū mi/ hi. ſic dicis: ⁊ tu deberes dicere. s Oēs labores mei. i. diuitie mee

t Non inueniēt mihi iniq̄tatē. i. nō poterūt expiare iniq̄tatem meaꝫ ⁊ ſic eſt v̄bū dei vel ꝓphete arguētis in ppl'o iſrael viciū cupiditatis.

v Et ego. Poſt q̄ deſcripta eſt malicia populi: hic iuxta eaꝫ ponitur gratia dei: vt maior appareat iuxta ſuū oppoſitū: ⁊ cōtinuatur ſic lr̄e precedenti. Licet iniq̄tates tue ſint magne ⁊ inexpiabiles per te.

v Et ego dñs de[us] tuus de terra egypti. i. ab illo tpe quo inde redemi te: ⁊ legē tibi dedi: ⁊ peccata poſſum remittere tibi. x Adhuc ſede re te faciā in tabernaculis. qđ exponit ra. ſa. ſic. Tēpus erit in quo au feram te a ſtateris doloſis ⁊ faciā te ſedere in ſynagogis ⁊ ſcholis cuꝫ auditoribus diuine legis: ⁊ hoc fuit adimpletū qñ dñs vocauit d' the/ lonio matheū: Mathei. ix. ca. ⁊ de actib[us] publicis zacheū. Luce. xix. ⁊ conſimiles ad ſuū diſcipulatū. y Sicut in dieb[us] feſtiuitatis. in ſabbatis enī conueniebāt in ſynagogis iudei ad audiēdā doctrinā di uine legis: ⁊ ſic faciebant xp̄iani i primitiua eccleſia ⁊ mō faciūt in do minicis dieb[us]. a Et locutus ſum ſup ꝓphetas. i. per ꝓphetas de tē pore hui[us] vocatōis qđ eſt tp̄s gratie. b Et ego viſionē multipli caui. q: ſicut dicit ra. ſa. ſup zachariā. Uniuerſi ꝓphete nō ſunt locuti niſi ad dies meſſie. ſ. principaliter ꝓpter tp̄s xp̄i denunciandū.

c Et in manu ꝓphetaꝝ. i. in opibus eoꝝ. d Aſſimilatus ſum. i. p̄figurat[us] vt in formatiōe eue de coſta ade p̄figurata ē formatio eccle ſie de latere xp̄i dormiētis in cruce ⁊ p deglutionē ione in vētre ceti tri bus dieb[us] ⁊ tribus noctib[us] ſepultura xp̄i: ſm qđ dr̄ math. xij. ⁊ ſic de multis alijs poſſet exemplificari. e Si galaad. Poſt increpatio nem malicie ppl'i decē tribuuꝫ generaliter hic increpatur ſpāliter q̄rū ad ciuitatē galaad cui[us] hitatores peſſimi erāt: vt dictuꝫ eſt. ſ. ca. vi. ⁊ ideo hic ſpāliter increpat' de ydolatria: ⁊ prio arguit' hoc viciū: ſecūdo iuxta hoc pōitur erga p̄triarchā iacob dei beneficiū: ibi. Fugit iacob. Circa primū dicitur. e Si galaad ydolū. ⁊ accipit' hic ſi p quia: ꝓpter qđ concludit'. f Ergo fruſtra erant ⁊c. erat eī galaad vltra iordanē: ⁊ galgal citra. ⁊ q̄uis in galaad eſſent ydola. tn̄ cū hoc tran ſibāt iordanē ad exercēdum ibi ydolatriā que ibi vigebat: vt dictū eſt ſupra. iiij. ca. g Bobus imolātes. ſacerdotes enī ydoloꝝ ad aug mentādū q̄ſtū ſuū fecerūt ibi ydola ad ſimilitudineꝫ vituloꝝ in bethel ⁊ in dan exiſtētiū. h Nā ⁊ altaria eoꝝ erant q̄ſi aceruí ⁊c. i. totalit' deſtruētur. i Fugit iacob. hic iuxta ppl'i vicium deſcribitur erga Iacob dei b̄n̄ficiū exhibitū ei in pſona ꝓpria, cū dr̄ Fugit iacob in re gionē ſyrie. ⁊ hoc de cōſilio matris ne ab eſau interficeret'. Gen. xxvij. ⁊ de volūtate patris. Gen. xxviij. ⁊ dñs ſibi apparuit in via dicēs. Ero cuſtos tuus quocūq; p̄rexeris. Gen. xxviij.

k Seruiuit iſrael. i. iacob alio nomine vocat[us] iſrael. l In vxo. i. ꝓpter vxorē habēdā. Ge. xxix. Et in vxorem ſeruauit. he brei dicūt. Expe ctauit ſeruiendo ſeptem annis an teq̄ ſibi daretur ⁊ ad idē refertur litera nr̄a: cū dr̄

m Seruauit. i. pactū initū cum laban ſeruiendo ſibi p filiab[us] ſu is. poſtea pōit' di b̄n̄ ficiū exhibitū ia cob i ſuis poſteris cū dr̄ n In ꝓ pheta aūt. i. i moyſe

o Eduxit dñs iſrael de egypto. vt patet i exodo.

p Et in ꝓpheta ſeruat[us] eſt. ſcilicet per orōnem moy ſi deo volēte ipſos interficere pro fa bricatōne vituli. Exo. xxxij. ⁊ de iſtis b̄n̄ficijs ingrat[us] fuit ppl's. x. tribuū: iō ſubdit'. q Ad ira cundiā me ꝓuo. ephraim in amari. ſuis. i. ydolatrijs.

r Et ſanguis eius. i. quē effudit de innocētibus. s Sup eū veniet. per debitā ⁊ durā punitionē. t Et opprobrium ⁊c. q: erit in vilitate magna. In ca. xij. vbi dr̄ in po ſtilla. Verūtamē diues effect[us] ſum.

Additio.

Hoc qđ dicitur. Verūtamē diues effect[us] ſum inueni cenſuꝫ mihi ⁊c. videt' cōtinuari cū hoc qđ dixerat ſtatiꝫ ſup. Cha naā in manu eius ſtatera doloſa ⁊c. Iſto mō mercator qui per fraudes ſtatere calūniatur doloſe alios: gaudet ex hoc q ſit di ues ſine hoc q inueniatur ei[us] iniq̄tas. q: hec deceptio ſit laté/ ter. ⁊ hoc eſt qđ ſonat litera plane cū dicit. Verūtamē diues ef fectus ſum: inueni cenſum mihi. ſ. mō p̄dicto. Et ſic oēs labores mei. i. in his que laboraui. Nō inueniēt mihi iniq̄tatem. ſ. ꝓpt' occultationē p̄dicti doli. ſed q: hoc nō ſufficit apud deum qui oia ſcrutatur: iō ſubdit. Ego dñs de[us] tuus. q. d. licet homib[us] iſta poſſes abſcōdere non tamē mihi.

Capl'm. xiij.

Loquēte. Hic increpat' ppl's de quarta ingratitudie circa dei beneficiū: ⁊ diuidit' in duas ptes: quia primo ponūtur populi maleficia: ſecūdo per contrariuꝫ dei beneficia ibi. Ego aūt. Circa primū dr̄. a Loquēte ephraim. i. hieroboā dicen te de vitulis. iij. re. xij. Iſti ſunt dij tui iſrael q̄ eduxerūt te de ter ra egypti: vt ppl's eos coleret. b Horror. ſ. timoris.

c Inuaſit iſrael. q: maiorib[us] ſibi conſentiētibus ppl's timuit ei reſiſtere. d Et deliquit in baal. q. d. nō ſuffecit ei colere vi tulos. ſed etiaꝫ ydolum baal coluit poſtea: ſicut patꝫ. iij. ⁊ iiij. reg. e Et mortu[us] eſt. morte culpe q̄ ſeparat a deo qui eſt vita per eſſentiā. f Et nūc addiderūt ad peccādū. multiplican do ſibi ydola diuerſaꝝ gentiū. g Factura artificū totū eſt. nihil habēs numinis aut v̄tutis. h His ipſi di. ſ. ſacerdo tes ydoloꝝ ꝓpter queſtū. i Immolate hoies. i. o vos ho mines imolate ⁊ offerte. k Vitulos adorantes. ſic p̄cepit rex. l Idcirco. i. ꝓpter iſtas malicias. m Erūt quaſi nubes matutina ⁊c. i. cito veniet eoꝝ occiſio ⁊ captiuitas: cui[us] celeritas deſignatur p oia iſta. n Ego aūt. hic cōtrario po nuntur dei beneficia qui pluit ſup gratos ⁊ ingratos. Math. v. Qui pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ diuidit' in duas partes: q: prio recolitur b̄n̄ficiū p̄teritū: ſcđo p̄mittit' futuꝝ. ibi. De ma nu mortis. Pria in duas: q: prio ponitur ingratitudo de bene

ficio:ſecūdo iuſta dei punitio.ibi. Et ego ero. Circa primū dr.
in perſona dei. n Ego aūt dñs de⁹ tu⁹ de terra egypti.q.d.
obligatus es mihi ſeruire ex tempore quo inde te redemi.
o Et deū abſq₃ me neſcies. ſic enim p̄cepi tibi i monte ſynai.
Exo.xx. Non hēbis deos alienos corā me. p Et ſaluator
non eſt p̄ter me.
qui de manu a-
malech te ſalua-
ui.Exo.xvij.
q Ego cogno
ui te i deſto dās
tibi manna de ce
lo.
r Iuxta paſcua
ſua.i.ita laute p
uidi eis.ac ſi eſ-
ſent in terra ferti
li ſibi p̄miſſa:⁊
mutatur hic mo-
dus loq̄ndi d ſe-
cunda pſona ad
tertiam.
s Adipleti ſunt
naturalib⁹ ⁊ arti
ficialib⁹ diuitijs
in terra promiſſi
onis.
t Et eleuauerūt
cor ſuū.per ſup
biam.
v Et obliti ſunt
mei.p ydolatriā
multiplicē. Is au
tem ingratitudo
huius beneficij i
crepata fuerit ſuperius.xi.ca.tamen hic repetitur. quia aliquid
hic exprimitur qḋ nō eſt ibi expſſum. x Et ego ero. Hic con
ſequēter pōitur ingratitudinis punitio:cū dr. Et ego ero eis q̄-
ſi leena:q̄ eſt magne crudelitatis. y Sicut pardus.qui eſt
magne velocitatis:⁊ ſic nō poterūt effugere. z In via aſſy
rioꝝ.i.qñ ducētur captiui in aſſyrios. a Occurrā eis qua
ſi vrſa.i.crudelr̄. b Et dirūpā interiora iecoris eoꝝ. quia
in via illa multi eoꝝ fuerūt mortui afflictōe famis ⁊ itineris:⁊ p
ſ̄uebantur beſtijs lacerādi:iō ſubdit. c Beſtia agri ſcīdet
eos.⁊ q: hoc nō pceſſit ex defectu diuine miſericordie ſed ex de
merito ſue malicie:iō ſubdit. d Perditio tua iſrael.i.ex de
merito facti tui. e Tantūmō in me auxiliū tuū.i.pena tua
nō pōt niſi p me ſubleuari:ideo ſubdit. f Ubi eſt rex tuus.
q.d.tecū eſt captiu⁹.iō ſubditur yronice. g Marie nūc ſal
uet te. Da mihi regē ⁊ principes h petiuit totus pplus anteq̄
diuideretur in duo regna.i.reg.viij. h Dabo tibi regem in
furore meo.licet eñ illā petitiones exaudierit:tñ ſibi diſplicuit:
vnde ibidē dixit ſamueli. Audi vocē ppl'i. nō eñ te abiecerunt
ſed me ne regnē ſup eos. i Et auferā in indignatōne mea
id eſt iniuſticie mee vindicta:ſic ablatus fuit oſee rex iſrl':⁊ ſede
chias rex iuda pp̄ter peccata ſua. k Colligata eſt iniq̄tas
ephraim.i.integre reſeruata apud me. l Abſcōditū pecca-
tū e⁹.ſed manifeſtabit in punitōe apta. m Dolores par
turientis.qui ſunt vehemētes. n Ueniet eñ.per regē aſſyri
orum:⁊ ſubdit cā. o Ipſe fili⁹ nō ſapiēs .i. a deo patre p
ydolatriā recedēs. p Nūc eñ nō ſtabit:cōtra regē aſſyrio-
rum a quo pplus eius cōtereretur. q De manu. Poſtquam
cū ingratitudine ppl'i deſcripſit bñficiū p̄teritū. hic cōſequēter
ponit futuꝝ. Circa q̇ ſciēdū q̇ hebrei ⁊ aliq̄ xp̄iani eos ſequē-
tes exponūt hoc de liberatōe captiuitatis babylonice: ſed ſm
q̇ dicit hiero.paul⁹ apo. in lege ⁊ pphetis būanit⁹ ⁊ diuinitus
inſtruct⁹ exponit hāc ptem de reſurrectōe generali futura p xp̄s
que erit ad vitā mortalē:dicēs p̄ia ad Corinth.xv. Cū autē
mortale hoc induerit imortalitatē tūc fiet ſermo qui ſcriptus ē.
Abſorpta eſt mors i victoria ⁊c.⁊ allegat ſcripturā ſm tranſla-

aūt dñs deus tuus ex terra egypti
et ᵒ deū abſq₃ me neſcies:et ᵖ ſalua
tor non ē p̄ter me. Ego ᵠ cognoui
te in deſto i terra ſolitudinis. Iux
ta ʳ paſcua ſua adipleti ˢ ſunt et ſa-
turati ſunt. Et ᵗ eleuauerūt cor ſu-
um:et ᵛ obliti ſunt mei. Et ˣ ego e-
ro eis quaſi leena: ſicut ʸ pard⁹ i ᶻ
via aſſyrioꝝ. Occurrā ᵃ eis quaſi
vrſa raptis catulis:et ᵇ dirūpam in
teriora iecoris eoꝝ. Et cōſumam
eos ibi q̄ſi leo beſtia ᶜ agri ſcindet e
os. Perditō ᵈ tua iſrl':tātūmodo ᵉ
in me auxiliū tuū. Ubi ᶠ eſt rex tu⁹
Marie nunc ſaluet te in oībus vr-
bibus tuis. Et iudices tui:de qui
bus dixiſti.da ᵍ mihi regē et princi
pes. Dabo tibi regē i furore meo
⁊ ⁱ auferā in indignatōe mea: Col
ligata ᵏ eſt iniq̄tas ephraim:abſcō-
ditū ˡ peccatū eius. Dolores ᵐ partu
rientis veniēt ⁿ ei. Ipſe ᵒ filius non
ſapiēs. Nūc ᵖ eñ nō ſtabit in cōtri
tōne filioꝝ. De ᵠ manu mortis libe
rabo eos:de morte redimam eos
Ero ʳ mors tua o mors:ero ˢ mor-
ſus tu⁹ inferne. Cōſolatio ᵗ abſcō
dita ᵛ eſt ab oculis meis:q: ˣ ipſe in
ter ʸ fratres diuidz ᶻ. Adducē ᵃ vrē
tem ventū dñs de ᵇ deſerto aſcen-
dentē:et ᶜ ſiccabit venas ei⁹ ⁊ deſo
labit fōtē eius:et ᵈ ipſe diripiet the
ſaurum oīs vaſis deſiderabilis.

Capitulum.xiiij.

p Pereat ᵃ ſamaria:quoni
am ad ᵇ amaritudinē cō
citauit deum ſuū. In ᶜ
gladio pereāt. Paruuli ᵈ eoꝝ eli-
dantur:et fete eius ſcindant. Cō
uertere ᵉ iſrael ad dñm deum tuū

tionem.lxx.que p eo qḋ hēmus hic. Ero mors tua o mors ⁊c.h₃. Ab
ſorpta eſt mors in victoria ⁊c.prout dicit hic gloſa.⁊ iō non debemus
nec poſſum⁹ aliter exponere ſm qḋ dicit hiero. Hec aūt reſurrectio ad
vitā mortalē incepit in xp̄o.ſm q̇ dicit.i.ad Corin.xv. Xp̄s reſurrexit
a mortuis p̄mitie dormiētiū: q̄ñ quidē p hoīem mors ⁊ per hoīem re-
ſurrectio mortuorum:⁊
ſic in adā oēs moriunt̄
ita ⁊ in xp̄o oēs viuifi-
cabūtur. In reſurrectio
ne vero ſua liberauit pa
tres ſctos de māu mor
tis in limbo detētos:iō
dicitur,
q De manu mortis li-
berabo eos ⁊c. q: in ſua
reſurrectōe d poteſtate
mortis liberauit aliq̄s
ſpālr̄:⁊ in reſurrecti-
one generali liberabit
oēs generaliter:⁊ huic
expoſitioni cōſonat q̄-
dā glo.hebraica.Gen.
xxiij.dixit Ra. Ioſue
filius leui. Qui cū ange
lo mortis vſq₃ ad por-
tas gehenne ⁊ iuit me-
cū meſſias filius dauid
⁊ cū viderūt captiui lu-
cē meſſie letantes dixe-
runt. Iſte educet nos d
hac obſcuritate:ſic ſcri-
ptum eſt in oſee. De
manu inferni redimet e-
os.
r Ero mors tua o mors
hoc dicit̄ in perſona xp̄i qui mortem deſtruxit inchoatiue in ſua reſur
rectione ⁊ in fine mūdi deſtruet cōſummatiue vt dictū eſt.
s Ero morſus tuus inferne.q: aliq̄s inde eripuit.ſ. ſanctos: ⁊ aliq̄s
ibi reliq̄t.ſ.dānatos.⁊ ſic erit in finali reſurrectōe. vt hr̄ Math. xxv.
Ibūt hi in ſuppliciū eternū:iuſti aūt in vitā eternā. Et q: in p̄nti nul-
lus ſcit de qua parte ſit futur⁹.ſm illud Eccl.ix. Neſcit hō vtrū odio
vel amore dign⁹ ſit:ideo ſubdit pphera in perſona hūani generis.
t Conſolatio.q̄ fiet ſanctis in iudicio. v Abſcōdita eſt ab oculis
meis.⁊ ſubditur cā. x Quia ipſe.i.xp̄us ſolus. y Inter fra-
tres.i.homines qui omnes ſunt fratres ab adam primo patre deſcen-
dentes.
z Diuidet.ſepando oues ab edis.i.iuſtos a reprobis. Math.xxv.et
q: illud iudiciū p̄cedet ignis cōflagrationis:iō ſubdit. a Adducē
vrentē vētū domin⁹.i.ignē cōflagratōis ad modū vēti diſcurrentem.
b De deſerto aſcēdētem.q: tñ aſcendet ſup terrā q̄tū aſcenderūt aq̄
diluuij. c Et ſiccabit venas ⁊c. q: cōburet oīa viuentia ⁊ ſiccabit
humida. d Et ipſe diripiet theſaurum ⁊c.i.oīa generaliter que mō
concupiſcūtur in p̄nti vita. Capitulum.xiiij.
Pereat ſamaria. Superi⁹ poſita eſt pmulgatio diuine iuſticie: in
hoc vltimo capitulo pōitur pmulgatio ſue miſericordie: p̄mittitur
tñ decē tribuū punitio tpalis:eo q̇ iſte pphera ſcribebat p̄cipaliter
cōtra decē trib⁹ dictā. a Pereat ſamaria.metropolis in regno decē
tribuū. b Qm̄ ad amaritudinē cōcitauit deū ſuū p ydoloꝝ cultū
c In gladio pereant ſ.aſſyrioꝝ. d Paruuli eñ eoꝝ elidātur.p-
pter enim rebellionē oſee ita crudeliter ſe hēbant q̇ etiā nec paruulis
nec p̄gnantibus parcebāt. e Cōuertere. Hic ſubditur pmulgatō
diuine miſericordie generalr̄ q̄tū eſt ex ſe. Sciēdū tñ q̇ aliqui expoſi
tores catholici reſiduū hui⁹ capituli reducūt ad tp̄us ezechie: in quo
captiuatis iā decē tribub⁹:ppl's regni iude timēs egit penitētiā. Eze
chia rege ad hoc eū exhortante:ppter qḋ de⁹ eū miſericorditer libera-
uit de manu ſennacherib miraculoſe.iiij.Reg.xix. Alij vero reducunt
ad temp⁹ liberatōis de babylonica captiuitate.q: vexatione dāte iu-
deis intellectū cōuerſi fuerūt ad dñm:ppter qḋ de⁹ miſericorditer eos
liberauit p cyrū. Et poſſet ſatis applicari litera ad hūc ſenſum vel illū
ſed iſti vidētur nimis iudaizare. Tranſlatio eñ chaldaica vbi noſtra

ſic habet in hoc ca. Cōuertentur ſedentes in vmbra ei⁹: viuēt tritico: ⁊ germinabunt quaſi vinea: talis eſt. Congregabunt de filijs captiui/tatū ſuaꝝ: habitabunt in vmbra meſſie ſui viuificabuntur mortui et mul/tiplicabitur bonū in terra. Ex quo patet ꝙ reſiduū huius ca. loquitur de tpe xp̄i. tranſlatio eñ chaldaica declaratiua eſt hebraice litere ī paſ/ſibus obſcuris: tp̄e vō xp̄i maxie apparuit ef/fectus diuine miſericor/die: ⁊ ideo ſicut ſupius dicebat hic dei miſeri/cordia ꝓmulgatur. ⁊ ſ̄m hūc ſenſuꝫ reſiduū hui⁹ ca. in tres ptes diuidit: q: pmo ꝓpheta incitat ad penitētie v̄itatem: ſe cūdo manifeſtat diuine miſericordie largitateꝫ ibi. Sanabo. tertio mi ratur credētiū paucita/tem. ibi. Quis ſapiens. Circa primū dicit. Cō/uertere iſrael ad dñm: ꝑ pniam verā ita ꝑdama uit Johes ꝑcurſor xp̄i. Pniam agite appropi quabit eñ regnū celoꝝ. vnde baptiſm⁹ Johis baptiſte fuit q̄dā prote ſtatio pnie agende ī ad uentu xp̄i.

quoniaꝫ[e] corruiſti in iniqtate tua. Tollite[f] vobiſcū verba ⁊ cōuerti mini ad dñm: et[g] dicite ei. Oēm[h] aufer iniqtatē et[i] accipe bonū: et[k] reddem⁹ vitulos labioꝝ[l] noſtroꝝ. Aſſur[m] nō ſaluabit nos. Semper equū nō aſcēdem⁹ nec[n] dicem⁹ vl tra dij noſtri opa manuū noſtrarū q:[o] ei⁹ qui in te eſt miſereberis pu pilli. Sanabo[p] cōtritōes eoꝝ: dili gaꝫ[q] eos ſpōtanee: q:[r] auerſus eſt furor me⁹ ab eis. Ero[s] quaſi ros. Et[t] iſrael germinabit[u] ſicut liliū et[x] erūpet radix ei⁹ vt libani. Ibunt[y] rami ei⁹ et[z] erit quaſi oliua gloria[a] eius: et[b] odor eius vt libani. Cō uertentur[c] ſedentes in vmbra eius viuent[d] tritico. Et[e] germinabunt quaſi vinea: memoriale[f] eius ſicut vinū libani. Ephraim:[g] qd[h] mihi vltra idola. Ego[i] exaudiā et[k] diri gaꝫ eum: ego[l] vt abietem vxentē: et[m] me fructus tuus inuentus eſt. Quis[n] ſapiens et[o] intelliget iſta: intelligens et[p] ſciet hec. Quia[q] recte vie domi: et[r] iuſti ābulabunt ī eis preuaricatores[s] vero corruēt in eis. Explicit oſee ꝓpheta.

Incipit prologus in iohel prophetam.

Non[a] idem ordo eſt duodecim ꝓphetarum apud hebreos qui et apud nos. S. Sanctus[a] Johel apud hebreos poſt Oſee po nit. Et[b] ſicut ibi ſub no mine ephraim ad decem tribus confertur vaticinium: q vel ſama ria uel iſrael ſepe memorātur ſic[c]

c Qm̄ corruiſti in iniq tate tua. a ſtatu gratie.

f Tollite vobiſcū v̄ba. nō dicit brutoꝝ aīaliū ſacrificia que ceſſaue/runt in lege noua. ſed v̄ba duplicis cōfeſſionis. ſ. peccatoꝝ ⁊ diuie lau dis: quib⁹ hō cōuertitur ad deū. g Et dicite ei. i. xp̄o.

h Oēm aufer iniq̄tatē. xp̄s eñ abſtulit peccatū originale p ſacramē tū baptiſmi: ⁊ actuale p ſacramētū penitētie: ꝓpter qđ dr̄ de eo ioh. i. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi. i Et accipe bonum id eſt bonū de genere ad qđ ſe extēdit facultas hūana: fac acceptū deo patri ſua grā. k Et reddem⁹ vitl'os. i. ſacrificia: eo ꝙ ī veteri lege de ſpecie bouis fiebāt maiora ſacrificia. l Labioꝝ noſtroꝝ. i. lau des deuotas que ſunt ſacrificia accepiſſima. pſ̄. xlix. Sacrificiū lau/dis honorificabit me. m Aſſur nō ſal. nos ⁊c. i. in pſſuris non re curr em⁹ ad auxiliū hūanū ſed diuinuꝫ: ⁊ ita fuit ī p̄mitiua eccleſia. ꝙ xp̄iani cōtra pſecutōes iudeoꝝ et etiā tyrannoꝝ nō pugnabāt armis ſed orōnibus deuotis: vnde p orōnes beati baſilij ⁊ ſui ppl'i ſanctuſ mercurius miles iā defunct⁹ interfecit iulianū apoſtatā eccleſie pſecu torē: ⁊ eius lācea que in eccleſia beati baſilij ſeruabat inuēta eſt ſan/guine iuliani apoſtate pfuſa. n Nec dicem⁹ vltra dij noſtri ⁊c. q: per aduētū xp̄i deiecta eſt ydolatria. o Quia ei⁹ qui in te eſt miſe reberis pupilli. erat eñ ppl's āte aduentū xp̄i pupillus: q: carēs parē tibus: ſed nunc hꝫ xp̄m ⁊ eccleſiā verū patrē ⁊ verā matrem.

p Sanabo. Hic ōñr ꝓphetat diuine miſericordie largitatē dicēs in pſona xp̄i. Sanabo cōtritōes eoꝝ. i. vere penitentes ſanabo per gra tiam.

q Diligā eos ſpōtanee. q: amor inter hoīem ⁊ deuꝫ primo ꝓcedit ex parte dei. ꝓpter qđ dicit iohānes pria canonica. iiij. ca. Diligam⁹ de um qm̄ ipſe prior dilexit nos: ⁊ ſic eius dilectio eſt ſpontanea.

r Quia auerſus eſt furor me⁹ ab eis. p mortē enim xp̄i hoīs placa tus eſt de⁹ pater. ⁊ p cōſequēs fili⁹ qui eſt vn⁹ de⁹ cū ipſo: iō ſubdit.

s Ero quaſi ros. ſicut eñ ros inuiſibiliter deſcēdit ⁊ fecūdat terram ſic dei filius inuiſibiliter deſcendens fecūdauit virginē. Eſa. lv. Rora te celi deſup ⁊ nubes pluāt iuſtū aperiat terra ⁊ germinet ſaluatorem

t Et iſrl'. i. ppl's xp̄ianus ſeu eccleſia. v Germinabit ſicut liliuꝫ p puritatē vite. x Et erūpet radix eius. Radix eñ eccleſie eſt ipſe xp̄s ſ̄m ꝙ declarat diffuſe Aug. ſup pſ̄. Iſta radix erupit qñ apoſto los alioſqꝫ fideles ꝓtulit: ideo ſubdit. y Ibūt rami eius. i. de vir/tute in virtutē. z Et erit quaſi oliua. que ſemp eſt in virore.

a Gloria eius. q: glia xp̄i nō marceſcit. b Et odor eius. i. fame bonitatis xp̄i in ſe ⁊ ei⁹ diſcipulis diffūdetur: ſicut patet ipletū p vni/uerſum orbē. ꝓpter qđ dicit apl's. ij. Corinth. ij. Chriſti bonus odor ſum⁹ in oī loco. c Cōuertētur ſedentes in vmbra ei⁹ ſ. xp̄i vt patet p tranſlatonē chaldaicā ſupra allegatā.

d Viuēt tritico. i. eucharıſtie ſacramēto: qđ cōficit in pane tri tico: ⁊ hic panis dat vitā mūdo: Joh. vi. Si quis māducaue rit ex hoc pane vi uet in eternū. ⁊ ꝓ pter h̄ ionathas filius ozie qui fe cit tranſlationeꝫ chaldaicaꝫ loco hui⁹. Viuēt triti co. tranſtulit. Ui uificabūt mortui Chriſt⁹ eñ ⁊ ei⁹ diſcipuli in noīe eius legūtur mul tos mortuos. ſuſ ſcitaſſe.

e Et germinabūt qſi vinea ꝓpter hoc dic ſaluator ioh. xv. Ego ſuꝫ vitis vera ⁊ vos palmites.

f Mēoriale ei⁹ ſicut vinū libani ꝓpe eñ montem iſtū creſcebat vi nū optimum me moria dignum.

g Ephraim. ſupple dicet h Quid mihi vltra ydola. multi eñ de decē tribub⁹ reuerſi a regno aſſyrioꝝ crediderūt ad ꝑdica tōnē apoſtoloꝝ alioꝝqꝫ xp̄i diſcipuloꝝ: oī ydolatria ⁊ ſuꝑſtiti one deiecta. licet. n. iudei qui redierūt de babylone nō legātur poſtea ydolatraſſe niſi aliq pauci machabeoꝝ tpe: illi m̄ de decē tribubus q̄ nō redierunt de captiuitate p aſſyrios facta ydola coluerūt: ſaltē vxpore int ydolatras ꝯmorātes. i Ego qz audiā. orōes eius. k Et dirigā eū in via ſalutis.

l Ego vt abietes vxentē. ſ. faciā eū. m Ex me fruct⁹ tuus. ſicut dictū ē capitulo p̄cedēti. tātūmō in me auxiliū tuuꝫ. hic mu tatur mod⁹ loquēdi de tertia pſona ad ſcđam. n Quis ſa piēs. Hic admirat paucitatē credētiū. licet. n. p̄mi credētes xp̄o fuerit iudei: tñ fuerūt pauci ꝯparatiue reſpectu remanētiū in infi/delitate: qđ ꝓpheta admirat: cū videret in ſpū xp̄ꝫ tot ⁊ tanta miracula facturū: ꝙ merito ſibi ab oībus erat credendū: iō ſub/dit. n Quis ſapiēs. ſapia deſurſum deſcēdēs q̄ eſt ſuadi/bilis ⁊ bonis cōſentiēs. iaco. iij. o Et intelliget iſta. q. d. pauci ꝯparatiue intelligēt dicta ꝓphetaꝝ. p Et ſciet hec. que dicta ſunt. q Qr recte vie dñi. ſ. p̄cepta decalogi ⁊ euā gelij ⁊ ꝯſimilia. r Et iuſti ābulabūt in eis. i. iuſtificati p fi dem xp̄i ꝓcedent in eis de virtute in v̄tutē. s Preuarica/tores v̄o corruēt in eis. q̄ caſus ⁊ ſi exeat ordinē diuine miſeri/cordie: tñ intrat ordinē ſue iuſticie: ſ̄m quē punitio peccatorum ad gloriam dei cedet ⁊ electorum qui cuꝫ eo regnabūt in ſecula ſeculorum. Amen.

In capitulo. xiiij. vbi dicitur in poſtilla. Et reddemus vitulos.

Additio.

Vedā gloſa hebraica ſup iſtud v̄bum. Reddem⁹ vitulos ſic dicit. Soluem⁹ ſeu reddem⁹ cōfeſſionē labioꝝ nroꝝ in loco vituloꝝ. magis enim placet pniā deo in qua requiritur confeſſio labioꝝ q̄ſ ſacrificia. vñ de capro emiſſario per quē ex piabātur peccata totius ppl'i vt habet. Leui. xvi. ca. nihil acce debat ad altare niſi ſola cōfeſſio. dicitur eñ ibi ſic. Confiteatur ſuper eū oīa peccata filioꝝ iſrael. In eodē vbi dicit in poſtilla. Preuaricatores v̄o corruēt in eis.

Additio.

Preuaricatores dicuntur prout in gloſa corruere in vijs domini eo mō quo dicitur Luc. capi. ij. Ecce hic poſitus eſt in ruinam.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg